

Bestuursverslag 2015

Inhoudsopgave

Bericht Raad van Toezicht	5
Voorwoord College van Bestuur	7
1 Codarts Rotterdam	9
1.1 Missie, visie en kernwaarden	9
1.2 Opleidingen	10
1.3 Afdelingen	11
1.4 Kengetallen	12
2 Studenten 2015	13
3 Onderwijs	22
3.1 Hogeschoolbreed	22
3.2 HMD en talentonderwijs	25
3.3 Muziek	28
3.4 Dans	38
3.5 Circus	41
3.6 Student Life	42
3.7 Examencommissie	45
4 Onderzoek	49
4.1. De onderzoeksagenda	49
4.2 Codarts Research	50
4.3 Kwaliteitszorg Onderzoek	50
4.4 De lectoraten	51
4.5 RASL	55
4.6 Netwerken	55
4.7 Kengetallen Onderzoek	56
5 Faciliteren en faciliteiten	57
5.1. Huisvesting en IT	57
5.2 Mediatheek	58
5.3 Communicatie & PR	59
6 De kwaliteit verzekerd	61
6.1 Kwaliteitszorgsysteem	61
6.2 Resultaten	62

7 Organisatie en bestuur	65
7.1 Bestuur	65
7.2 Strategische Agenda	66
7.3 Horizontale en verticale verantwoording	67
7.4 Verslag van de Raad van Toezicht	68
7.5 Verslag van de Medezeggenschapsraad	70
8 Sociaal jaarverslag	74
8.1 Personeel en organisatie	74
8.2 Arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim	79
8.3 Arbeidsvoorwaarden	81
8.4 Kengetallen personeel	85
9 Prestatieafspraken	87
9.1 Onderwijs	87
9.2 Onderzoek en valorisatie	88
10 Financiën	91
10.1 Algemeen	91
10.2 Exploitatieresultaat	92
10.3 Balans	94
10.4 Kasstroomoverzicht	96
10.5 Continuïteitsparagraaf	97
10.6 Risicoanalyse en interne beheersing	100
Tekenblad	103
Jaarrekening 2015	104
Bijlagen	126
1 Bezoldiging en declaraties Collega van Bestuur	126
2a Samenstelling Raad van Toezicht	127
2b Rooster van aan- en aftreden Raad van Toezicht	128
3 Notitie Helderheid	128
4 Participatie in netwerken	129
5 Erasmus-partners	130

Bericht Raad van Toezicht

‘De hoofdzaak zijn en blijven de studenten en docenten’

Wel eens een dichter zien dicht in gezelschap? Schilders maken hun werk doorgaans zonder toeschouwers. Podiumkunstenaars doen het in het openbaar. Circus, dans en muziek worden live uitgevoerd, met publiek, op een bepaalde plaats en een gegeven moment. Dat maakt het spannend. Het moet meteen goed gaan. De reacties komen direct.

Codarts is de Rotterdamse hogeschool voor circus, dans en muziek. Ze heeft internationale allure en is stevig verankerd op haar ligplaats. Bij Codarts gaat het om bijzondere talenten die zich voorbereiden op een carrière van optreden en uitvoeren. De gedachte aan een podium en de respons van het publiek is nooit ver weg. Als er één instelling voor hoger onderwijs is waar het belang van openbare verslaglegging en publieke verantwoording meteen wordt begrepen, dan is het een academie voor de podiumkunsten als Codarts. Openbaarheid als vanzelfsprekendheid.

Dit jaarverslag is een presentatie van Codarts voor een gevarieerd publiek. Aan de landelijke overheid wil ze zich laten zien als een hogeschool die haar afgesproken ambities waarmaakt, die het geld van de belastingbetaler zorgvuldig besteedt en zich bij de uitvoering van haar taken aan de wettelijke regels houdt. Dat klinkt als een diploma voor goed gedrag en vlijt. Maar het is ook een pleidooi om een goed presterende hogeschool als Codarts de nodige ruimte te geven voor haar ambities, ook wanneer die niet meteen passen binnen de traditionele kaders van binair hoger onderwijs of de brede beddingen van wetenschappelijk onderzoek.

Aan haar collega-instellingen (in het voortgezet onderwijs, en de andere hogescholen en universiteiten) toont ze veel kenmerken en kengetallen die herkenbaar zijn en tegelijkertijd de bijzonderheden van een heel eigen profiel en een speciaal netwerk van partners. In dit opzicht was 2015 een bijzonder jaar waarin de nauwe samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Hogeschool Rotterdam robuust vorm kreeg.

Jaarverslagen worden doorgaans weinig gelezen door studenten en docenten. Dat is even begrijpelijk als jammer. Begrijpelijk omdat het vooral om een presentatie voor de buitenwereld gaat. Jammer, omdat je zo de kans mist om te zien hoe je eigen afdeling en specialisme bijdragen aan een groter geheel, om je te realiseren welke ambities en welke waarden iedereen bij Codarts – als het goed is – deelt, en, niet in de laatste plaats, om trots te kunnen zijn op de gezamenlijke prestaties van alle collega's. De kracht en de reputatie van het geheel zijn immers altijd meer dan de optelsom van de afzonderlijke onderdelen.

De Raad van Toezicht van Codarts kijkt met bijzonder veel genoegen terug op het jaar 2015. Het was het eerste volledige jaar waarin het College van Bestuur in nieuwe samenstelling Codarts heeft geleid. Naar ons oordeel heeft het college dat, samen met het managementteam, voortreffelijk gedaan. Wij

baseren dat oordeel op de kwaliteit van de onderlinge samenwerking tussen de verschillende onderdelen van de organisatie, de opnieuw gebleken hoge kwaliteit van de onderwijsprogramma's en de studieprestaties, de zakelijke gezondheid van de organisatie, en, niet in de laatste plaats, de verstandige strategische ambities. Kijk maar naar de stevige ontwikkeling van onderzoekprogramma's en de veelbelovende samenwerking met de collega's van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Willem de Kooning Academie (Hogeschool Rotterdam).

Codarts verdient het goed bestuurd te worden. Maar de hoofdzaak zijn en blijven de studenten en docenten. Hun talent en toewijding, energie en engagement zijn de kern van de zaak. Die kwaliteiten zijn in het afgelopen jaar weer volop gebleken. Alle lof!

Codarts is een dynamische hogeschool, met de klassieke leerscholen in de podiumkunsten als een voedingsbodem waarop nieuwe initiatieven en dwarsverbanden evenzovele blijken van vitaliteit zijn. Daarmee is het belang gediend van elke student circus, dans of muziek en zodoende het belang van de toekomst van de podiumkunsten.

Dit jaarverslag is bedoeld voor de overheid, voor de collega's in andere onderwijsinstellingen en voor de Codarts-community zelf. Maar we hebben met deze presentatie een nog grotere groep op het oog: ons hele netwerk aan relaties en belanghebbenden in Rotterdam en omstreken, in Nederland en ver daarbuiten. Een hogeschool voor de podiumkunsten leeft van en voor goede relaties met het werkveld, met vakgenoten, met de podia, en via de media met het publiek.

Elk jaar zien meer dan anderhalf miljoen mensen in Nederland een circusvoorstelling. Curieus genoeg is de media-aandacht voor deze podiumkunstvorm minimaal. En ik wil wedden dat geen enkele kunstredactie in Nederland denkt dat ze daarmee tekortschiet.

Dit jaarverslag sturen we al die redacties toe. Met de hartelijke uitnodiging eens een keer een uitzondering op de regel te maken.

Sijbolt Noorda, voorzitter Raad van Toezicht

Voorwoord

College van Bestuur

No art without society and no society without art

There is a species of fish – the Japanese carp, known as the Koi – that will grow in size only in proportion to the size of the body of water it is in. When placed in a small aquarium, the fish will only grow to be two or three inches long. If placed in a larger body of water, it will grow to six to ten inches. When placed in a large lake, it can reach its full size of two or three feet in length.

(uit 'Lifelong Learning: Why It's More Important and Doable Than You Think'.)

In het jaarverslag van 2014 hebben we aangegeven dat Codarts het belangrijk vindt om vanuit reflectie met zelfvertrouwen, veerkracht en verbeeldingskracht de fundamentele veranderingen in het onderwijsveld en de maatschappij tegemoet te treden. Dat is een proces dat niet stopt na een jaar, maar vooral gaat over cultuur, attitude en visie. Die weg heeft geleid tot een aantal doorgaande en ook nieuwe ontwikkelingen in 2015. Stilstaan is geen optie, zeker niet in een onderwijsomgeving.

We hebben vervolgstappen gezet op het gebied van onderwijsvernieuwing (onder meer blended learning, double degree), research (uitbreiding lectoren en start research office), kwaliteitszorg (groter eigenaarschap pdca-cyclus jaarplannen), de interne aansturing en medezeggenschap. Maar ook hebben we een nauwere samenwerking gezocht met onze directe leef- en werkomgeving, Rotterdam. Deze internationale stad spiegelt voor een groot deel ook onze studenten. We bieden onze (inter)nationale studenten daarmee een open, uitdagende en directe leeromgeving en houden ons onderwijsprogramma actueel in interactie met de stad. In 2015 hebben we de stedelijke banden versterkt door te participeren op verschillende podia en onze deuren te openen voor bijeenkomsten, presentaties en onderzoek. In het verslag kunt u uitgebreid lezen over alles wat in 2015 ter hand is genomen.

Enkele bijzondere hoogtepunten willen we hier kort uitlichten: de oprichting van RASL ofwel het Rotterdam Arts & Sciences Lab van de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Willem de Kooning Academie (Hogeschool Rotterdam) en Codarts, waar in de toekomst ook de TU Delft bij aansluit.

Samen met het Koninklijk Conservatorium Den Haag werd de Interfaculteit Muziek Educatie opgestart. Het vwo van onze Havo/vwo voor Muziek en Dans werd positief geaccrediteerd en de samenwerking tussen VO-HO in Rotterdam is geïntensiveerd. Voor het basisonderwijs werd The World Music Box ontwikkeld. De gemeente Rotterdam initieerde een HO-kamer (Hoger Onderwijs), Codarts mag zich in 2016 host noemen van AEC Pop&Jazz en FEDEC (Europese circuskoepel) en we hebben samen met de Willem de Kooning Academie de pitch gewonnen voor het hosten van de ELIA Conference 2018 (European League of Institutes of the Arts). We waren partner bij onder meer de Rotterdamse Operadagen en van project Lab Z (Theater Zuidplein), Classical Next en het Project VONK (i.s.m. de Doelen), waarin jonge stadsbewoners samen met studenten van Codarts een concertprogramma verzorgen. De opleidingen Dans en Docent Dans kregen het predicaat Topopleiding. Er waren vele

fantastische optredens en gewonnen prijzen op festivals en concoursen. En tot slot, naast de stipendia van het Dansfonds Corrie Hartong en de Vrienden van Codarts, voor het eerst twee grote beurzen van de Van Beek-Donner Stichting voor jaarlijks twee vrouwelijke masterstudenten.

Dit alles en meer kan alleen succesvol zijn als we daar als geheel samen eigenaar van zijn. De eind 2014 in gang gezette organisatiecultuur, waarin collegiaal leiderschap en mede-eigenaarschap voorop staan, werd in 2015 verder doorgetrokken.

We zijn ons ervan bewust dat dit een cultuuromslag vraagt van alle medewerkers. Het gewenste mede-eigenaarschap gaat samen met onder meer een strakkere financiële aansturing en een verdere professionalisering van de Examencommissie en de opleidingscommissies.

De medezeggenschap neemt haar belangrijke plek in en de studentenpanels worden nauw betrokken bij de ontwikkeling van en reflectie op het Codarts-beleid. Die voortdurend gevraagde feedback en input van studenten, docenten, medewerkers en externen is van wezenlijk belang om de onderwijsomgeving te bieden die ons voor ogen staat – met impact voor studenten en relevantie voor de kunsten en de samenleving.

De gezamenlijk geformuleerde en gedragen nieuwe Codarts Gedragscode past in deze opzet.

In 2015 is gestart met een verregaande digitalisering van het onderwijsproces. Dat zal ook in 2016 en 2017 nog veel aandacht vragen, maar uiteindelijk leiden naar een toegankelijker en snellere onderwijsomgeving voor studenten, docenten en medewerkers.

Om al deze ontwikkelingen goed te sturen en te borgen, werkt het CvB met medewerking uit alle geledingen van de organisatie aan een nieuw instellingsplan voor de periode 2017-2022.

We zijn er nog niet, maar het gaat snel. Codarts walks the talk.

Raad van toezicht

Aan het einde van het collegejaar 2013-2014 hebben we afscheid genomen van de voorzitter van onze Raad van Toezicht, Paul Rullmann. Na vijf jaar voorzitter te zijn geweest vond hij het tijd worden ruimte te maken voor een nieuwe voorzitter. Deze heeft Codarts gevonden in Sijbolt Noorda. Een bestuurder met aanzienlijke ervaring en zeer betrokken bij de kunsten. Wij zijn zeer blij met zijn komst, zijn kennis en zijn netwerk, en hopen weer een volgende stap te kunnen zetten in het op de kaart zetten van een tot de verbeelding sprekend, solide Codarts.

Dank aan Paul voor de bijzonder grote inzet die hij, ook in moeilijke tijden, voor Codarts heeft gepleegd! Naast de komst van Sijbolt is ook gekozen voor uitbreiding van de RvT tot vijf leden. Laurens de Graaf is inmiddels toegetreden als lid. Het vijfde lid, voorgedragen door de medezeggenschapsraad, wordt in 2016 toegevoegd aan de raad.

Tot slot

Bij alles wat we doen, kan er maar één focus zijn, en dat is de focus op (en het gesprek met) de student. Alles leidend naar het vergroten van de inspirerende, uitdagende én gezonde onderwijsomgeving ('a large lake'), opdat de student kan uitgroeien tot zijn/haar full potential.

Wilma Franchimon, voorzitter College van Bestuur

Samuel Wuersten, lid College van Bestuur

I/Codarts Rotterdam

1.1 Missie, visie en kernwaarden

Missie

Codarts Rotterdam leidt talentvolle en gretige dansers, musici en circusartiesten op tot betrokken en inspirerende kunstenaars, leiders en coaches die hun vleugels uitslaan in een dynamische internationale omgeving.

Visie

Deze missie stoelt op zes begrippen die samen de Codarts-visie vormen: Ambachtelijk, Zelfsturend, Divers, Onderzoekend, Duurzaam, Verbindend.

Ambachtelijk

Codarts brengt de oudste tradities en de allernieuwste stromingen samen in kunstvakonderwijs dat zich spiegelt aan internationale maatstaven. Studenten passen alles wat ze leren meteen toe in projecten, voorstellingen en concerten.

Zelfsturend

Codarts ziet studenten als zelfbewuste ontwerpers van de eigen toekomst. Van meet af aan leren ze zowel verantwoordelijkheid te dragen als te delen. Zo is alles erop gericht om de persoonlijke artistieke identiteit maximaal te ontwikkelen.

Divers

Codarts wortelt stevig in Rotterdamse bodem en geeft van oudsher de meest uiteenlopende culturen, stijlen en disciplines door aan nieuwe generaties podiumkunstenaars, die de hele wereld als hun werkveld beschouwen.

Onderzoekend

Codarts vormt een onderzoekende gemeenschap waarin gedachten en vragen worden uitgewisseld, gewogen en ontwikkeld. Dat gebeurt in constante samenwerking tussen lectoren, docenten, studenten en externe partijen. Bij Codarts liggen denken en doen in elkaars verlengde en wordt de student uitdrukkelijk tot beide uitgedaagd.

Duurzaam

Codarts leidt op tot een professioneel bestaan voor tientallen jaren. Studenten worden intensief begeleid in het ontwikkelen en behouden van hun gezondheid, veerkracht en wendbaarheid.

Verbindend

Codarts is de schakel tussen talent en het nationale en internationale werkveld. De verbinding tussen kunstenaar en collega, tussen kunstenaar en publiek, tussen kunstenaar en samenleving. Bij Codarts komt het internationale werkveld vanzelfsprekend scouten; daarnaast werkt Codarts samen met talloze lokale, nationale en internationale organisaties, om het talent ook buiten de eigen gebouwen zicht- en hoorbaar te maken.

1.2 Opleidingen

Muziek

Het artistieke profiel van muziekopleidingen kenmerkt zich door vakmanschap, avontuur en diversiteit. Het vakmanschap komt in elk van de studierichtingen tot uiting in een uitgebalanceerd docententeam aangevuld met wisselende internationale gastdocenten. Het avontuurlijke en ondernemende karakter komt tot uitdrukking in workshops, projecten en de vele externe nationale en internationale optredens. Verder zijn de mogelijkheden om cross-overs te onderzoeken en te realiseren structureel onderdeel van de opleidingen en kenmerkend voor Codarts. De muziekopleidingen hebben daarom hechte banden met de actuele muziekpraktijk en gezaghebbende ensembles en orkesten in een breed spectrum van genres en muziekstijlen. Codarts kent de volgende muziekopleidingen:

- Bacheloropleiding Muziek
- Bacheloropleiding Docent Muziek
- Masteropleiding Kunsteducatie
- Masteropleiding Muziek

Het bijzondere kenmerk van Codarts Muziek tot de nieuwe accreditatie in 2016 is Wereldmuziek. Codarts heeft de breedste muziekopleiding in Nederland en ook ver daarbuiten. Deze grote diversiteit wordt niet alleen in projectweken benut, maar tijdens diverse projecten, zowel op initiatief van de studenten, als vast in het curriculum. Deze diversiteit wordt weerspiegeld in de volgende vijf studierichtingen:

- Klassieke Muziek
- Wereldmuziek: Indiase Muziek, Turkse Muziek, Flamenco, Tango en Latin
- Jazz
- Muziektheater
- Pop

Dans

Het artistieke profiel van dansopleidingen kenmerkt zich door excellentie, actualiteit en gezondheid. Om als danser in het vak terecht te komen, is een sublieme techniek in combinatie met verbeeldingskracht en een aansprekend profiel als danskunstenaar een must. Codarts wil graag haar bijdrage leveren aan de toekomstige top van de danswereld door zelfbewuste dansers en dansdocenten af te leveren met een solide pakket van eigentijdse dansvaardigheden en een ondernemende aard. De dansopleidingen hebben daarom hechte banden met gerenommeerde dansgezelschappen en gezaghebbende choreografen van over de hele wereld. Codarts kent de volgende dansopleidingen:

- Bacheloropleiding Dans (keurmerk Topopleiding van de Keuzegids hbo)
- Bacheloropleiding Docent Dans (keurmerk Topopleiding van de Keuzegids hbo)
- Masteropleiding Danstherapie (Master of Arts Therapies)

Circus Arts

De bacheloropleiding Circus Arts is een moderne circusopleiding, die de studenten stimuleert niet alleen in hun eigen discipline te excelleren, maar ook geïntegreerd met elkaar en waar mogelijk met de andere disciplines. Studenten worden opgeleid tot professioneel uitvoerend kunstenaar in ten minste één circusspecialisatie. Daarnaast krijgen ze een brede basis aan podiumkunstdisciplines aangeleerd (muziek, theater, dans), opdat ze in de praktijk multi-inzetbaar zijn. Integratie van creativiteit en ambachtelijkheid is één van de centrale waarden van de opleiding.

1.3 Afdelingen

Naast de opleidingen kent Codarts een aan tal ondersteunende diensten en organisatieonderdelen in het onderzoeksdomein (in alfabetische volgorde):

- Administrative Service Centre (ASC) inclusief:
  - Archief
  - Roosterbureau
  - Student Teacher Information Point (STIP)
- Bestuurssecretariaat
- Communicatie & PR
- Facilitaire Dienst inclusief :
  - Audio Visueel en Instrumenten Beheer (AV/IB)
  - Congiërgerie en Locatiebeheer
  - ICT
- Financiën
- International Office
- Kwaliteitszorg
- Mediatheek
- Personeel & Organisatie
- Research
  - Lectoraat Performing Arts Medicine
  - Lectoraat Performance Practise
  - Lectoraat Blended Learning
- Student Life inclusief:
  - Decanaat
  - Health Centre
  - Mentoraat
  - Studieloopbaanbegeleiding
- Talentontwikkeling & Scouting
- The Agency

1.4 Kengetallen

Studenten

Het aantal studenten dat de afgelopen zes jaren bij Codarts stond ingeschreven* en afstudeerde# was:

Aantal studenten	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Bachelor	904	856	820	829	852	831
Master	104	120	146	154	180	183
Afgestudeerden	227	207	210	196	212	

Meetpunten: 1 oktober* en 30 augustus#

Cursisten

Het aantal cursisten en leerlingen van de vooropleidingen was de afgelopen zes jaar:

	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Contractstudenten	22	10	12	22	20	23
Vooropleiding (excl. Havo/vwo)	160	144	118	129	145	172
Havo/vwo voor Muziek en Dans	202	200	219	200	186	177

2/Studenten 2015

De in dit hoofdstuk opgenomen cijfers geven een beeld van de kengetallen op het gebied van instroom en doorstroom (de gehanteerde kengetallen kunnen afwijken van indicatoren in andere publicaties; dat heeft te maken met de keuze voor het bronbestand en de gekozen definitie). De cijfers zijn gebaseerd op informatie uit het studenteninformatiesysteem OSIRIS en laten resultaten zien van 2015 in vergelijking met voorgaande jaren. De in het kader van de prestatiebekostiging relevante cijfers zijn opgenomen in hoofdstuk 9 (Prestatieafspraken), conform de berekeningswijze zoals door het ministerie van OCW voorgeschreven.

Selectie en werving

Toelating tot één van de opleidingen van Codarts is alleen mogelijk na een strenge auditie. Met deze 'selectie aan de poort' toetsen de opleidingen kandidaten op talent en geschiktheid voor de opleiding en het beroep. Audities vinden plaats in Rotterdam en voor de afdeling Dans ook in onder meer Polen, Zwitserland, Spanje, Portugal en Italië. Een belangrijk deel van de instroom vanuit Nederland komt van één van de eigen vooropleidingen en de vooropleidingsinstituten waarmee wordt samengewerkt, zoals het Rotterdams Hellendaal Muziekinstituut.

Onder de vooropleidingen neemt de Havo/vwo voor Muziek en Dans een bijzondere plaats in. In 2015 heeft in verband met de toevoeging van vwo-onderwijs (2011-2012, met opbrengsten in 2018-2019) een kwaliteitsonderzoek plaatsgevonden door de inspectie. Hierin stonden de indicatoren uit het kernkader centraal. Conclusie van de Inspectie was dat de kwaliteit van het onderwijsproces en de kwaliteitszorg op de onderzochte onderdelen van voldoende niveau is en dat er geen tekortkomingen in de naleving van wettelijke voorschriften waren vast te stellen. Op dit moment is er door de te krappe behuizing maar zeer beperkte groei van leerlingen mogelijk op de huidige locatie Kruisplein.

Het aantal aanmeldingen bij alle bacheloropleidingen van Codarts stegen wederom in 2015. Voor de bacheloropleidingen Dans en Muziek stegen de aanmeldingen licht. De cijfers van de buitenlandse audities zijn hierin niet meegenomen (aan de audities in het buitenland hebben in totaal ongeveer 340 kandidaten deelgenomen). Voor de opleidingen Muziek betekende dat voor het vierde achtereenvolgende jaar een stijging. Voor de bacheloropleiding Circus verdubbelde het aantal aanmeldingen zelfs.

In lijn met de afspraken in het kader van het sectorplan daalde het aantal kandidaten dat na auditie werd toegelaten verder, naar 17%. Hiervan schreef ongeveer 70% zich uiteindelijk in. De toelating voor de bacheloropleidingen Circus, Muziek en Dans blijft daarmee uiterst selectief.

Toelatingscijfers bacheloropleidingen		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muziek	Aantal kandidaten aangemeld	1198	957	916	970	1011	1052
	Aantal kandidaten	231	204	234	218	215	187
	Selectiepercentage	19 %	21%	26%	23%	21%	17%
	Aantal inschrijvingen	184	157	178	174	175	141
	Inschrijvingspercentage	80%	77%	83%	80%	81%	75%
Dans	Aantal kandidaten aangemeld	605	601	550	529	500	546
	Aantal kandidaten	129	86	87	86	89	94
	Selectiepercentage	21%	14%	16%	16%	18%	17%
	Aantal inschrijvingen	117	71	57	59	59	58
	Inschrijvingspercentage	81%	83%	65%	69%	66%	62%
Circus Arts	Aantal kandidaten aangemeld	31	47	59	48	57	111
	Aantal kandidaten	16	23	21	29	26	21
	Selectiepercentage	52%	49%	36%	60%	46%	19%
	Aantal inschrijvingen	15	19	15	20	18	16
	Inschrijvingspercentage	94%	83%	71%	69%	69%	76%

Instroom en inschrijvingen

Na de toelating bij de auditie schrijven studenten zich in voor de opleiding. Het merendeel van deze studenten begint in het eerste jaar; een klein deel in een hoger jaar.

Instroom bacheloropleidingen	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bachelor Muziek	152	136	152	148	151	118
Bachelor Dans	74	47	39	37	36	35
Bachelor Circus Arts	15	19	15	20	18	16
Bachelor Docent Muziek	28	21	26	26	24	23
Bachelor Docent Dans	24	24	18	22	23	23
<i>Totaal bachelor</i>	293	247	250	253	252	215

<i>Instream masteropleidingen</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Master Muziek	41	53	55	59	63	72
Master Kunsteducatie	7	4	4	4	4	3
Master Danstherapie	19	0*	18	0*	15	0*
<i>Totaal master</i>	67	57	77	70	82	75
<i>Totaal bachelor en master</i>	360	304	327	316	334	290
<i>Totaal Vooropleidingen Muziek</i>	53	48	41	41	38	51
<i>Totaal Vooropleidingen Dans</i>	71	67	52	59	62	72

*De Master Danstherapie heeft een tweejaarlijkse instroom. In 2011, 2013 en 2015 was er dientengevolge geen instroom.

Uitgesplitst naar afdeling ontwikkelde de instroom van de bacheloropleidingen Muziek zich als volgt:

<i>Instream bachelor Muziek per afdeling</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Klassieke Muziek	54	36	48	45	48	31
Jazz	28	20	22	23	27	24
Wereldmuziek	23	31	28	27	21	16
Pop	35	32	34	37	38	29
Muziektheater	12	17	17	16	18	18
<i>Totaal bachelor Muziek</i>	152	136	149	148	152	118

In het sectorplan 2012-2016 hebben de hogescholen met kunstvakonderwijs afspraken gemaakt over een vermindering van het aantal ingeschreven studenten ten opzichte van het jaar 2010, in de opleidingen Muziek, met name bij Klassieke Muziek en Jazz, en Dans. Deze reductie is in 2015 gerealiseerd (zie ook hoofdstuk 9).

Onderstaand de inschrijvingen voor 2015 in vergelijking met voorgaande jaren. De peildatum is 1 oktober:

<i>Inschrijvingen bacheloropleidingen</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muziek	538	509	493	498	515	488
Dans	165	144	127	124	117	118
Circus Arts	40	50	52	60	64	61
Docent Muziek	98	86	81	84	88	89
Docent Dans	63	67	67	66	69	76
<i>Totaal bachelor</i>	904	856	820	832	853	832

Inschrijvingen masteropleidingen	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muziek	102	95	109	122	137	146
Kunsteducatie	12	7	7	11	11	13
Danstherapie	26	18	31	21	32	24
<i>Totaal master</i>	<i>140</i>	<i>120</i>	<i>147</i>	<i>154</i>	<i>180</i>	<i>183</i>
<i>Totaal bachelor en master</i>	<i>1.044</i>	<i>976</i>	<i>967</i>	<i>986</i>	<i>1033</i>	<i>1015</i>

Inschrijvingen vooropleidingen	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muziek	54	52	45	46	48	64
Dans	102	92	73	71	82	92
Circus Arts						16
Havo/vwo voor Muziek en Dans	202	200	219	200	186	177
<i>Totaal vooropleidingen</i>	<i>358</i>	<i>344</i>	<i>337</i>	<i>317</i>	<i>316</i>	<i>349</i>

Inschrijvingen certificaatprogramma's	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muziek	12	10	12	22	20	23
Dans	10	0	0	0	0	0
<i>Totaal certificaten</i>	<i>22</i>	<i>10</i>	<i>12</i>	<i>22</i>	<i>20</i>	<i>23</i>

Uitgesplitst naar afdeling ontwikkelde het aantal ingeschreven bachelorstudenten Muziek zich als volgt:

Inschrijvingen bachelor Muziek per afd.	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Klassiek	168	143	149	144	165	145
Jazz	100	86	83	78	80	83
Wereldmuziek	89	96	90	98	86	72
Pop	137	132	123	128	129	128
Muziektheater	44	52	48	50	55	60
<i>Bachelor Muziek</i>	<i>538</i>	<i>509</i>	<i>493</i>	<i>498</i>	<i>515</i>	<i>488</i>

Niet-EER-studenten

Codarts is een internationale hogeschool met een aantrekkingskracht tot ver buiten de Europese grenzen. Studenten van buiten de EU betalen een instellingscollegegeld. Om excellente niet-EER studenten een extra stimulans te geven om bij Codarts te kunnen komen studeren, participeert Codarts in het Holland Scholarship-programma: een beurzensysteem dat deels door Codarts en deels door OCW wordt gefinancierd. Studenten die daarvoor na een strenge selectie in aanmerking komen, krijgen een eenmalige ondersteuning van € 5.000. Hiermee maakte Codarts het voor zes niet-EER-talenten in 2015 mogelijk naar Codarts te komen.

Het aandeel studenten van buiten de EER is weer gestaag gestegen. Van het totaal aantal studenten komt ruim 7,3% van buiten de EER. Klassieke Muziek, Jazz, Wereldmuziek en de Master Muziek hebben het hoogste percentage studenten van buiten de EER:

% niet-EU-studenten bachelor muziek	2011	2012	2013	2014	2015
Klassieke Muziek	17	17	13	18	12
Jazz	7	4	4	8	12
Wereldmuziek	16	7	10	12	11
Pop	2	1	-	-	-
Muziektheater	-	-	-	-	-
<i>Totaal bachelor muziek</i>	<i>8,3%</i>	<i>5,9%</i>	<i>5,4%</i>	<i>7,4%</i>	<i>7,2%</i>

% Niet-EU-studenten bachelor overige opleidingen	2011	2012	2013	2014	2015
Dans	18	8	7	5	7
Circus Arts	1	1	2	3	3
Docent Muziek	-	-	-	-	-
Docent Dans	-	-	-	-	-
<i>Totaal bachelor overige opleidingen</i>	<i>7,1%</i>	<i>4,6%</i>	<i>4,3%</i>	<i>5,4%</i>	<i>5,4%</i>

% Niet-EU-studenten master	2011	2012	2013	2014	2015
Master Muziek	14	17	17	19	28
Master Kunsteducatie	-	-	-	-	-
Master Danstherapie	1	3	2	3	1
<i>Totaal master</i>	<i>12,4%</i>	<i>13,6%</i>	<i>12,3%</i>	<i>12,2%</i>	<i>15,9%</i>
<i>Totaal % niet-EU-studenten Codarts</i>	<i>7,8%</i>	<i>6%</i>	<i>5,6%</i>	<i>6,6%</i>	<i>7,3%</i>

Gediplomeerden en studieduur

De cijfers met betrekking tot diplomering worden gekoppeld aan studiejaar. Een studiejaar loopt van 1 september tot 31 augustus het jaar daaropvolgend. Peildatum is 31 augustus. In het studiejaar 2014-2015 studeerden 158 bachelorstudenten en 54 masterstudenten af. In totaal waren dat 212 studenten.

Diploma's bacheloropleidingen	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Bachelor Muziek	122	95	106	96	81	98
Bachelor Dans	41	40	36	31	33	26
Bachelor Docent Muziek	14	24	20	13	14	13
Bachelor Docent Dans	1	8	5	19	16	9
Bachelor Circus Arts	8	4	8	8	11	12
<i>Totaal bachelor</i>	<i>186</i>	<i>171</i>	<i>175</i>	<i>167</i>	<i>155</i>	<i>158</i>

Diploma's masteropleidingen						
Master Muziek	52	50	27	34	35	46
Master Kunsteducatie	-	3	1	-	4	1
Master Danstherapie	7	3	4	9	2	7
<i>Totaal master</i>	<i>59</i>	<i>56</i>	<i>32</i>	<i>43</i>	<i>41</i>	<i>54</i>

<i>Totaal Diploma's Codarts</i>	<i>245</i>	<i>227</i>	<i>207</i>	<i>210</i>	<i>196</i>	<i>212</i>
---------------------------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Studieduur bacheloropleidingen	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Bachelor Muziek	4,2	3,9	4,2	4,1	4,2	4,4
Bachelor Dans	3,5	3,4	3,0	3,5	3,9	3,7
Bachelor Docent Muziek	4,1	3,9	4,2	3,7	4,1	4,0
Bachelor Docent Dans	1,0*	4,1	4,0	4,1	4,1	4,2
Bachelor Circus Arts		4,0	4,3	4,4	4,3	4,2

* Het betreft hier het afstuderen van 1 student die als zij-instromer is binnengekomen. De opleiding docent dans is in de afgelopen jaren vernieuwd. In studiejaar 2009-2010 waren er geen reguliere afstudeerders.

De gemiddelde studieduur varieert per afdeling tussen de 3,7 en 4,4 jaar. De nominale studieduur is vier jaar. Sommige studenten stromen echter in een hoger studiejaar in op basis van vrijstellingen die verleend worden door de Examencommissie of volgen als zij-instromer een verkort traject Docent Muziek. Hierdoor is het mogelijk korter dan in de nominale studieduur af te studeren.

Rendement bacheloropleidingen

Het rendement op opleidingsniveau wordt weergegeven aan de hand van cohorten. Een cohort is een groep studenten die in eenzelfde jaar aan de opleiding is begonnen. Bij het rendement wordt gekeken naar het aantal studenten van dat cohort dat een diploma heeft behaald. Het rendement van het cohort 2011 is de laatste groep waarvoor het rendement na vier jaar studie bepaald kan worden. Op instellingsniveau hanteert Codarts een streefnorm die is opgenomen in de prestatieafspraken. In hoofdstuk 9 wordt deze informatie nader gespecificeerd.

(In percentages van het totaal van het cohort)

Diplomarendement	Bachelor Muziek				Bachelor Docent Muziek			
Cohort	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Diploma behaald na 1 jaar	1,7	1,8	1,3	2,1	3,4	3,2	4,0	0,0
Diploma behaald na 2 jaar	2,8	4,1	2,0	2,9	13,8	19,4	20,0	4,8
Diploma behaald na 3 jaar	5,0	1,8	3,3	2,1	6,9	3,2	4,0	0,0
Diploma behaald na 4 jaar	36,9	36,3	32,5	40,0	27,6	25,8	28,0	14,3
Diploma behaald na 5 jaar	7,8	11,1	13,9		6,9	3,2	12,0	
Diploma behaald na 6 jaar	2,2	3,5			10,3	3,2		
<i>Totaal</i>	56,4	58,5			69,0	58,1		

Diplomarendement dans	Bachelor Dans				Bachelor Docent Dans			
Cohort	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Diploma behaald na 1 jaar	0,0	1,9	0,0	0,0	0,0	4,5	0,0	0,0
Diploma behaald na 2 jaar	16,7	11,3	23,1	14,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Diploma behaald na 3 jaar	0,0	0,0	1,3	2,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Diploma behaald na 4 jaar	31,5	41,5	35,9	44,7	35,7	77,3	60,0	29,2
Diploma behaald na 5 jaar	1,9	3,8	0,0		14,3	4,5	8,0	
<i>Totaal</i>	50,0	58,5	60,3		50,0	86,4	60,0	

Diplomarendement circus	Bachelor Circus Arts			
Cohort	2008	2009	2010	2011
Diploma behaald na 1 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Diploma behaald na 2 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Diploma behaald na 3 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Diploma behaald na 4 jaar	54,5	36,8	53,3	52,6
Diploma behaald na 5 jaar	0,0	15,8	13,3	
<i>Totaal</i>	54,5	52,6	66,7	

In 2015 behalen studenten bij de bacheloropleidingen Muziek meer dan voorheen hun diploma binnen de nominale studieduur. Opvallend bij de bacheloropleiding Docent Muziek is een scherpe daling. In het betreffende cohort was een onfortuinlijk opeenstapeling aan de orde van een ongewoon hoge uitval in de propedeuse gepaard gaande met uitval en vertraging door langdurige ziekte en bijzondere omstandigheden in de hoofdfase. De opleiding heeft in het kader van de achterblijvende resultaten extra ingezet op de begeleiding van de studenten in het betreffende cohort. Codarts besteedt expliciet aandacht en energie aan de begeleiding van studenten, onder meer door Studieloopbaanbegeleiding in het kader van 'Student Life'. Het verloop bij Docent Dans laat ook een scherpe daling zien die te herleiden is naar een jaar waarin sprake was van een geringe instroom in het kader van een profiel- en curriculumwijziging. Circus laat een duidelijk stijgend rendement zien door een hoger instroomniveau en betere monitoring van de studievoortgang tijdens de studie.

Rendement master opleidingen

(In percentages van het totaal van het cohort)

Rendement master muziek	2010	2011	2012	2013
Diploma behaald na 1 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Diploma behaald na 2 jaar	52,4	47,2	42,6	50,8
Diploma behaald na 3 jaar	14,3	18,9	27,8	x
<i>Totaal</i>	66,7	66,0	70,4	

Rendement master danstherapie	2010	2011*	2012	2013*
Diploma behaald na 1 jaar	0,0	x	5,6	x
Diploma behaald na 2 jaar	5,3	x	0,0	x
Diploma behaald na 3 jaar	42,1	x	27,8	x
Diploma behaald na 4 jaar	10,5	x	x	x
<i>Totaal</i>	57,9		33,3	

*De Master Danstherapie heeft een tweejaarlijkse instroom. In 2011, 2013 en 2015 was er dientengevolge geen instroom.

Rendement master kunsteducatie	2010	2011	2012	2013
Diploma behaald na 1 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0
Diploma behaald na 2 jaar	0,0	0,0	50,0	0,0
Diploma behaald na 3 jaar	0,0	25,0	25,0	x
<i>Totaal</i>	0,0	25,0	75,0	

Het rendement van de Master Kunsteducatie is door het lage studentenaantal erg afhankelijk van de resultaten van individuele studenten en daardoor lastig te duiden. De ervaring leert dat een studielast van 30 EC per studiejaar voor deeltijdstudenten met een baan en veelal een gezin erg veel is. Ze kiezen voor spreiding van de studielast, waardoor ze langer over de studie doen.

In het studiejaar 2015-2016 is het curriculum aangepast. Het onderzoeksprogramma is in samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam ontwikkeld en het nieuwe Codarts-lectoraat Blended Learning is inhoudelijk bij de opleiding betrokken, met de inzet om de kwaliteit en de studeerbaarheid van het programma te verbeteren.

Studie-uitval en Bindend Studieadvies

Studenten aan de bacheloropleidingen krijgen aan het einde van het eerste studiejaar een advies over de voortzetting van de studie, het zogenoemde Bindend Studieadvies. De criteria zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). Na een negatief advies moet een student zijn opleiding bij Codarts staken. In totaal hebben 88 studenten in het collegejaar 2014-2015 hun studie gestaakt (de peildatum is 31 augustus). Belangrijkste redenen zijn het onvoldoende halen van de gewenste studieresultaten en fysieke en/of mentale gezondheidsproblemen. Nadat in 2010 de Studieloopbaanbegeleiding is geïntroduceerd, is een significante daling van het aantal studiestakers in de bacheloropleidingen opgetreden. Die significante daling is structureel gebleken.

Studiestakers en Bindend Studieadvies	2010	2011	2012	2013	2014
Bachelor Muziek					
Aantal studiestakers,	82	59	49	57	54
van wie met Bindend Studieadvies	3	10	4	6	15
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	2,1	2,5	3,0	2,4	2,2
Bachelor Dans					
Aantal studiestakers,	31	16	9	10	9
van wie met Bindend Studieadvies	9	4	0	0	0
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	1,4	1,3	1,4	1,3	1,6
Bachelor Circus Arts					
Aantal studiestakers,	5	5	4	3	7
van wie met Bindend Studieadvies	0	1	0	0	0
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	1,2	1,8	1,8	2	1,7
Bachelor Docent Muziek					
Aantal studiestakers,	10	10	10	7	11
van wie met Bindend Studieadvies	0	0	0	0	0
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	2,1	1,8	2,0	1,3	2,0
Bachelor Docent Dans					
Aantal studiestakers,	12	13	4	9	7
van wie met Bindend Studieadvies	4	0	0	0	1
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	1,7	1,1	1,3	1	2,2
Totaal bachelor opleidingen					
Aantal studiestakers,	140	103	78	86	88
van wie met Bindend Studieadvies	16	15	4	6	16

Studiestakers masters	2010	2011	2012	2013	2014
Master Muziek					
Aantal studiestakers	9	15	16	15	18
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	1,6	1,3	1,7	1,7	1,5
Master Danstherapie					
Aantal studiestakers	6	1	1	2	3
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	1,3	4	1	2	2,3
Master Kunsteducatie					
Aantal studiestakers	6	2	0	0	0
Gemiddelde studieduur studiestakers, in jaren	1,7	1	0	0	0

3/Onderwijs

3.1 Hogeschoolbreed

Kwaliteitsimpulsen onderwijs

In 2015 zijn verschillende trajecten gestart die hogeschoolbreed aan kwaliteitsversterking en onderwijsvernieuwing zullen bijdragen:

Blended Learning: binnen dit lectoraat worden i.s.m. het onderwijs initiatieven ontwikkeld die traditionele 'in-class'-leervormen op zinvolle wijze met digitale leeromgevingen verbinden. Meer hierover in de paragraaf Lectoraten.

Codarts Online kon, dankzij een ruime SURF-subsidie en onder advies van de lector, verder ontwikkeld worden. In 2016 vindt een pilot plaats waarin binnen een 'moodle-omgeving' langs digitale weg extra onderwijsondersteuning wordt geboden aan studenten die wat minder sterk zijn in de muziektheorie. De lector Blended Learning was op zijn beurt succesvol in een SURF-aanvraag die hij samen met een student uit de Master Kunsteducatie deed: € 10.000 is toegekend voor een Musical Safe Space App: een praktische app voor het ontwikkelen van muzikale vaardigheden door middel van peer feedback in een veilige leeromgeving.

Er is een werkgroep toetsvisie ingesteld, die de toetspraktijk binnen Codarts verder in lijn gaat brengen met de missie en visie van Codarts en hernieuwde uitgangspunten voor het onderwijs. Zo komt er ruim aandacht voor peer feedback en zinvolle formatieve toetsing.

Codarts draait vanaf 2015 mee in de landelijke trajecten voor de Basis- en Seniorkwalificaties Examinering (BKE/SKE). In de loop van 2016 zal een groep van docenten en leden van de Examencommissie bij de HR-academie van de Hogeschool Rotterdam deelnemen aan de scholing BKE op praktijktoetsen. Na de zomer van 2016 volgt een grote groep praktijkdocenten.

Codarts heeft in 2015 een nieuwe procedure voor de taaltoets Engels bij toelating ingevoerd. Voorzitters van toelatingscommissies kunnen hierdoor, aan de hand van een motivatiebrief en een persoonlijk gesprek tijdens het toelatingsexamen, op effectieve wijze voorlopig vaststellen of een kandidaat voldoende de Engelse taal machtig is om het onderwijs te kunnen volgen. Bovendien zijn de lessen Engelse taalvaardigheid opgefrist en sluiten ze beter aan op de behoeften van studenten met een achterstand in de Engelse taal.

De Opleidingscommissies Circus en Dans zijn samengevoegd. De clusters Muziek en Performing Arts hebben nu dus ieder één Opleidingscommissie (Performing Arts heeft twee kamers: Circus en Dans, voor de specifieke zaken), wat de werking van deze commissies ten aanzien van zowel de onderwijspraktijk als de besluitvorming rond curriculumwijzigingen ten goede komt.

Het nieuwe les-, events- en kamerroosterprogramma Asimut is sinds medio 2015 voor alle afdelingen op alle locaties actief, tot vreugde van studenten en docenten. Met name de mogelijkheid

om makkelijk zelfstudieruimte te kunnen regelen en lessen in te kunnen plannen wordt zeer op prijs gesteld.

Er zijn nieuwe protocollen vastgesteld, 'Studeren met een functiebeperking' en 'Studievertraging door bijzondere omstandigheden', waardoor studenten die daarvoor in aanmerking komen veel beter geholpen kunnen worden om het onderwijs optimaal te genieten.

Codarts Agency is verder geprofessionaliseerd. Alle Codarts-brede aanvragen lopen nu via dit bureau. Werkstudenten handelen de kleinere aanvragen af.

Er is een convenant getekend met Theater Zuidplein vanwege hun Lab Z. Een programma dat een doorlopende leerlijn beoogt naar de kunstopleidingen.

Onderzoek en innovatie

Op het gebied van onderzoek heeft Codarts – naast de start van RASL (zie hoofdstuk 4) – intern de activiteiten op het gebied van onderzoek verder uitgebreid. Dit is zichtbaar in de bachelorprogramma's Muziek, waar de onderzoeksvoorbereidende leerlijnen binnen de muziekgeschiedenisvakken, het scriptietraject en een nieuwe minor Research zijn versterkt. Voor een aantal docenten is een PhD-groepje opgezet bij de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Ook is in 2015 weer een budget van € 100.000 ter beschikking gesteld om innovatie te faciliteren. Met een heldere procedure, beschreven op intranet, is Codarts gekomen tot honorering van een aantal interessante projecten. De aanvragen bij het innovatiefonds worden door een zelfsturend team afgehandeld. Meer over onderzoek en de lectoraten in hoofdstuk 4.

Codarts mondiaal

Codarts heeft een grote internationale uitstraling. De afdeling Wereldmuziek, waar onder meer Latin, Indiase Muziek, Turkse Muziek, Flamenco en Argentijnse Tango wordt gedoceerd, is uniek in de wereld. Onze studentenpopulatie bestaat uit een kleine 50 verschillende nationaliteiten. Ook in het docentencorps bevinden zich veel docenten van buitenlandse komaf. Onze docenten hebben een uitgebreid (veelal internationaal) netwerk in het werkveld. Dat netwerk staat ter beschikking van de afdelingen en opent deuren in het buitenland voor uitwisseling en projecten.

Een aantal opleidingen is sterk internationaal en een aantal kent een nagenoeg volledig Nederlandse populatie. De studierichtingen Muziektheater, Pop en de docentopleidingen trekken voornamelijk Nederlandse studenten aan. Binnen de afdeling Dans is in het overgrote deel van de studenten niet-Nederlands. Voor muziek ligt dit percentage op 46.

Op het gebied van internationalisering is voor 2015 besloten tot het nadrukkelijker focussen op het strategische belang ervan. Naast het benoemen van een aantal hotspots geldt dit voor het verstevigen van zinvolle relaties op opleidingsniveau en het optimaliseren van studenten-, docenten- en stafuitwisselingen onder Erasmus plus. Hotspots die tot nu toe zijn ingezet zijn onder meer in Noord-Amerika: Toronto, in Zuid-Amerika: São Paulo, in Azië: Shanghai en Guangzhou, in Europa: Barcelona, Bytom, Coimbra, Istanbul, Livorno/Napels, Londen, Zürich, en in Afrika: Kaapstad.

Internationale uitwisseling 2015

Om de instroom van buitenlandse studenten en docenten mogelijk te maken, heeft Codarts specifieke voorzieningen ingericht. Zo vindt alle communicatie naar studenten en docenten zowel in het Nederlands als het Engels plaats. Voor huisvesting van studenten heeft Codarts onder meer een aantal contactadressen in Rotterdam waarnaar studenten verwezen kunnen worden. Verder bemiddelt de hogeschool op het gebied van visa-aanvragen en verzekeringen.

Gezien het internationale werkveld stimuleert Codarts studenten om deel te nemen aan uitwisselingen. Regelmatig nemen studenten eigen initiatieven voor het opzetten van een internationaal project. Codarts ondersteunt studenten in hun aanvraag voor fondsen. Daarnaast heeft Codarts een actief beleid ten aanzien van mobiliteit met behulp van de Erasmusbeurzen. Codarts heeft meer dan 50 overeenkomsten met collega-instellingen in de wereld. In het studiejaar 2015-2016 zijn er 17 studenten met een Erasmusbeurs naar het buitenland gegaan en hebben 11 docenten en 9 stafmedewerkers aan een uitwisseling meegewerkt. Het streven is om dit aantal de komende jaren te laten groeien. Ook buitenlandse studenten hebben gebruikgemaakt van de regeling om bij Codarts te kunnen studeren. In 2015-2016 studeren 37 uitwisselingsstudenten tussen de 5 tot 9 maanden bij Codarts.

In 2015 neemt Codarts deel aan de regeling Holland Scholarship voor talenten van buiten de EER. De HS-regeling is een initiatief van OCW ten behoeve van internationale uitwisseling speciaal voor landen buiten de EER. In totaal biedt zij zes inkomende studenten een beurs van € 5.000, en vijf Codarts-studenten die een gedeelte van hun studie of onderzoek in een land buiten de EER willen doen een beurs van € 1.250. De helft van iedere beurs wordt door OCW gefinancierd. De beurs voor inkomende studenten is alleen bedoeld voor exceptioneel getalenteerde studenten die aan de hoogste selectiecriteria voldoen. In 2015-2016 maken zes studenten gebruik van de inkomende beurs en één student van de uitgaande HS-beurs.

Codarts Agency

In september 2015 heeft de Codarts Agency een doorstart gemaakt. Bij de Agency kunnen studenten van Codarts geboekt worden voor een evenement. De opdrachten kunnen heel verschillend zijn, met het brede werkkterrein van de kunst als uitgangspunt: klassieke muziek, muziektheater, pop, jazz, wereldmuziek, circus en dans.

Vanuit al deze opleidingen verzorgen solisten of ensembles live-optredens en concerten. Deze optredens kunnen variëren van huiskamerconcerten uitgevoerd door een solist tot impactvolle optredens van een speciaal samengesteld gelegenheidskoor van de afdeling Muziektheater. Nieuw bij de Agency is de inschakeling van 'agenten', studenten van de afdeling Klassieke muziek en Jazz die behulpzaam zijn bij de invulling en de productie van de aanvragen, een en ander onder toezicht van de Agency-projectleider. Optredens kunnen worden aangevraagd via de Codarts-website.

Daarnaast produceert de Agency Codarts-brede optredens voor uiteenlopende opdrachtgevers. Zo zocht de winkeliersvereniging van de 'lastige' Middellandstraat een manier om kunst te introduceren in hun straat. Via optredens van muziek- en circus arts-studenten is daar een begin meegemaakt. Zoals ieder jaar voldeden we aan verzoeken om optredens van onder meer IFFR, VNO/NCW, TU Delft, Erasmus ziekenhuis en de Erasmus Universiteit. Het was een eer te worden uitgenodigd door de Vereniging van Hogescholen om het 40-jarig jubileum op te luisteren met onze getalenteerde studenten.

Voor de stad verzorgden we de opening van het culturele seizoen op het Schouwburgplein en een kosmopolitisch openingspektakel van het Kruisplein waarbij Kaapverdiaanse danseressen, pizzakoeriers en Chinese leeuwensdansers gecombineerd werden met klassieke blazers en percussionisten en muziektheater- en circusstudenten van Codarts.

Ook dit jaar sloten we af met een scenische kerstshow in de Burgerzaal van het Rotterdamse stadhuis. Onder leiding van muziektheaterregisseur Arlon Luijten verrasten de studenten van diverse opleidingen de gemeenteraad, B&W en hun gasten op uitzonderlijke optredens tussen de gerechten door. Zelfs het orgel werd gebruikt.

Een selectie van Codarts-successen

Op 28 maart vond in de Doelen wederom een zeer succesvolle The Big Day plaats, met optredens van studenten van alle afdelingen en een groot aantal samenwerkingsprojecten.

Codarts verzorgde optredens bij het congres van de Vereniging Hogescholen, Cultuur in Beeld en op vele andere plaatsen.

De ELIA conferentie is aan Codarts toegewezen voor 2018 na een call samen met de Willem de Kooning Academie.

De Holland Scholarships zijn geïntroduceerd, waarvan zeer talentvolle studenten van buiten de EU gebruik kunnen maken. Codarts draagt voor 50 procent bij aan deze ruime beurs, waardoor de studenten in het eerste jaar van hun studie een goede start kunnen maken, zonder financiële zorgen. Codarts heeft zich als eerste kunstvakhogeschool in Nederland aangemeld bij U-Multirank.

In 2015 werden voor het eerste jaar de eigen Docenten van het Jaar gekozen. Eerste winnaars: Annemieke Wijers (Performing Arts) en Ronald Kool (Muziek).

3.2 HMD en talentenonderwijs

Codarts geeft vanuit een gezamenlijk eigenaarschap vorm aan haar vooropleidingen en het realiseren van een doorlopende leerlijn. De opleiding van jong talent maakt integraal deel uit van Codarts' missie, beleids- en onderwijsontwikkeling, van pr & communicatie, personeelsbeleid, onderzoek en lectoraten en van (inter)nationale samenwerking. Kwaliteit en ontwikkeling ervan staan structureel op de agenda van bestuur en management. In 2015 hebben verdere bijstellingen plaatsgevonden in de programma's voor jong talent en zijn uitbreidingen en nieuwe activiteiten tot stand gekomen.

Samenwerking in scouten en begeleiden van toptalenten

Codarts ondersteunt en faciliteert de vooropleiding van jong talent, al vanaf 8 jaar, via een gevarieerd en hoogwaardig aanbod. De Havo/vwo voor Muziek en Dans, gericht op toptalent in dans en muziek – met gemiddeld 200 leerlingen – speelt daarin een centrale rol. De zogeheten DAMU-regeling biedt dit talent de opbouw en trainingsintensiteit die nodig is voor een kansrijke ontwikkeling naar (inter)nationale maatstaven (de DAMU-regeling staat een aantal hiervoor geselecteerde scholen toe om 'voortrajecten dans/muziek' aan te bieden en maakt onder meer vrijstelling van vakken mogelijk in de onderbouw en de tweede fase).

Havo/vwo voor Muziek en Dans

Voorjaar 2014 is een projectgroep gestart, onder voorzitterschap van Wilma Franchimon, waarin het management van de bacheloropleidingen Muziek en Dans, coördinatoren van de Havo/vwo voor

Muziek en Dans (HMD), evenals PR & Communicatie en twee beleidsmedewerkers vertegenwoordigd zijn.

Via deze projectgroep worden alle onderwerpen geagendeerd die bijdragen aan de professionalisering, continuïteit en verbetering van het kunstonderwijs binnen de HMD en de onderlinge communicatie. Onderwerpen zijn onder meer: verbetering van de afstemming en uitwisseling tussen bachelor en HMD, aanpassingen in het curriculum, het auditie-, toets- en examineringsbeleid, competenties en scholing & professionalisering van kunstvakdocenten en de interne en externe communicatie.

In de tweede helft van 2015 vervingen Annette Lecomte (directie, in combinatie met de Theaterhavo/vwo, THV) en Sander Tetteroo (teamleider) HMD-directeur Daniël van der Heijden, die uitviel door ziekte. Met de teamleiding vinden tweewekelijks voortgangsgesprekken plaats en worden veranderingen doorgevoerd in afstemming met het management van de opleidingen. In 2015 is specifiek aandacht geschonken aan de verbetering van de zorgstructuur, mede naar aanleiding van een onderzoek dat door Diana van Winden (stagiaire Student Life) werd uitgevoerd. De Inspectie beoordeelde de HMD positief, waarbij extra aandacht uitging naar het curriculum van het groeiende vwo. Ook werd – in het kader van het 50-jarig jubileum van de HMD – de voorbereiding van een symposium over talentontwikkeling en een voorstelling in de Rotterdamse Schouwburg in gang gezet.

Aanvullende trajecten

Kinderen en jongeren die elders in Rotterdam of de regio hun onderwijs volgen, kunnen zich in hun vrije tijd verder ontwikkelen, en (desgewenst) voorbereiden op audities, via de Junioren en A-klas (PO) voor Dans, Schakelklas Dans, de Circus Talentenklas, een van de vooropleidingen Muziek en/of het Young Talent Orchestra (in samenwerking met Hellendaal). Voor Muziek en Dans werden extra acties uitgezet op het gebied van pr & communicatie in verband met de gewenste verder groei van de instroom en het aantal leerlingen van de HMD.

Voornemen tot samengaan van HMD en THV

Het toekomstperspectief is er onverminderd op gericht om samen met de Theaterhavo/vwo één College voor de Podiumkunsten te vormen. In 2015 is een verzoek gedaan aan de gemeente Rotterdam om mede op zoek te gaan naar geschikte huisvesting. Daarbij bestaat de wens om ook Circus Arts toe te voegen aan het palet. Ondertussen wordt de onderlinge kennismaking en samenwerking waar mogelijk al uitgebouwd.

Samenwerking met andere vooropleidingen en kunst- en cultuurpartners

De vooropleiding Dans Maastricht (ODM) maakt eveneens gebruik van een DAMU-regeling, afgesloten tussen Codarts en het Bonnefanten College in Maastricht. Deze vooropleiding kreeg in 2015 een versterkte inbedding in het onderwijs van het Bonnefanten College en onderhoudt nauwe banden met de HMD. Jaarlijks leveren docenten van Codarts een bijdrage aan juniortrainingen en audities, open dagen, eigen werk en speciale workshopprogramma's. Ook in 2015 vond weer een Dans Talent On The Move weekend plaats. Dit workshopprogramma wordt aangeboden aan dansinitiatieven, -opleidingen en individuele jonge dansers uit Zuid-Limburg en de EU-regio. Docenten en repetitoren van Codarts verzorgen samen met docenten uit de regio een gevarieerd workshopprogramma. Deze keer werd afgesloten met presentaties van deelnemende jongeren en (een deel uit) de Talent On The Move-voorstelling in samenwerking met het Vrijthof/Ainsi. In 2016 wordt dit project herhaald in samenwerking met Stichting Opleiding Dans Limburg (SODL) en Huis voor de Kunsten Limburg en weer uitgebreid met nieuwe danspartners in de regio Heerlen.

Ook in 2015 bereikten ons meerdere verzoeken van andere vooropleidingen dans en ook sport die intensiever met Codarts willen sparren en samenwerken. Het betreft vooropleidingen & trajecten in Noord-Brabant, Zuid-Holland, Noord-Holland, Gelderland en Friesland. Hun vragen zijn verschillend en aan de hand van onze mogelijkheden bieden we advies en/of werken (merendeels) in projectvorm samen.

Met Stichting Backbone en Lloyds Company zijn gesprekken gevoerd over samenwerking op het gebied van jong (urban) danstalent, jonge makers en studenten van Codarts. De verkenning en uitwerking hiervan wordt vervolgd met Backbone en het Productiehuis van de Rotterdamse Schouwburg (waar Backbone/Alida Dors bij honorering van de Cultuurplanaanvraag de komende jaren als maker aan verbonden zal zijn).

Met meerdere dans-, urban-, sportinitiatieven wordt regelmatig uitgewisseld. Ook met stedelijke muziekinitiatieven (zoals het Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest) werden de banden aangehaald en wordt met regelmaat gesproken over de onderlinge samenwerking en aansluiting op de Codarts (voor)opleidingen. De eerder gevoerde gesprekken in de provincies Noord-Brabant, Zuid-Holland en Zeeland leidden ook in 2015 tot meerdere aanvragen voor samenwerking, inzet van studenten en alumni, masterclasses en/of participatie van jonge instrumentalisten uit die regio's tijdens een speciale Big Band Dag (oktober 2015) en in het Young Talent Orchestra. Speciale instrumentdagen voor hout- en koperblazers en strijkers gingen in voorbereiding voor 2016.

Codarts stelde in 2015 studio's en faciliteiten ter beschikking voor audities en twee choreografen (Lloyd Marengo en Urtzi Aranburu) die in het kader van Dance Date/Holland Dance met jonge amateurdansers en dansers in opleiding aan de slag gingen. In Den Haag werken we verder samen met het KC, Crosstown/Korzo, Musicon en individuele culturele ondernemers.

Met Sezer voor Diversiteit (Rotterdam), een speciale talentenklas voor kinderen uit groep 8 van het PO, wordt eveneens jaarlijks samengewerkt. Deze uitwisseling vond dit keer niet najaar 2015 plaats maar op 10 februari 2016, tijdens het jubileumprogramma van de HMD. Ouders, kinderen en docenten ontvingen een voorbereidend lespakket en waren te gast in de Rotterdamse Schouwburg om een deel van de generale repetitie bij te wonen.

Verder is op uitnodiging van het Fonds Podiumkunsten en het Fonds Cultuurparticipatie door de beleidsmedewerker Talentontwikkeling geadviseerd en meegedacht tijdens meerdere expertmeetings over jonge makers en urban arts.

Al die contacten zijn niet alleen relevant om de bekendheid met en instroom naar Codarts te verbeteren, en profielen en toelatingseisen te verhelderen, ze zorgen er ook voor dat we onze eigen inzichten scherpen (over wat leeft en gewenst wordt), de drempel verlaagd wordt en de beeldvorming over Codarts merkbaar positief wordt beïnvloed.

Samenwerking hbo-vo Rotterdam ter verbetering van de aansluiting

Codarts heeft zich aangesloten bij het initiatief van de Rotterdamse hogescholen en 55 scholen voor voortgezet onderwijs om de aansluiting tussen beide te verbeteren. Op 15 oktober 2014 tekenden de bestuurders daartoe een intentieverklaring. Tot 1 juli 2015 werden in vier werkgroepen en tijdens drie werkconferenties concrete voorstellen ontwikkeld op het gebied van hbo-vaardigheden, cijfers, LOB en vakinhoudelijke aansluiting. Codarts is trekker van de werkgroep Vakinhoudelijke Aansluiting en enkele

docenten nemen deel in werkgroepen. Op 19 februari en 16 april vonden werkconferenties plaats, gevolgd door een presentatie van resultaten en bevindingen aan bestuurders op 1 juli 2015. Er werd besloten om in studiejaar 2015-2016 verder te werken aan de ontwikkeling van producten, de onderlinge uitwisseling uit te bouwen en de verdere implementatie ter hand te nemen.

3.3 Muziek

Overkoepelend

Het is de ambitie van Codarts om flexibele, ondernemende en 'eigen-wijze' musici af te leveren die tijdens hun studie hun eigen profiel kunnen vormgeven, hun eigen stem kunnen vinden en zich desgewenst in meerdere stijlen thuis voelen. Dit is ook wat het huidige werkveld steeds meer vraagt. Het persoonlijke leertraject van de student blijft voorop staan en er is ruime aandacht voor de technische beheersing van het hoofdvakinstrument.

De afdelingen Muziek hebben samengewerkt aan het ontwikkelen van een nieuwe leerlijn ondernemerschap binnen het curriculum. In het schooljaar 2015-2016 is dit in gemeenschappelijkheid ingevoerd.

Per 1 september is Oscar van Dillen aangesteld als programmacoördinator muziektheoretische vakken, met als belangrijkste taken de interfacultaire samenwerking tussen de theorieteams te versterken, waar mogelijk meer stroomlijning tussen de programma's te bewerkstelligen, i.o.m. de lector Blended Learning en de werkgroep Codarts Online te onderzoeken waar nieuwe (al of niet digitale) leervormen inzetbaar zijn.

Studenten van alle studierichtingen hebben deelgenomen aan de Metropole Academy, een scholingsorkest van het Metropole Orkest, waar Codarts zeer goed in is vertegenwoordigd, vooral ook door klassieke studenten.

Eind 2015 zijn de voorbereidingen gestart van het double-degreeprogramma van Codarts met de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Willem de Kooning Academie, via RASL. Voorlopig doen alleen Klassieke Muziek, Jazz, Wereldmuziek en Pop hieraan mee. Later wordt het programma uitgebreid naar andere afdelingen.

Master of Music

Op het gebied van toetsen en beoordelen heeft de Master of Music in samenspraak met de Toetscommissie de criteria en normering bij het vak Artistiek Onderzoek aangescherpt. Formatieve en summatieve toetsen zijn uitvoerig beschreven. Henrice Vonck, coördinator van het onderzoekprogramma, heeft over de wijze van toetsing van onderzoekcompetenties een succesvolle presentatie gegeven tijdens de ELIA Teachers-conference die werd gehouden in Tilburg. De onderzoekcoaches die de studenten begeleiden hebben enkele trainingssessies gevolgd in hoe coaching en lesgeven van elkaar verschillen.

Nadat sinds 2013 al wordt samengewerkt op het gebied van het aanbieden van keuzevakken op masterniveau met het Koninklijk Conservatorium is het aanbod nu verder uitgebreid met een aantal keuzevakken die worden aangeboden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Codarts heeft in 2015 zes studenten in de gelegenheid gesteld voor een jaar een pre-master te doen. Deze is bedoeld voor studenten die zeer getalenteerd zijn, maar nog ergens een deficiëntie hebben. Door middel van de pre-master worden deze kandidaten alvast aan Codarts verbonden.

Pop

Bij de Popafdeling hebben personele wisselingen plaatsgevonden, ook in het management. Er is gekozen voor een sterker team dat een aantal zaken zowel organisatorisch als beleidsmatig moet gaan vormgeven. Het contact met de studenten is geoptimaliseerd door middel van een sterk studentenpanel, door concrete acties vanuit het management op de uitslagen van de studentenevaluaties en door middel van bijeenkomsten met studenten en docenten.

Er zijn structurele samenwerkingsverbanden opgezet met de conservatoria van Leeds en Kopenhagen en met de popacademie in Mannheim, en er wordt constructief samengewerkt met Kytopia en North Sea Jazz om zo een benchmark te creëren voor Codarts en daarmee voor onze studenten.

Het generieke curriculum werkt goed voor de Popafdeling, omdat er in de eerste jaren stevig wordt ingezet op het ambacht. In het derde en het vierde jaar wordt nu steeds meer profileringsruimte geschapen, omdat veel studenten zich dan al in de muziekindustrie begeven. Het is de visie van de Popafdeling om de studenten op een vroeg moment in hun studie al te laten verhouden tot de huidige muziekindustrie.

De Popafdeling is zeer actief buiten de muren van Codarts. Studenten en alumni zijn bijvoorbeeld zichtbaar bij alle bekende televisieprogramma's, op grote festivals en bij belangrijke muziekwedstrijden. We hebben ingezet op een betere zichtbaarheid van de Popafdeling en die inzet zullen we de komende jaren vergoten.

De Popafdeling gaat in 2015 het derde jaar in met bandprojecten voor de eerste- tot en met derdejaarsstudenten, die samen met Willem de Kooning Academie-studenten animatie en audiovisueel worden vormgegeven. Dit kwam samen in een presentatie in het Rotterdamse Cinerama bioscooptheater op 21 mei.

Een pilotproject vond plaats tussen de TU Delft eXtention School en de eerstejaars Creative Producers in het vormgeven van sounddesign onder een aantal MOOCs van de TU. De samenwerking werd door beide kanten als inspirerend beschouwd en onderzocht wordt hoe we deze pilot verder kunnen gaan vormgeven. De vraag wat muziek en/of sounddesign kan toevoegen aan de MOOCs is een nader onderzoek waard.

Noorderslag/Eurosonic in januari 2015 werd bezocht door twee docenten en het hoofd. Vele seminars werden bijgewoond en er werd geparticipeerd in drie forums. Op Eurosonic was een aantal popbands afkomstig van Codarts te beluisteren. Op de grote popavond tijdens Noorderslag bleek ook weer hoeveel bij de pop afgestudeerde muzikanten in landelijk bekende bands spelen (Eefje de Visser, Selah Sue, Chef'Special, Kyteman).

De inmiddels traditionele Open Nacht op 5 februari was een groot succes. Honderden geïnteresseerden kwamen naar openbare lessen en infomomenten van alle vakgroepen en vele acts traden op.

Tijdens het pop- en jazzplatform van het AEC in Valencia bij Berklee (13 en 14 februari) werden plannen gesmeed om een internationaal convenant tussen de popopleidingen van Mannheim, Leeds en Kopenhagen te smeden en gezamenlijk projecten en uitwisselingen op te zetten.

Op 4 maart vond een groot werkveldoverleg plaats waar alle relevante vooropleidingspartijen en organisaties bij betrokken waren en er een hernieuwde dialoog werd opgestart over de rol van Codarts in dit werkveld en een gezamenlijke opbouw van een database en inzicht in elkaars doelstellingen en projecten. Er werd afgesproken dit overleg, gehost door Codarts, te vervolgen in het nieuwe studiejaar. Betrokken waren onder meer HMD, SKVR, Dordtsche Kunststichting, Popunie, Kytopia, Popsport, een aantal podia, Kroepoekfabriek, Zadkin, de cultuurscout, Rotterdamse Kunststichting, Grounds, Albeda MBO.

Op woensdag 22 april vond een visiedag pop plaats waar de toekomstige visie van de Popafdeling binnen Codarts en de internationale wereld werd besproken met docenten, studenten, management, werkveld en andere kunstvakopleidingen. Een uitgebreid verslag hiervan is beschikbaar.

Op 28 en 29 april reisden Wilma Franchimon, Okke Westdorp en Carlo de Wijs naar Kopenhagen om het eerdergenoemde convenant verder uit te werken en te ondertekenen.

Op 18 en 19 mei vond de presentaties plaats van de eigen werk bands in Bird en Rotown. Een groep alumni was betrokken bij de beoordeling.

Een pilotproject met het North Sea Jazz Festival (10, 11 en 12 juli) werd afgesproken. Tien timeslots kwamen beschikbaar tussen de hoofdacts op het festival. Per festivaldag traden negen bands van pop- (met aanvulling van jazz-) studenten op en elke dag was er een docentenjam als afsluiting. De pilot was zeer succesvol en gaat worden vervolgd in 2016.

In november gaan vijf studenten en een docent naar Mannheim voor het convenant. Ook deze bijeenkomst is een succes.

Veel studenten vinden hun weg in de muziekindustrie, maar de meest in het oog springende is dit jaar Anna de Volder. Zij wint de wedstrijd 'Beste Singer-songwriter van Nederland' bij BNN.

Klassieke Muziek

In 2015 had halverwege het jaar een wisseling plaats van het management van de afdeling Klassieke Muziek. De artistiek leider, George Caird, was aangetrokken als interim artistiek hoofd na de stopgezette fusie met het Koninklijk Conservatorium. Deze fase werd in september 2015 afgerond en vervolgens heeft de opleiding de managementtaken strakker en integraler opgezet. Frans Koevoets werd hoofd Muziek, onderwijstechnische zaken, voor alle muziekopleidingen. Hiermee is ook verder vorm gegeven aan de in 2014 ingezette samenwerking tussen de afdelingen Jazz, Pop en Wereldmuziek en de afdeling Klassieke Muziek. Okke Westdorp is het nieuwe hoofd Klassieke Muziek.

Vanaf september heeft binnen de afdeling het accent gelegen op het structureren en verdelen van de taken en verantwoordelijkheden van de (relatief nieuwe) medewerkers, met name om duidelijkheid te bieden aan het docentencorps en de studenten. Het coördineren van de projecten van de afdeling is belegd bij een coördinator-docent die de projecten optimaal op elkaar af zal stemmen.

Er is extra aandacht geweest voor de P&O-cyclus. In het schooljaar 2015-2016 hebben alle docenten een functioneringsgesprek met de nieuwe manager. In deze gesprekken is, naast aandacht voor het eigen functioneren, met name aandacht voor de verbeterpunten van de afdeling.

Het studentenpanel is gerevitaliseerd en heeft zich in enkele maanden al actief getoond door zelfstandig bijeen te komen.

De eerder genomen initiatieven zijn verder uitgewerkt en bestendigd. De samenwerking met het Koninklijk Conservatorium inzake De Grote Kamermuziekprijs is voortgezet. Het ensemble Babylon Quartet won deze prijs in maart 2015.

Het Virtuoso-programma is voortgezet en kende in 2015 een actief jaar. Vele contacten met leidende ensembles zoals het Matangi Kwartet en Calefax en diverse solisten zijn gelegd. Codarts Virtuoso is zichtbaarder geworden in de stad Rotterdam, dankzij concerten op reguliere en minder reguliere locaties, zoals Boekhandel Donner en het Marriott Hotel. In 2016 zal er een evaluatie van de organisatie en het programma plaatsvinden.

De samenwerking met het Rotterdams Philharmonisch Orkest via de Rotterdam Philharmonic Codarts Academy is geprolongerd en verder uitgewerkt. Partijen hebben het convenant opnieuw ondertekend en de intentie uitgesproken om dit in 2016 om te vormen tot een langjarig convenant.

Voor 2016 staan samenwerkingen met het DoelenEnsemble en het DoelenKwartet en een verdere uitwerking van de samenwerking met het Rotterdams Jeugd Symfonieorkest in de planning. In 2015 hadden de voorbereidingen voor deze samenwerkingen plaats.

In september 2015 speelde een gecombineerd symfonieorkest van Codarts en het Koninklijk Conservatorium onder leiding van Valery Gergiev in het Gergiev Festival. Na dit succesvolle concert is een convenant opgesteld tussen de drie partijen om de komende vier jaar deze samenwerking voort te zetten.

Andere projecten waren onder meer het Fifty Fiddles festival, waarbij Tim Kliphuis de strijkers liet improviseren, het kamerorkestproject o.l.v. Igor Gruppman met prachtige concerten in de Doelen en in de concertzaal Middelburg en het Codarts Percussie Ensemble met een zeer gevarieerd programma in de Jurriaanse Zaal. In de projectweek werd klassieke muziek op een vernieuwende wijze geprogrammeerd in het VONK-programma en waren maar liefst twee wereldpremières te horen, van Sam Wamper en Kaori Fornos Ohnuma. De orgelafdeling had in de projectweek een schitterend programma in de Laurenskerk. De pianoafdeling had een zeer succesvolle marathon in de Doelen met muziek van Mendelssohn.

Op zaterdag 21 november vond de Open Dag van Klassieke Muziek plaats. De dag was drukbezocht en lijkt een flink aantal aspirant-studenten te hebben opgeleverd. In 2016 zal een 'brassdag', een 'snarendag' en een 'houtblazersdag' worden georganiseerd, waarbij nog meer talent (in dit geval specifiek uit de regio) zal worden bereikt.

Extra aandacht is er voor de vakgroepen zang, altviool en fagot. Voor deze laatste worden de mogelijkheden onderzocht om de opleiding aantrekkelijker te maken door het toevoegen van contrafagotlessen aan het curriculum, bij de vakgroep altviool is er sprake van een vervroegde

pensionering, waardoor in 2016 ruimte is voor het aantrekken van een nieuwe hoofdvakdocent. Voor de vakgroep zang zijn twee nieuwe hoofdvakdocenten aangetrokken.

Alle vakgroepen hebben vakgroepvergaderingen georganiseerd. Het management was hierbij aanwezig en heeft de aanwezigen geïnformeerd over de laatste stand van zaken en de te verwachten nieuwe ontwikkelingen. Hun zorgen over het theorieonderwijs zijn genoteerd en mede op basis daarvan zijn gesprekken met de theorie docenten gevoerd over vernieuwing van het theoriecurriculum.

Er was ook tragisch nieuws: op dinsdag 1 december werd de afdeling opgeschrikt door het vreselijke ongeluk van uitwisselingsstudent Ektoras Panaras. Deze kwam op 5 december te overlijden. Op 6 december heeft een herdenkingsconcert plaatsgehad. Deze verschrikkelijke gebeurtenis heeft docenten, studenten en staf diep geraakt. Velen van hen hebben de familie ondersteund in de moeilijke dagen rondom het overlijden van Ektoras.

Codarts-studenten namen deel aan verschillende concoursen. Prijswinnaars waren onder anderen: Aliya Ishakova, eerstejaarsstudent piano in de Master of Music, behaalde de tweede prijs bij de Young Pianist Foundation Piano Competition, die plaatsvond in het Amsterdamse Muziekgebouw. Marijn Migchielsen (trombone) wint de Yamaha Music Foundation Europe 2015 prijs. Adriaan Hoek (orgel) wint 9de Internationale Orgelwedstrijd van Korschenbroich (D), gedeelde 1ste prijs Int. Buxtehude-Wettbewerf Lübeck (D) en 1ste prijs Int. Orgelconcours Breda. Anna Karpenko (orgel) wint 2de prijs Int. Orgelconcours Breda. Gerard Verweij (orgel) wint 2de prijs Nationaal Improvisatieconcours Elburg.

Er zijn verschillende stipendia uitgereikt. In 2015 heeft de Van Beek-Donner Stichting een nieuwe beurs van bijna € 20.000 in het leven geroepen voor twee vrouwelijke studenten in de Master of Music. In de geschiedenis van de hogeschool zijn beurzen van deze omvang uniek. De stichting wil dat de studenten de beurs gebruiken om te excelleren op zowel muzikaal als maatschappelijk gebied. Violiste Kristie Su en klarinettiste Daphne Caffa waren, na een zware selectie, de gelukkigen die de eerste beurzen kregen. Twee Hartman Awards, een nieuw stipendium ten bedrage van € 1.000 dat in het leven is geroepen door emeritusprofessor Hartman, zijn toegekend aan componist Jan Kuhr en pianiste Ineke Hellingman. Antonio Gutierrez (slagwerk master) won een stipendium van de Vrienden van Codarts.

Op 27 november 2015 vond een succesvolle presentatie plaats door lector Micha Hamel en de Codarts bestuursvoorzitter op de BUMA Classical Convention. Hier werden de uitkomsten van het lectoraat Present Practice, Praxis of Presence gepresenteerd, bij wijze van 'sneakpreview' van de presentatie van het boek 'Speelruimte' dat Micha Hamel heeft geschreven naar aanleiding van zijn lectoraat.

In 2015 werden er meerdere 'ronde tafels' georganiseerd. Hierbij werd met verschillende stakeholders uit het werkveld de toekomst van de klassieke muziek en de rol die musici hierin kunnen vervullen besproken. Naast een speciale 'ronde tafel' over het zangonderwijs, waarbij alle afdelingen die bij Codarts zangonderwijs aanbieden waren betrokken, was er een internationale variant die gekoppeld werd aan de conferentie Classical Next. Gast was onder anderen Peter Renshaw.

De conferentie Classical Next zal vanaf mei 2015 gedurende minimaal drie jaar in Rotterdam gehouden worden. In mei 2015 bezochten medewerkers en docenten van Codarts deze conferentie. Concertzaal de Doelen en Codarts bereiden na afloop van de conferentie een verdere samenwerking voor, voor de editie van 2016. Onder meer de mogelijkheden voor het opzetten van een fellowshipprogramma.

Jazz

Voor de jaarplanning voor 2015 hadden we ingestoken op een aantal ijkpunten, waaronder de verbetering van de onderwijsorganisatie en jaarplanning, het opzetten van een projectplanning in samenwerking met het productiebureau JPW, het inzetten van een nieuw derdejaars ensembleproject, het organiseren van een Jong Talenten Bigband Clash en het voorbereiden van een netwerkconferentie van Europese collega-instituten bij Codarts in 2016.

De verbeterde onderwijsorganisatie en stroomlijning van de projectplanning werd als zeer positief ervaren door de studenten en docenten. Deze blijft echter ook in 2016 nog aandacht vragen.

Onder de naam PRO-ject is een belangrijke aanpassing gemaakt in de ensemblestructuur van het derde studiejaar. De competenties op het gebied van projectplanning, het formeren van een eigen band en het maken of bewerken van het repertoire stonden hierin centraal.

Het docententeam Jazz is in 2015 aangevuld met een aantal gastdocenten. Na de pensionering van Bart van Lier hebben we trombonisten Andy Hunter en Bert Boeren aan de vakgroep Trombone kunnen toevoegen. Daarnaast is trompettist Jan van Duikeren (alumnus) als gastdocent aangetrokken, waarmee de kopersectie van Codarts Jazz een mooie versterking heeft gekregen. Dit jaar is onder leiding van van Ilja Reijngoud en Soren Ballegaard de eerste Big Band Clash georganiseerd. Aanstormende talenten van Codarts Jazz speelden samen met jonge talenten uit het amateurveld van de Delftse Jeugd Big band. Naast een spetterende performance was 'talent coacht talent' een van de mooie uitkomsten van de Big Band Clash.

De zichtbaarheid van Codarts bij de internationale collega's is toegenomen door actieve participatie in relevante netwerken als de Association Européenne des Conservatoires, Académies de Musique et Musikhochschulen. Dit heeft er in geresulteerd dat Codarts als host zal fungeren van de jaarlijkse meeting van het AEC Pop & Jazz Platform in februari 2016.

Een greep uit andere activiteiten van Codarts Jazz:

Januari 2015: Vrienden van Amstel Orkest o.l.v. Ronald Kool en VVA huisband. O.l.v. Docent van het Jaar Ronald Kool werd een groots orkest samengesteld, met studenten uit verschillende afdelingen, om met de artiesten van de Vrienden van Amstel mee te werken aan het grootste concertspektakel van Nederland in Ahoy Rotterdam.

Maart 2015: Erasmus Jazz Prijs, winnaar Jimmi Hueting, nu trending hit met Jo Goes Hunting. De jaarlijkse Erasmus Jazz prijs, gesponsord door Ned Spice, is gewonnen door Jimmi Hueting. Deze muzikale duizendpoot is naast een begenadigd jazzdrummer ook een eigenzinnige en succesvolle Popproducer gebleken. Met zijn nieuwe project Jo Goes Hunting heeft hij een trending hit op Spotify. Lady Shaynah (Shaynah Redan), student vocals Jazz, wint Music Matters Award en is Music Matters ambassador 2015.

April 2015: optredens Codarts KC Big Band tribute to Sarah Vaughan in Eduard Flipse Zaal Rotterdam en Anton Philipszaal Den Haag. Jaarlijkse samenwerking met het Koninklijk Conservatorium van Den Haag had dit maal als thema Sarah Vaughan.

Juli 2015: Optreden NSJ met Codarts KC Big Band. Voor het eerst dit jaar een eigen Codarts Talent Stage op het North Sea Jazz Festival i.s.m. Key Music en Mojo.

Oktober 2015: workshop met steeldrumgigant Jonathan Scales.

Wereldmuziek

In 2015 vonden workshops en masterclasses plaats van vele internationaal gerenommeerde artiesten (vaak in combinatie met partners als Grounds, de EPM Holanda en Flamenco Biënnale Nederland), onder anderen Mariano Martos, Pablo Suarez, Diego de Morao, Luis Guerra, B.C. Manjunath, Diego Pablo Corez en Jonatan Daniel Szer.

Codarts ontving niet alleen gasten, maar was zelf ook te gast bij andere internationale instituten. In november heeft docente Annaelis de Jong samen met vijf studenten een studiereis ondernomen naar São Paulo en Rio de Janeiro, Brazilië. Op het programma stonden bezoeken aan de conservatoria EMESP en Uni-Rio, concerten, lessen en workshops van plaatselijke artiesten. Annaelis de Jong en de studenten hebben zelf ook workshops gegeven, aan onder anderen leerlingen van het community arts Favela Brass waar op dat moment een Codarts-alumnus als vrijwilliger werkzaam was. EMESP (São Paulo) werkt momenteel aan het opstellen van een Memorandum of Understanding dat uitwisseling van docenten en studenten op meer structurele basis mogelijk maakt.

Daarnaast is Codarts benaderd door het Xinghai Conservatory of Music in Guangzhou, China om het te adviseren en begeleiden bij het opzetten van een wereldmuziekprogramma, met als start een Latin-programma. In december is een delegatie in de personen van Leo Vervelde, Lucas van Merwijk en Carlo de Wijs voor een week naar China afgereisd. Resultaat van deze reis was een Memorandum of Understanding, waarin onder meer wordt overeengekomen dat Codarts voor het seizoen 2016-2017 twee docenten zal werven onder haar alumni, te weten een docent Latin/Jazz drums en een docent Jazz saxofoon. In het voorjaar van 2016 zal een vervolgbezoek plaatsvinden.

Codarts-wereldmuziekstudenten en -alumni waren vertegenwoordigd op vooraanstaande podia en festivals. Om er enkele te noemen:

vocaliste Ntjam Rosie (alumna) bracht haar derde album uit en toerde langs alle grote zalen van Nederland. Daarnaast sloeg ze de handen ineen met saxofoonkwartet Artvark voor het project Homelands: een ontmoeting tussen twee muzikale werelden;

vocaliste Maria Mendes (alumna) reisde met haar Innocentia tour de wereld over en deed daarbij onder meer de Blue Note Jazz club in New York aan;

het Lingua Franca ensemble, bestaande uit Wereldmuziekstudenten en -alumni, won de Soul of Devotees-prijs op het Sharq Taronalari International Music Festival;

het Merope ensemble, bestaande uit Wereldmuziekstudenten en -alumni, vertegenwoordigde met veel succes Codarts Wereldmuziek op het Harnos Plural Festival in Porto;

percussioniste Helene Jank sloot zich in 2015 aan bij de cast van de West End-hit STOMP;

gitarist Pablo Reyes tourde door de Verenigde Staten en deed daarbij met de Celso Duarte Band het beroemde Carnegie Hall aan.

Ook op het gebied van onderwijsontwikkeling was 2015 een vruchtbaar jaar. In februari was de eerste editie van Yellow House een feit: een ontmoetingsplek voor studenten en professionals in de Rotterdamse kunstwereld en daarbuiten. Dit initiatief is tot stand gekomen in samenwerking met de Willem de Kooning Academie en de Erasmus Universiteit Rotterdam, onder coördinatie van Connie de Jongh.

In september 2015 is een start gemaakt met het versterken van ondernemende en reflectieve vaardigheden in het curriculum. In november 2015 is een projectweek rond het thema ondernemen georganiseerd voor studenten in jaar 3 en 4 van de bachelor. De projectweek is inmiddels geëvalueerd,

de bevindingen zullen worden meegenomen in verdere curriculumontwikkelingen. In de eerste helft van 2016 zullen de ontwikkelde plannen rondom peer feedback en zelfreflectie worden ingevoerd in de ensemble- en hoofdvaktoetsing.

Tot slot is in september een start gemaakt met het in kaart brengen van het ecosysteem waarin wereldmuziek zich begeeft. Wereldmuziek is een nichemarkt, zo ook het wereldmuziekonderwijs. Anders dan bij bijvoorbeeld popmuziek, is de aanwas van nieuwe jongvolwassenen die zich interesseren in de verschillende wereldmuziekgenres in Nederland en zelfs in Europa bescheiden. De afgelopen jaren zijn de aanmeldingscijfers langzaam teruggelopen. Als dit doorzet, wordt het op den duur problematisch; dat dienen we voor te zijn. Door in kaart te brengen waar verschillende wereldmuziek-hotspots zich bevinden, kunnen we vorm gaan geven aan structurele en gerichte verbindingen met deze hotspots; te denken valt aan uitwisselingen, workshops, masterclasses en publiciteitscampagnes. Dit in kaart brengen bestaat het twee onderdelen: het bijeenbrengen van kennis die aanwezig is bij docenten en studenten en het uitvoeren van een doelgroepenonderzoek onder huidige studenten en alumni. Plan is om dit voor de zomer 2016 af te ronden, zodat met ingang van 2017 ook structureel budget kan worden toegewezen aan de projecten die hier uit voortvloeien.

Muziektheater

De aanpak van de leerlijn in het hoofdvak Integratie, zoals beschreven in het jaarverslag van 2014, begint zijn vruchten af te werpen. We kunnen voorzichtig stellen (de hele cyclus loopt natuurlijk over vier jaar) dat we vooruitgang bij de studenten zien. Een weloverwogen beslissing om de onderdelen van het vak Integratie beter op te bouwen heeft als resultaat dat de studenten met meer muzikale bagage de propedeuse afsluiten, waardoor ze muzikaler en bewuster gaan musiceren.

Een nieuwe zangdocent is toegetreden tot het zangteam en alle teams (integratie, zang, spel, dans en theorie) overleggen regelmatig en met duidelijke agendapunten en verslagen om vinger aan de pols te houden voor wat betreft het curriculum. Dit is op basis van de ingezette visie door de hoofden en vormgegeven tijdens de 'heidagen'. Hierdoor ontstaat er veel meer gezamenlijkheid en een gedeelde visie door het gehele team en dus ook meer samenhang tussen de verschillende vakken en modules. Er zijn nog steeds verbeterlagen mogelijk en vooral de vakgroep Integratie is bezig met het aanscherpen van de modules. Ook is opnieuw gekeken naar het auditiebeleid; door een aanscherping van het 'type' muziektheaterstudent kunnen we onze kwaliteit, onderscheidend vermogen en visie waarborgen. Door middel van een 'management- en visie-evasys', groepsbijeenkomsten van alle leerjaren en artistieke evaluaties met het gehele team, is een transparantere cultuur in gang gezet.

Er is intensief overlegd met het werkveld, om te inventariseren of de inhoud van de opleiding blijft aansluiten bij wat het werkveld vraagt. Banden met diverse productiemaatschappijen worden aangehaald en verstevigd. Dat leverde meteen resultaat, zich uitend in een (grote) vraag naar stagiair(e)s. Daarnaast is een samenwerking met Toneelschool Arnhem in gang gezet.

Het peer-feedbacktraject, mede ontwikkeld met geld uit het innovatiefonds, is afgerond in 2015 en is inmiddels stevig verankerd in het curriculum. Reflectie op eigen studeren en eigen werk krijgt meer aandacht en wordt een aparte module. Daarnaast heeft de onderzoekspijler en de opbouw van de leerlijn naar de scriptie toe een duidelijkere plaats gekregen. We zien dat verslagen over zowel eigen reflectie als onderzoeksvragen hbo-waardig zijn en op die manier bijdragen aan de 'eigen-wijze' professionals die we afleveren.

Student Life heeft de aangekondigde screening 'aan de poort' doorgevoerd en de eerste- en tweedejaarsstudenten worden periodiek gevolgd m.b.t. hun fysieke en mentale gezondheid.

Er is een mooie inhoudelijke brochure over de afdeling en de studenten verschenen. Er zijn diverse voorstellingen gespeeld waarbij Muziektheater mooie visitekaartjes heeft kunnen afgeven: de eigen succesvolle productie Spring Awakening in het M-Lab, producties tijdens The Big Day, The Best of Opera and Musical in samenwerking met het Rotterdams Philharmonisch Orkest (een samenwerking die in 2016 zal worden vervolgd), het jaarlijkse kerstdiner in het Stadhuis en de opluistering van een aantal jubilea van diverse instanties.

Tot slot is er dankzij de Erasmus Universiteit Rotterdam een jaarlijks uit te reiken stipendium voor een muziektheaterstudent in het leven geroepen en zijn onze alumni steeds prominenter aanwezig in musical- en muziektheatervoorstellingen. Studente Lisse Knaapen heeft een stipendium van de Vrienden van Codarts ontvangen.

Docent Muziek

In 2015 is de samenwerking met de Rotterdamse Muziekeducatiecoalitie voortgezet. Studenten van de opleiding Docent Muziek (DM) werken regelmatig mee aan projecten van de verschillende instellingen, zoals het Rotterdams Philharmonisch Orkest, Music Matters, de SKVR en Zangmakers. Er is contact gezocht met de pabo's in de regio Rotterdam om tot samenwerking te komen en de kwaliteit van het muziekonderwijs in het basisonderwijs te verbeteren. Er wordt gewerkt aan een gemeenschappelijke minor en een na- en bijscholingsprogramma voor groepsleerkrachten. Voor 2016 sluit deze samenwerking goed aan op de initiatieven van het Fonds Cultuurparticipatie en het Landelijk project 'Meer muziek in de klas'.

In februari 2015 heeft de opleiding DM samen met de stichting World Music Box een muziekeducatiecampagne in de Townships boven Johannesburg opgezet. Studenten gaven er workshops met de World Music Box op diverse scholen en instellingen. Daarnaast speelden ze een aantal concerten, onder meer in het Miracle Theater in Elandsdoorn. Inmiddels zijn er veel vaste contacten en relaties in dit deel van Zuid-Afrika; de opleiding DM wil samen met de stichting WMB eens in de twee jaar een workshopcampagne in Zuid-Afrika organiseren, opdat veel studenten de kans krijgen zo'n ervaring op te doen.

De projectweek in april stond in het teken van The Big Day. Studenten DM ontwikkelden voor het festival een educatieprogramma, met daarin allerlei muzikale workshops voor kinderen en jongeren. Daarnaast werkten DM-studenten mee aan de opening van The Big Day. Samen met de opleiding Docent Dans en partijen uit de stad organiseerden ze een parade door het centrum van Rotterdam naar de Doelen. De DM vocal group gaf 's avonds een concert op één van de podia in de Doelen.

Het thema van de projectweek in december was gamification. DM heeft een aanvraag gedaan bij het Codarts innovatiefonds voor het ontwikkelen van ideeën rond gamification. Tijdens deze week ontwikkelden DM-studenten, gecoacht door verschillende deskundigen, een aantal muziekeducatiegames. Zo leerden ze om het spelelement een onderdeel te laten zijn van hun didactische strategie. In 2016 wordt het gamificationproject voortgezet.

In oktober voerden studenten DM hun zelfgeschreven musicalproject 'Vossenjacht' uit voor zo'n 1.500 basisschool- en VO-leerlingen in Theater Zuidplein.

Codarts heeft via Surf een aanvraag gehonoreerd gekregen voor het ontwikkelen van digitale muziektheorielessen, zodat deze in combinatie met het traditionele klasleren in blended vorm kunnen worden aangeboden. Het eerstejaars DM-curriculum muziektheorie wordt opnieuw vormgegeven, zodat de digitale lessen in een nieuw te ontwikkelen Moodle-omgeving aan de studenten kunnen worden aangeboden. De docenten van de opleiding werken hierin samen met de nieuwbenoemde lector Blended Learning.

De kunstvakdocentenopleidingen werken aan de ontwikkeling van een nieuw beroepsprofiel. Samen met het Landelijk Kenniscentrum voor de Amateurkunsten (LKCA) worden uitgebreide werkveldgesprekken gevoerd met het voortgezet onderwijs, het primair onderwijs en het buitenschoolse werkveld. Er wordt een actuele beschrijving gemaakt van het beroep docent in deze sectoren. Dit wordt een dynamisch document dat binnen een cyclus van vier jaar weer geactualiseerd wordt. In april 2016 wordt het nieuwe beroepsprofiel officieel gepresenteerd

In het kader van het project '10 voor de Leraar' is de opleiding DM een peer review op de inhoud van de kennisbasis gestart. De domeinen van deze kennisbasis zijn met twee collega-instituten (Fontys en Conservatorium Maastricht) zorgvuldig besproken en bijgesteld. In 2016 wordt bekeken hoe de peer-reviewsystematiek een vast onderdeel van de kwaliteitszorgscyclus kan worden. Op dit moment worden gesprekken over dit onderwerp gevoerd met de directie van '10 voor de Leraar'.

In september is het overleg met het Koninklijk Conservatorium hervat over samenwerking van de educatieafdelingen. Een projectteam onder leiding van Piet Hagnaars heeft een voorbereidend onderzoek afgerond en gepresenteerd, en de scenario's uit het rapport worden nu verder uitgewerkt, zodat in de zomer 2016 een plan voor een verregaande samenwerking tussen de Muziekeducatieafdelingen van De Haag en Rotterdam op tafel ligt.

Master Kunsteducatie

'Onderwijs gaat niet over een perfecte match tussen wat je erin stopt en wat er (meetbaar) uitkomt. Het gaat over het niet-weten, risico's nemen, jezelf in de waagschaal stellen, over contact maken met de ander en specifieke kennis overdragen, over vragen stellen en nieuwe zichtlijnen openen, over positie bepalen ten opzichte van bredere, maatschappelijke ontwikkelingen – maar ook ten opzichte van jezelf – over kritisch denkvermogen stimuleren, en over nog zo veel meer.' (Educatiefilosoof Gert Biesta.)

In de vernieuwde Master Kunsteducatie ligt precies het zwaartepunt bij het stimuleren van bovengenoemd kritisch denkvermogen van studenten. Zo is er een hechte samenwerking ontstaan met de Erasmus Universiteit Rotterdam betreffende de onderzoekslijn binnen de master. De module onderzoekvaardigheden wordt voor een groot gedeelte gegeven door de EUR.

Ook is er een directe band met het nieuwe lectoraat Blended Learning van de nieuwbenoemde lector Jaco van den Dool. Zo is een student van de master, Bert van Uffelen, samen met de lector een app aan het ontwikkelen voor pabo-docenten.

Dit jaar zijn maandelijkse bijeenkomsten van studenten en het lectoraat Blended Learning gestart, zodat de studenten maximaal kunnen profiteren van de ontwikkelingen binnen het lectoraat. Natuurlijk is de liefde wederzijds. Zo kan het lectoraat studenten warm maken om deel te nemen aan onderzoek binnen het lectoraat.

Ook nieuw dit jaar was de samenwerking met het lectoraat Change Management van Jacco van Uden, lector aan de Haagse Hogeschool. Studenten van de master hebben voor hem een opdracht uitgevoerd voor Culture Business Case (CBC). Via projecten leggen de masterstudenten voortdurend een verband tussen theorie en praktijk.

In Nederland zijn zeven masteropleidingen kunsteducatie en die bestaan in 2016 tien jaar. In 2015 zijn we gestart met het voorbereiden van een publicatie in het blad Kunstzone over de afgelopen tien jaar en de uitdagingen die voor ons liggen.

Uitdaging voor 2016 is het verder verbeteren en professionaliseren van het masteronderzoek. Belangrijk is nog te vermelden dat via het Rotterdam Arts & Science Lab (RASL) de Willem de Kooning Academie, Codarts en Erasmus Universiteit Rotterdam samenwerken. Voor het doorontwikkelen van de Master Kunsteducatie is deze samenwerking van groot belang.

3.4 Dans

Dans (uitvoerend)

Voor de bacheloropleiding Dans was 2015 een inspirerend jaar. Met het op orde zijn van de onderwijsorganisatie is er meer ruimte gekomen voor het vergroten van het bereik van de audities, het uitbouwen van de relaties met het werkveld en het verdiepen van het onderwijsprogramma. In september werd de opleiding door de Keuzegids Hbo uitgeroepen tot 'topopleiding' aan de hand van objectieve maatstaven uit enquêtes en onderzoek onder studenten.

Om bij de aanname nog scherper te kunnen selecteren op talent, zijn de bestaande banden met vooropleidingen in binnen- en buitenland versterkt en nieuwe initiatieven op dit gebied verder uitgebouwd. Internationale workshops, deelname aan jury's van concoursen en diverse activiteiten op het gebied van PR hebben het bereik van de audities verder vergroot. Naast onze bestaande partners in Italië, Spanje, Frankrijk en Polen zijn we een nieuwe samenwerking voor het organiseren van audities aangegaan met een partner in Portugal. Ook hebben we de auditielocaties in Italië met Napels uitgebreid. Dit alles heeft geresulteerd in een almaar groeiende populatie van auditanten. Daardoor wordt het mogelijk om uit de honderden auditanten een groep van 35 uitermate getalenteerde studenten te selecteren.

De jaarlijkse voorstelling Talent On The Move toerde langs diverse theaters in Nederland en is wederom met succes ontvangen. Ook zijn er voorstellingen gegeven op festivals in Luca, San Gimignano, Siedlce en Skopje. Daarnaast heeft de opleiding deelgenomen aan speciale gelegenheden, waaronder het gala Free To Move van het Prinses Beatrix Spierfonds. De zoektocht naar nieuwe samenwerkingen met muziekensembles heeft geresulteerd in een aantal voorstellingreeksen met Ensemble Klang, het DoelenEnsemble, het NJO en Slagwerkgroep Den Haag. De jaarlijks terugkerende jeugdvoorstelling, voortkomend uit het curriculum van het tweede studiejaar, is opgenomen in de programmering van het Cultuurtraject Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam. In samenwerking met het Rotterdams Philharmonisch Orkest is onder regie van Guy Caron (oprichter Cirque du Soleil) de voorstelling Julia gecreëerd. De gehele dansopleiding heeft deelgenomen aan dit project. Er is twee avonden opgetreden voor veel publiek in Ahoy.

Onderwijsverdieping heeft plaatsgevonden binnen de verschillende jaargangen. In het tweede jaar is een start gemaakt met onderzoek naar en het opstellen van een curriculum voor artistieke coaching. In het derde jaar is een programmalijn ontwikkeld met het werkveld waarbij een aantal Nederlandse gezelschappen onze studenten een aantal dagen intensief mee laat trainen, om het mogelijk te maken uit de vertrouwde context te oriënteren en experimenteren en voor te bereiden op de stageaudities. Ook is begonnen met het expliciteren van research binnen de opleiding. In dit proces wordt ook gekeken naar nieuwe kansen en ontwikkelingen.

Samen met de Student Life is in februari 2015 het symposium 'Know More – Do Better' georganiseerd. Andere ontwikkelingen op het gebied van de duurzame danser zijn de implementatie van de student life monitor, het protocol 'Disbalans eten en bewegen' en het uitbreiden van de fysieke screenings.

De stijgende naamsbekendheid door het hoge niveau van de studenten, samen met onze investeringen in het benaderen van buitenlandse stagegezelschappen, begint zijn vruchten af te werpen. Steeds vaker komen de interessante gezelschappen naar Codarts op zoek naar stagiair(e)s.

In samenwerking met Fontys Hogeschool voor de Kunsten is een start gemaakt met de joint degree Master in Choreography. Na de positieve uitslag van de doelmatigheidstoets kunnen we nu het traject vervolgen met het doorlopen van de accreditatie. Bij een positieve uitslag zal de opleiding in 2017 van start gaan.

Docent Dans

De bacheloropleiding Docent Dans – eveneens door de Keuzegids Hbo uitgeroepen tot 'topopleiding' – vindt het belangrijk dat zij docenten aflevert die grootstedelijk kunnen denken en werken. Ze zijn innovatief, hebben een open houding en kennen de diversiteit aan doelgroepen in het werkveld. De opleiding werkt nauw samen met organisaties op het gebied van sociaal-artistieke dansbeleving (community arts). Dit zijn onder meer: Rotterdams Centrum voor Theater, Rotterdams Wijktheater, SKVR en Theaterwerkplaats Tiuri. De deelnemers zijn afkomstig uit zogenoemde minderheidsgroepen, zoals dementerende ouderen, peuters, mensen met een beperking en jonge meiden uit achterstandswijken.

Tijdens The Big Day namen de eerstejaarsstudenten van Docent Dans deel aan de openingsparade door het centrum van Rotterdam. Samen met studenten van Circus en Docent Muziek hebben zij o.l.v. Catalina Garcia gewerkt met kinderen en inwoners van Rotterdam. Deelnemers waren afkomstig van Theater VMBO Palmentuin, Circus Mix, Cubaans Dansgroep en VMBO de Hef.

De eindvoorstelling van Docent Dans vond in 2015 voor de derde keer plaats in Theater Zuidplein. De vierdejaarsstudenten zijn eigenaar van het project. Zij zijn verantwoordelijk voor de intensieve samenwerking met het theater, de artistieke inhoud en de productionele kant van het project.

De derdejaarsstudenten hebben een kinder- en jongerenproductie gemaakt die zij op diverse scholen en in centra voor naschoolse opvang hebben uitgevoerd. Met deze voorstelling zijn de studenten eveneens naar Kaapstad geweest. Ook hebben zij daar een voorstelling gecreëerd met kinderen en jongeren uit de townships en volgden zij trainingen aan de Universiteit van Cape Town. De samenwerking met studenten van een ander instituut en uit een andere cultuur geeft een verfrissende kijk op dans, leren en artistieke normen en waarden. De visie van de Codarts- studenten wordt hierdoor versterkt en het stimuleert hen om in hun externe stage (in het eerste semester van studiejaar 4) hun horizon te verbreden.

Gedurende het studiejaar lopen de tweede-, derde- en vierdejaars diverse stages. De stageaanbieders bevinden zich vooral in de omgeving van Rotterdam. De onderwijsstage vindt plaats op de scholen OBS 't Landje, OBS De Nicolaasschool, BSO 't Landje, LMC De Palmentuin, Wolfert College (tweetalig) en de Theaterhavo/vwo bij twaalf groepen. Hiermee worden gedurende het schooljaar zo'n 300 kinderen en jongeren bereikt. Er worden in totaal 288 lessen gegeven door 16 studenten.

Binnen de opleiding zijn de 'stroomvakgroepen' bezig geweest met gedifferentieerd lesgeven en studentgestuurd onderwijs. Het geven van feedback en 'eco-coachend' lesgeven zijn onderwerpen die het team als scholing heeft gevolgd tijdens de jaarlijkse 'heidag'. De deskundigen op dit gebied zijn docenten uit het team die voorafgaand een eigen scholingstraject hebben gevolgd. Kennis delen is de methodiek die werkt bij de opleiding docent dans. Docenten hebben afgesproken bij elkaar peer review uit te voeren en elkaar van feedback te voorzien omtrent deze specifieke onderwerpen.

Master Danstherapie / Master Arts Therapies

Het jaar 2015 was het tweede van het cohort dat in 2014 is begonnen. Vier studenten uit het cohort 12-15 hebben hun studie een jaar bevroren, een student start door omstandigheden de studie opnieuw. De andere studenten uit het cohort 12-15 zijn allemaal afgestudeerd. Sommigen hebben meteen werk kunnen bemachtigen in de Geestelijke Gezondheidszorg, hetgeen bijzonder is vanwege de enorme bezuinigingen die daar plaatsvinden. Over het algemeen laten onze masterstudenten een erg bekwame en goede indruk achter op de plaatsen waar zij stage lopen.

Het verder uitbouwen van stagebeleid heeft aandacht, zowel voor reguliere stages als voor onderzoekstages. Hiervoor is met name ook de vorig jaar opgerichte Stichting Codarts Arts for Health (CAFH) van belang. CAFH kan voorzien in projecten waarbij studenten (een deel van hun) stage kunnen lopen en op den duur wellicht masteronderzoek kunnen uitvoeren. Dat is van belang voor de profilering van het vak danstherapeut, omdat in deze projecten altijd de nadruk op dans ligt, terwijl het om een vorm van therapie gaat, preventief of als behandeling. Er wordt onderzocht hoe vanuit de inzet van specifieke danstherapie-elementen evidentie kan worden aangetoond.

Door de goedkeuring van de naamswijziging van Master Danstherapie in Master of Arts Therapies is de opleidingsvariant Master Muziektherapie mogelijk gemaakt. In maart is een muziektherapeut aangetrokken als coördinator muziektherapie, om de master inhoudelijk te helpen vormgeven. De opleidingsmanager en de coördinator muziektherapie zijn naar Cambridge afgereisd om te zien of er een vorm van samenwerking met en hulp van het Music Therapy Master Programme van de Anglia Ruskin University mogelijk is. Dat is met een overeenkomst tussen beide opleidingen bekrachtigd. Professor Helen Odell-Miller van deze opleiding is nu consultant en daarmee betrokken bij de vormgeving van het programma. Adviseur voor de audities is Dr. Helen Loth. Beiden zullen, evenals enkele andere docenten van Anglia Ruskin, in onze muziektherapiemaster, die in september 2016 naast de Master Danstherapie van start moet gaan, komen lesgeven.

In 2015 is een samenwerking met Hogeschool Zuyd opgezet. Codarts gaat deelnemen aan KENVAK, een onderzoekssamenwerking tussen HAN, HU, Stenden en uiteraard ook Zuyd.

3.5 Circus Arts

Bij de opening van de nieuwe trainingslocatie van Codarts Circus Arts in maart 2014 (Fenixloods II), was het bekend dat dit een tijdelijke locatie betrof, gezien de vastgoedontwikkelingen op Katendrecht. Codarts is in gesprek met de gemeente, projectontwikkelaar Heijmans en andere culturele instellingen (Circus Rotjeknor en Conny Janssen Danst) over de ontwikkeling van Fenixloods I. Er is een technisch adviseur aangesteld voor de nieuwbouw. Deze opereert ook namens Conny Jansen Danst en Circus Rotjeknor.

Circus is een jonge hbo-opleiding en docenten zijn nog dun gezaaid. Voor een aantal circusdisciplines – met name vloeracrobatiek, Chinese pole en straps – is het moeilijk om aan goede docenten te komen, omdat die veelal nog als professioneel artiest werken, niet permanent beschikbaar zijn en veelal niet in Nederland wonen. Het is niet altijd mogelijk om met invallers alle lessen in te vullen.

In 2015 is er een vaste medewerker aangesteld als floormanager/rigger. Als ondersteuning, en om ook riggingwerkzaamheden mogelijk te maken op tijdstippen dat hij afwezig is, wordt gekeken naar de inzet van een tweede rigger.

In het onderwijsprogramma hebben geen wijzigingen plaatsgevonden. Wel is er meer focus op de in- en uittrainweken en de projectweken. De in- en uittrainweken staan in het kader van de duurzame student; er vindt op verantwoorde wijze op- en afbouw plaats van het reguliere trainingsprogramma.

Tijdens de projectweken werkten de eerstejaarsstudenten aan de workshop Neutraal Masker en Feldenkrais. Daarnaast is er een workshop Action Theater gegeven aan het tweede jaar.

Als voorbereiding op de eindejaarshow, een samenwerking met de muziekafdelingen van Codarts, stond de projectweek van de derdejaarsstudenten geheel in het teken van muziekworkshops

Mede door de gerichte advertentiecampaagnes, de (internationale) presentaties van de school, de professionalisering van het docententeam en de uitstraling van de locatie op Katendrecht, hadden we in 2015 een enorme toename van het aantal kandidaten voor de audities.

Circus Arts heeft naast de curriculumgebonden producties ook opgetreden op/bij onder meer:
Lof der Geneeskunst, de publiekslezing van de Erasmus Universiteit Rotterdam;
Het kerstdiner van Burgemeester en Wethouders van Rotterdam; een show met circus-, dans- en muziekstudenten onder regie van Arlon Luijten;
Julia: een grootschalige productie van het Rotterdams Philharmonisch Orkest i.s.m. de Dans- en Circusafdeling van Codarts onder regie van Guy Caron, opgevoerd in Ahoy Rotterdam;
The Big Day: deze tweede editie van The Big Day had Circus Arts een eigen zaal; opgevoerd werden de derdejaarsproductie (i.s.m. de afdeling creative composers van Pop onder regie van Brett Pfister) en enkele eindexamenacts. De eerstejaarsstudenten waren betrokken bij een kleurige parade om bezoekers te trekken, de tweedejaarsstudenten brachten surpriseacts in de foyer, de vierdejaarsstudenten try-outs van hun personal graduation acts.
Circusstad Festival: tijdens dit festival vonden de eindexamens individuele acts plaats in Fenixloods II. Regisseur Andreas Scharfenberg heeft met studenten een 'late night circus' in elkaar gezet, dat rond de voorstellingen van het festival in het Oude Luxor Theater en de Rotterdamse Schouwburg werd gespeeld.

De eindexamenshow onder regie van Julien Augier (La Meute) vond in de Rotterdamse Schouwburg plaats.

De vooropleiding van Circus Arts, voorheen Talentenklas, is verder ontwikkeld. Er worden nu enkel leerlingen van 15 tot ca. 18 jaar aangenomen, die zich voor willen bereiden op de auditie van het hbo. Het traject daarvoor moet plaatsvinden bij jeugdcircussen. De lessen worden op twee niveaus aangeboden. Naast de wekelijkse lessen in acrobatiek en dans zijn er blokken met verschillende circusdisciplines, muziek, theater en improvisatie/compositie. De lessen worden afgesloten met een eindpresentatie.

De vooropleiding telde in 2015 twintig leerlingen. Twee van hen zijn doorgestroomd naar de bacheloropleiding van Codarts Circus Arts. Twee andere leerlingen zijn toegelaten op de circusopleiding in Tilburg.

In samenwerking met Rotjeknor en met Circus Zonder Handen uit Brussel werd een weekend voor docenten en assistenten opgezet – om het Nederlandse jeugdcircus nieuwe impulsen te geven en het technische niveau van de jeugdcircussen te verhogen.

Codarts Circus Arts heeft de voorjaarsconferentie van het internationale circusnetwerk FEDEC naar Rotterdam weten te halen. Die zal in april 2016 plaatsvinden.

3.6 Student Life

Inleiding

Codarts onderkent het belang van een goede gezondheid en welzijn bij de ontwikkeling en ontplooiing van jonge uitvoerend kunstenaars en docenten, en ziet het als haar verantwoordelijkheid hierin de opleidingen structureel en substantieel aandacht aan te besteden. Sinds 2012 biedt Codarts onder de noemer Student Life studenten een professioneel zorg- en begeleidingsprogramma aan dat eraan moet bijdragen dat elke student de juiste informatie, ondersteuning, begeleiding en zorg ontvangt – voorafgaand aan en tijdens de studie – over zaken die met studeren, welzijn en gezondheid te maken hebben.

In 2015 is in samenwerking met de afdeling Kwaliteitszorg voor de tweede keer een gebruikersonderzoek Student Life uitgevoerd onder alle studenten (het vorige onderzoek vond plaats in 2013). Meer dan 300 studenten hebben meegedaan aan het onderzoek. Op tevredenheid gaven de studenten de voorzieningen van Student Life gemiddeld een 3,4 (3,0 in 2013); dat betekent dat ze overwegend meer dan tevreden zijn. De bekendheid met Student Life is toegenomen: 79,1 procent in 2015, 47,1 in 2013. Verder steeg het gebruik van de voorzieningen: 33 procent in 2013, 46 in 2015.

In 2015 is een professionaliseringsslag doorgevoerd in de aanpak van de begeleiding van studenten. Student Life heeft samen met het lectoraat Performing Arts Medicine een nieuwe aanpak ontwikkeld om prestaties te verbeteren, aandachtspunten te definiëren en risicofactoren te identificeren. In deze team-around-the-artist approach staat de podiumkunstenaar centraal en werken professionals multidisciplinair samen om de Codarts-student optimaal te kunnen begeleiden. Het team bestaat uit de specialisten van Student Life, maar ook toegepaste wetenschappers en docenten maken hier deel van uit. Door van alle kanten de fysieke en mentale gezondheid van de student goed in kaart te hebben en

te monitoren, kan gezamenlijk gewerkt worden aan prestatieverbetering en blessurepreventie. Daarnaast kan snel en adequaat gereageerd worden indien de student ondersteuning nodig heeft.

Tot Student Life behoren de volgende voorzieningen: studieloopbaanbegeleiding, Health Centre, mentoraat, decanaat en het International Office. Deze voorzieningen richten zich in directe zin op voorlichting en informatie alsmede op eerstelijns ondersteuning en in indirecte zin op het onderwijs.

Studieloopbaanbegeleiding (SLB)

Bij Codarts heeft iedere student een studieloopbaanbegeleider (SLB'er). Op dit moment zijn er 34 SLB'ers, verdeeld over alle opleidingen van Codarts. De belangrijkste taken van de studieloopbaanbegeleider zijn het volgen, bewaken en bevorderen van de studievoortgang. De SLB'ers hebben zich in 2015 geschoold op het gebied van gesprekstechnieken, en er was voorlichting over de verschillende curricula, daarnaast was er intervisie. Naast lopende vernieuwingen/wijzigingen werden de nieuwe procedures voor uitstel van tentamens en het protocol voor studeren met functiebeperking behandeld.

Health Centre

Het Health Centre is een kenniscentrum met een onafhankelijk multidisciplinair Health Team van gedreven en vakbekwame paramedici en specialisten met kennis en ervaring in het werken met studenten en professionals binnen de verschillende disciplines van de podiumkunsten en de topsport. In 2015 is het Health Centre verder gegaan met de ontwikkeling en implementatie van een herkenbaar en integraal gezondheidsbeleid bij Codarts.

Het Health Centre wordt bemand door specialisten op het gebied van blessurepreventie- en management, adem- en stemtechniek, energiegebruik/voeding, gehoor- en gehoorbescherming alsmede houding- en beweging. Er wordt gewerkt met een vast interdisciplinair team van een manueel-fysiotherapeut, twee fysiotherapeuten, een conditiecoach, een logopedist, een performance coach, een gehoorspecialist en een (sport)diëtist. Mocht behandeling nodig zijn, dan worden de studenten doorverwezen naar het uitgebreide, externe netwerk. In 2015 zijn verbeteringen doorgevoerd op het gebied van fysieke begeleiding van de studenten van de bacheloropleiding Circus Arts. Gezien de hoge fysieke eisen van dit kunstvak is het aanbod van fysiotherapiebegeleiding uitgebreid.

In 2015 is speciale aandacht uitgegaan naar 'disbalans in eten en bewegen'. Bij dit thema is deskundigheidsbevordering aan docenten Dans is essentieel. Student Life heeft in 2015 zowel voorlichting als training aangeboden aan deze groep.

De kennis en expertise van het Health Team wordt (inter)nationaal gezien, wat resulteert in het geven van presentaties op congressen en symposia. De lector Performing Arts Medicine heeft in oktober 2015 een posterpresentatie gegeven over de Student Life Monitor op het congres IADMS in Pittsburgh (USA). In februari 2015 heeft Student Life een symposium georganiseerd over dans en gezondheid, 'Know More – Do Better'. Sprekers kwamen uit zowel de danswereld als de medische sector. In oktober 2015 hebben het hoofd van Student Life en de lector Performing Arts Medicine een co-presentatie gegeven aan de directie van het Engelse Conservatorium voor Muziek en Dans Trinity Laban.

Om de kwaliteit van de studentenbegeleiding en ontwikkeling te borgen en verbeteren is in 2014 een onderzoeksproject gestart in samenwerking met TNO. Gezamenlijk is een gezondheidsmonitor opgezet, de zogeheten Student Life monitor.

In 2015 is een herziene versie van het beleid met betrekking tot 'Studeren met een functiebeperking' goedgekeurd en vastgesteld door het College van Bestuur. De implementatie is ingezet en gaat door in 2016.

Met dank aan het innovatiefonds had het Health Centre in 2015 de mogelijkheid om een preventief programma op het gebied van gezond musiceren bij de opleiding Klassieke Muziek te ontwikkelen en uit te voeren. Er is gekozen voor een start met violisten, omdat bij deze groep geregeld klachten zijn waargenomen. Er is een lesprogramma op maat ontwikkeld (houding- en bewegingsinformatie geïntegreerd in de hoofdvakles) en geëvalueerd. De resultaten laten een duidelijke meerwaarde zien, mits het programma goed wordt geïntegreerd in de praktijk.

In het najaar van 2015 konden studenten van de muziekopleidingen zich aanmelden voor een workshopreeks Alexandertechniek.

Gezamenlijk hebben het lectoraat Performing Arts Medicine en het Health Team in 2015 de meetinstrumenten voor het orthopedische en functionele gedeelte van de screeningstool voor de dans- en circusstudenten nader bekeken en toegankelijk gemaakt voor wetenschappelijk onderzoek. Tevens is een aantal fysieke testen toegevoegd. Ee eerste- en tweedejaarsstudenten Muziektheater hebben voor het eerst een aantal fysieke testen ondergaan. Deze testen worden in het studiejaar 2015-2016 twee maal herhaald.

Mentoraat

De mentoren van Codarts – die beiden een psychosociale opleiding hebben genoten – geven individuele begeleiding aan studenten. Studenten komen op eigen initiatief of worden verwezen, door bijvoorbeeld hun SLB'er. Naast deze individuele begeleiding verzorgen de mentoren bij de opleidingen workshops mentale weerbaarheid, in 2015 bij Circus Arts en Muziektheater.

Martine van der Loo (psycholoog en solofluitist van het Residentie Orkest) is gevraagd om een workshop 'omgaan met perfectionisme' te geven aan studenten Klassieke Muziek. Vioolstudenten van Andras Czifra hebben een cursus 'Healthy Playing' gevolgd waaraan ook de mentoren een bijdrage hebben geleverd.

De eerstejaarsstudenten van de bacheloropleiding Dans hebben ook in 2015 veel baat gehad bij het programma Living in Rotterdam (LIR), dat in 2013 werd geïntroduceerd.

Het programma is in deze jaargang aangevuld met een workshop teambuilding. Een workshop uit het programma is dit studiejaar ook gegeven aan studenten Docent Dans.

Het mentoraat heeft in samenwerking met het hoofd van Student Life het protocol 'Disbalans in eten en bewegen' geschreven.

Het aantal studenten dat gebruikmaakt van het mentoraat nam ook in 2015 weer toe.

Decanaat

In de functie van belangenbehartiger en algemeen vertrouwenspersoon voor studenten is er ook in 2015 weer veelvuldig een beroep gedaan op het studentendecanaat. Het decanaat biedt advies, informatie en coaching op het gebied van onderwerpen die samenhangen met de studie(loopbaan).

Een groot deel van de studenten weet het decanaat zelf te vinden, anderen vinden hun weg na verwijzing.

Bij hun aanmelding in Studielink worden de studenten geattendeerd op de mogelijkheid tot het aanvragen van voorzieningen in verband met studeren met een functiebeperking. Waar noodzakelijk is in overleg met de opleidingen en/of de Examencommissie tegemoet gekomen aan de gevraagde voorzieningen.

3.7 Examencommissie

Inleiding

In 2015 heeft de examencommissie (EC) te maken gekregen met meer verzoeken en meer alternatieve studietrajecten, en met een hogere werkdruk door het strakker sturen op de prestatieafspraken en het feit dat er veel studenten eerder dan verwacht afstudeerden. Deze inhaalslag leverde meer werkdruk op. De verwachting dat de verdeling in kamers de doorlooptijd van verzoeken zou bespoedigen, is maar ten dele uitgekomen. Het lukt de kamer PA/Educatie over het algemeen wel een besluit te nemen binnen de daarvoor in het huishoudelijk reglement gestelde termijn. Bij de kamer Muziek worden de termijnen, vanwege de werkdruk en complexiteit van de verzoeken, helaas nog overschreden.

In mei 2015 heeft de her-accreditatie van de Master of Music plaatsgevonden. Het accreditatiepanel van Hobéon heeft een uur met de voorzitter en ambtelijk secretaris van de EC gesproken en geconcludeerd dat er een aanzienlijke verbetering was gerealiseerd sinds het vorige panelbezoek in 2012. In september heeft de opleiding een zeer positief schrijven van het accreditatiepanel ontvangen: 'Kortom, het panel heeft een bijzonder positieve indruk gekregen van de daadkracht, het elan en het inzicht van de examencommissie.' (uit brief Hobéon d.d. 25 juni 2015.)

Om de zichtbaarheid van de EC binnen Codarts te vergroten, heeft de voorzitter, samen met de ambtelijk secretaris, het initiatief genomen in gesprek te gaan met de hoofden van alle opleidingen en het ASC. Tijdens deze gesprekken, die hebben plaatsgevonden in de periode van maart tot mei 2015, zijn de aandachtspunten van de EC en de opleidingen bij toetsen en beoordelen uitgebreid besproken. Mede naar aanleiding hiervan is met het CvB een BKE-scholingstraject voor examinatoren ontwikkeld, een taskforce toetsvisie geformeerd en met ASC gesproken over de verdere digitalisering van de toetsorganisatie.

Organisatie, werkwijze en bezetting

2015 was het eerste volledige jaar voor de EC in de nieuwe, uitgebreide bezetting en in de nieuwe verdeling in kamers (kamer Muziek en kamer Performing Arts/Educatie). Er is vijf keer plenair vergaderd en tweewekelijks met de beide kamers.

De verdeling in kamers zou een snellere doorlooptijd van de verzoeken mogelijk moeten maken. In de praktijk blijkt echter dat de kamer Muziek substantieel meer verzoeken te behandelen krijgt. Daardoor lukt het de kamer Muziek niet altijd zich aan de termijnen uit het huishoudelijk reglement te houden. De stroomlijning van de procedures heeft de aandacht van de EC.

Er zijn gedurende het jaar belangrijke wisselingen geweest in de personele bezetting: in maart is een nieuwe voorzitter aangetreden, in september een nieuwe ambtelijk secretaris en in december een nieuw lid in de kamer PA.

De overleggen met het dagelijks bestuur van de EC en het CvB vinden vijf keer per jaar plaats. Verder onderhoudt de EC nauw contact met het ASC over toetsorganisatie en -planning.

Scholing en professionalisering

Twee van de leden hebben, naast de interne scholing voor EC's, in het voorjaar van 2015 de scholing van de Vereniging Hogescholen (VH) voor EC's gevolgd. Eén van de leden heeft de scholing jurisprudentie van de VH gedaan (juni 2015). Bij de landelijke netwerkbijeenkomsten BKE/SKE is telkens een lid van de Codarts EC aanwezig geweest. De leden en de nieuwe ambtelijk secretaris, die nog geen externe scholing hebben gevolgd, zullen dit in het voorjaar van 2016 doen.

Werkzaamheden EC

Uitreiking van diploma's

De EC heeft in 2015 een nieuwe procedure graadverlening vastgesteld. Maandelijks wordt tijdens een diplomavergadering vastgesteld welke studenten alle tentamens hebben behaald en daarmee 'het examen' (in de zin van WHW 7.10 bestaat 'het examen' uit de optelsom van alle tentamens van de opleiding die de student heeft behaald). Er vindt steekproefsgewijs dossiercontrole plaats. De vergaderdata zijn op intranet te vinden. In 2015 heeft de EC 210 diploma's uitgereikt.

Kwaliteitsborging examens en tentamens (artikel 7.12b lid 1 sub a WHW)

De EC doet jaarlijks terugkerend onderzoek naar de kwaliteit van de tentamens rondom het afstuderen, te weten de eindtentamens, scripties (bachelor) en Artistic Research (AR) tentamens (master). Dat doet ze door een aantal eindexamens te bezoeken. De bevindingen van deze bezoeken worden in een verslag vastgelegd.

De tentamenplanning verliep niet erg soepel, mede door een tekort aan in te zetten geschoolde voorzitters voor beoordelingscommissies. De EC heeft daardoor minder eindtentamens kunnen bezoeken dan oorspronkelijk gepland. Met ASC is besproken dat de planning in komende jaren eerder rond moet zijn.

Er zijn bachelor-eindtentamens bezocht bij de afdelingen Jazz, Pop, Klassieke Muziek, Docent Muziek en (Uitvoerende) Dans, twee AR-presentaties (Jazz en Wereldmuziek) en scriptiepresentaties bij Docent Dans en Danstherapie. De bezoeken worden over het algemeen positief beoordeeld.

Richtlijnen en aanwijzingen (artikel 7.12b lid 1 sub b WHW)

In februari 2015 is een nieuw competentieprofiel voor examinatoren vastgesteld. In september is het nieuwe reglement verzoeken EC vastgesteld. In december 2015 is het vernieuwde protocol studeren met een functiebeperking (SFB) vastgesteld.

Vrijstellingen, andere verzoeken en klachten

De EC heeft in 2015 203 verzoeken ontvangen. Het gaat hierbij om onder meer 88 vrijstellingsverzoeken, 34 verzoeken voor individuele leerroutes, 15 verzoeken tot een extra herkansing en 18 verzoeken m.b.t. Erasmus-uitwisselingen. Daarnaast zijn drie klachten binnengekomen.

Aanwijzing examinatoren (artikel 7.12c WHW)

Om structureel examinatoren aan te kunnen wijzen is een nieuw competentieprofiel examinatoren opgesteld, dat voldoet aan de eisen van de huidige wet- en regelgeving en aansluit op de Basis Kwalificatie Examinatoren (BKE). Dit profiel is in februari 2015 vastgesteld. In december 2015 heeft de EC van alle opleidingen voorstellen ontvangen met de profielen van de aan te wijzen examinatoren.

Onderwijs- en Examenregeling (artikel 7.12 WHW)

De EC heeft de OER 2015-2016 gecontroleerd en geaccordeerd.

Overige activiteiten

De ingezette ontwikkelingen op het gebied van toetskwaliteit, toetsorganisatie en de borging daarvan zijn in 2015 verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Met de grotere betrokkenheid van de EC bij het formuleren van nieuw beleid op het gebied van toetsen en beoordelen, worden problemen bij het toepassen van nieuwe regelingen ondervangen, en mede daardoor kan er doeltreffender worden omgegaan met overgangsregelingen en verzoeken.

De EC wordt door het opleidingsmanagement en het CvB steeds vaker betrokken bij beleidsoverleggen. Vanuit de EC is een docent van Codarts lid geworden van het landelijk netwerk BKE van de VH, de vicevoorzitter is lid van de taskforce toetsvisie, en de voorzitter is aangeschoven bij het overleg over de Erasmus-richtlijnen.

De EC heeft bijgedragen aan het ontwikkelen van een nieuwe vorm van de test Engels, hogerejaars-instroom, de Erasmus-uitwisseling, de OER en het ontwikkelen van een nieuw competentieprofiel voor examinatoren. Andersom betreft ook de EC vaker het management en het CvB bij haar plannen. In september 2015 is het nieuwe reglement verzoeken op die manier vastgesteld. De EC zal er, ook in haar nieuwe samenstelling, naar blijven streven een betrokken en actieve gesprekspartner van het management van de opleidingen te zijn.

Waar staat de EC in 2016?

In 2015 heeft de EC de uitvoering van de borgingsactiviteiten onder aansturing van een nieuwe voorzitter en binnen de nieuwe structuur weer op de agenda gezet. In 2016 zal de EC hiermee verder gaan. Verder zal de EC werken aan:

- een evenwichtiger werkverdeling tussen de kamers en het stroomlijnen van de behandeltijd van studentenverzoeken;
- een duidelijker protocol voor de Erasmus Learning Agreements die een vlottere invoer van behaalde resultaten mogelijk maakt;
- aanpassingen/verbeteringen aan de hogerejaars-instroomprocedure;
- de zichtbaarheid van de EC;
- scholing van leden van de EC;
- een nauwere samenwerking met de toetscommissie;
- controle op de juistheid en de tijdigheid van het publiceren van de OER, modules en toetsplannen.

Toetscommissie

In september 2015 vertrokken de voorzitter van de toetscommissie (TC) en een lid. Met ingang van het studiejaar 2015-2016 is een nieuw lid toegetreden tot de TC. De TC heeft ervoor gekozen een nieuwe voorzitter uit hun midden te kiezen. Aan het eind van het studiejaar zullen de EC en de TC bekijken of de TC voldoende slagkracht heeft met slechts vier leden.

De TC heeft in overleg met de EC een eigen activiteitenplan ontwikkeld, maar is ook, als op korte termijn de expertise van de TC moet worden ingezet, flexibel genoeg om in te gaan op verzoeken van de EC. Verder zal de TC aandacht besteden aan de volgende zaken:

het vergroten van de zichtbaarheid van en de bekendheid met de TC;
het steekproefsgewijs screenen van modulebeschrijvingen van alle afdelingen;
het uitvoeren van een review over het eindniveau van de bachelorscripties;
scholing van de leden.

Als vervolg op de serie toetsreviews die in 2014 is gestart, heeft de TC drie reviews uitgevoerd in het voorjaar van 2015: genre-specifieke vakken bij Klassieke Muziek, Artistic Research en Portfolio bij de Master of Music en Dramavakken (bij UD/DD/DM/KM/MT/CA).

Conclusies reviews

De TC constateert dat docenten behoefte hebben aan meer begeleiding op het gebied van toetsontwerp en criteriumgericht toetsen. De gesprekken met de TC werden als positief ervaren. De TC liep in haar gesprekken met docenten vooral aan tegen punten die niet door de docenten zelf kunnen worden aangepakt, maar die Codarts-breed moeten worden opgepakt. De TC heeft daarom, in overleg met de EC, besloten deze vorm van reviews op te schorten tot er een duidelijker algemene toetsvisie is geformuleerd. Na overleg met de EC heeft het CvB een taskforce toetsvisie in het leven geroepen die antwoord moet geven op de volgende vragen:

- hoe gaat Codarts om met procestoetsing?
- hoe gaat Codarts om met heterogene groepen met verschillende uitgangspunten en uiteenlopend ontwikkelpotentieel?
- hoe gaat Codarts om met verplichte aanwezigheid?
- hoe faciliteert Codarts haar docenten (in tijd en in middelen) om kwalitatief goed te kunnen toetsen en deel te kunnen nemen aan een toetsreview?
- hoe betreft Codarts haar docenten bij curriculumwijzigingen en zorgt ze voor een effectieve communicatie hierover?

4/Onderzoek

4.1 De onderzoeksagenda

Onderzoek komt de artistieke ontwikkeling, de kunstpraktijk en het kunstvakonderwijs ten goede. Codarts heeft de overtuiging dat de kunstpraktijk behoefte heeft aan gevalideerde kennis en dat deze mede ontwikkeld wordt binnen de onderzoeksactiviteiten van kunstvakhogescholen. In 2014 heeft Codarts in het instellingsplan haar onderzoeksbeleid geherdefinieerd en de onderzoeksmissie als volgt verwoord:

Het onderzoek aan Codarts Rotterdam stimuleert de kenniscirculatie tussen de (internationale) beroepspraktijk en het onderwijs en draagt bij aan een op gevalideerde kennis gebouwde beroepspraktijk. Genoemde kenniscirculatie is een noodzakelijke voorwaarde voor het up-to-date houden van de onderwijsprogramma's en voor het up-to-date houden van het professionele niveau van de docenten.

Codarts wil in haar onderzoeksagenda ruimte laten voor verschillende typen onderzoek. Onderzoek in de kunsten kent diverse benaderingen en onderzoeksvormen zoals technisch toegepast, reflectief, sociaalwetenschappelijk en artistiek onderzoek. Lector 'onderzoek in de kunsten' Henk Borgdorff maakt onderscheid tussen onderzoek naar, onderzoek ten dienste van en onderzoek in de kunsten. Codarts staat op het standpunt dat voor welk onderzoeksobject of voor welke onderzoeksmethode de kunsthogescholen ook kiezen, zij praktijkgericht onderzoek bedrijven dat op dezelfde wijze beoordeeld moet worden als het onderzoek aan de universiteiten. 'A careful study or investigation based on a systematic understanding and critical awareness of knowledge' (Dublin Descriptors; 2004).

De onderzoeksactiviteiten van Codarts

Het onderzoek aan Codarts wordt verricht door de lectoren en de leden van hun kenniskring en door de promovendi; het leeronderzoek vindt plaats in de masteropleidingen. Bachelorstudenten worden onderwezen in basale onderzoeksvaardigheden.

Codarts kent drie programmalijnen:

1. Excellence and Wellbeing. In de programmalijn Excellence and Wellbeing vindt onderzoek plaats dat de kennis vergroot over de fysieke, sociale en emotieve factoren die podiumprestaties beïnvloeden. De vergaarde kennis geeft podiumkunstenaars handvatten om hun artistieke prestaties te verbeteren.
2. Performance Practice. In de programmalijn Performance Practice onderzoekt de hogeschool concepten en methoden die het mogelijk maken om door middel van experiment en interpretatie de in kunstobjecten en kunstprocessen opgeslagen tacit knowledge te expliciteren.
3. Innovation in Education. In de programmalijn Innovation in Education worden thema's onderzocht die betrekking hebben op specifieke vormen van kennisoverdracht, op de toegankelijkheid van het kunstonderwijs en op het mobiliseren van jong talent.

Vanuit een onderwijsperspectief zorgt het onderzoek in de eerste programmalijn ervoor dat de afgestudeerden voldoende kennis hebben verworven om hun eigen fysieke en mentale belastbaarheid goed in te kunnen schatten, het onderzoek in de tweede programmalijn dat zij vanuit verschillende invalshoeken de artistieke inhoud van hun eigen presentaties en die van anderen kunnen beschouwen

en het onderzoek in de derde programmalijn dat de toegankelijkheid van de opleidingen en de doorstroom optimaal georganiseerd zijn.

4.2 Codarts Research

In 2015 heeft de versterking van de research office zijn invulling gekregen. Het College van Bestuur (CvB) heeft tot die versterking besloten op basis van het rapport van de externe evaluatiecommissie die er in 2014 op aandrong om meer samenhang in het onderzoek te brengen en dat Codarts Research in organisatorische en bestuurlijke zin eenduidiger geïntegreerd moest worden. Ook de interne evaluatie, in mei 2015, maakte duidelijk dat de plaats in de organisatie en de erbij behorende taken en verantwoordelijkheden scherper benoemd konden moeten worden. In september 2015 is het Research Office nieuwe stijl van start gegaan en is de volgende taakstelling geformuleerd:

Het Research Office produceert, verzamelt en verspreidt kennis ten behoeve van externe partijen en van de staf, de docenten en de studenten van de eigen hogeschool. De generieke opdracht van het Research Office is als volgt samen te vatten:

- innovatie van de beroepspraktijk;
- innovatie van het onderwijs;
- versterken van de onderzoekscompetenties van docenten en studenten.

Het nieuwe Research Office heeft zowel de kenmerken van een kenniscentrum dat rond praktische vragen en opgaven lectoren, kenniskringen en (externe) onderzoekers samenbrengt, als van een projectorganisatie die de lectoren en andere onderzoekers ondersteunt bij het doen van aanvragen voor fondsenwerving, de publicatie van onderzoeksresultaten en de kwaliteitsbewaking van het onderzoek.

Organisatie research office

Het Research Office valt rechtstreeks onder verantwoordelijkheid van het CvB en bestaat uit een kernteam en een programmacommissie onderzoek. Het kernteam geeft uitvoering aan het onderzoeksbeleid. De leden zijn de lectoren en de officemanager onderzoek. Het kernteam staat onder voorzitterschap van een lid van het CvB. De programmacommissie onderzoek bespreekt de afstemming tussen het onderzoek en het onderwijs. De leden zijn de lectoren, de onderwijsmanagers, de promovendi, de onderzoekscoördinatoren en -coaches van de masteropleidingen en de docenten belast met het onderwijs in onderzoek binnen de bacheloropleidingen.

De lectoren dragen zorg voor de inhoudelijke inrichting van de programmalijnen en geven leiding aan hun eigen onderzoeksprogramma én aan studenten en docenten die onderzoek doen binnen de programmalijn waarop de lector is benoemd. De officemanager onderzoek begeleidt en stuurt het proces en creëert de noodzakelijke randvoorwaarden. In het najaar van 2015 is Patrick Cramers in zijn functie van hoofd strategische bedrijfsvoering aangesteld als officemanager onderzoek.

4.3 Kwaliteitszorg Onderzoek

Begin 2009 heeft de toenmalige HBO-raad de Validatiecommissie Kwaliteitszorg Onderzoek (VKO) geïnstalleerd. De VKO maakt als onafhankelijke commissie deel uit van het per 1 januari 2009

ingevoerde kwaliteitszorgstelsel voor onderzoek aan hogescholen, gebaseerd op het brancheprotocol kwaliteitszorg onderzoek. Op 11 februari 2015 heeft de deelcommissie VKO een validatiebezoek gebracht aan onze hogeschool. Deze commissie bestond uit prof. dr. Frans van Vught (voorzitter), prof. dr. Henk Volberda (lid), drs. Paul van Roon (lid) en Hans Koolmees (secretaris). De commissie heeft haar bevindingen vastgelegd in een rapport waarvan de conclusie luidde dat Codarts voorwaardelijk gevalideerd wordt. De kwaliteitszorg voor het onderzoek, aldus het oordeel van de commissie, was nog onvoldoende ontwikkeld, en de samenhang tussen onderzoeksbeleid en de kwaliteitszorg was naar het oordeel van de commissie te gering. Op basis van de gevoerde gesprekken met het CvB en bij het onderzoek betrokken medewerkers vertrouwde de commissie erop dat de onderzoeksfunctie in de nabije toekomst met voortvarendheid ter hand zal worden genomen.

Het oordeel van de validatiecommissie kwam niet als een donderslag bij heldere hemel. Het CvB schrijft in de bestuurlijke reactie van april 2015 dat de deelcommissie terecht tot de conclusie komt dat de bestuurlijke aandacht voor de onderzoeksportefeuille van de hogeschool tot voor kort tekort schoot. Dit heeft ertoe geleid dat de onderzoeksfunctie van Codarts op het moment van het validatiebezoek minder ver ontwikkeld was dan het college gewenst had. Na het aantreden van de nieuwe bestuursvoorzitter in september 2014 is Codarts volop aan de slag gegaan om het onderzoeksgebouw steviger te funderen en de daarvoor noodzakelijke kwaliteitszorginstrumenten te verbeteren. Tevens is het takenpakket en de plaats in de organisatie van het op 1 mei 2013 opgerichte Codarts Research na een interne evaluatieronde met ingang van 1 september gewijzigd, waardoor de bestuurs- en organisatietaken ondubbelzinnig zijn vastgelegd. Codarts heeft in 2015, het advies van de commissie volgend, de benoeming van de lectoren versneld ter hand genomen. Op elk van de drie programmalijnen, Artistic Research, Excellence and Wellbeing en Innovation in Education, is een lector en een kenniskring werkzaam.

De bestuurlijke reactie op het validatierapport van de deelcommissie VKO, waarin het CvB het oordeel van de commissie een steun in de rug noemt in het wegwerken van achterstanden in de onderzoeksomgeving van Codarts, is evenals het validatierapport zelf in zijn geheel te lezen op de website van de VKO, www.vkohogescholen.nl.

4.4 De lectoraten

A. Lectoraat Performing Arts Medicine

Omschrijving lectoraat

Podiumkunstenaars vragen het uiterste van zichzelf om tot maximale prestaties te komen. Fysiek worden dansers, musici en circusartiesten op de proef gesteld door de vele vlieguren die gemaakt moeten worden. Daarnaast is de mentale druk groot. Elke dag moet een topprestatie geleverd worden onder het toezien van een kritisch publiek. Uitval door blessures en mentale klachten ligt bij deze doelgroep daarom op de loer. Codarts heeft op 1 september 2014 het lectoraat Performing Arts Medicine opgericht en dr. Janine Stubbe benoemd tot lector Performing Arts Medicine. Zij verricht toegepast onderzoek naar de fysieke en mentale belasting van dansers, musici en circusartiesten. Vijf onderzoeksvragen staan daarbij centraal:

- Wat is de omvang en aard van blessures en mentale klachten bij Codarts-studenten?
- Wat zijn risicofactoren voor het ontstaan van blessures en mentale klachten?
- Welke interventies zijn effectief bij het voorkomen van blessures en mentale klachten?

- Welke interventies zijn effectief bij het optimaliseren van podiumprestaties?
- Hoe kan het return-to-perform traject geoptimaliseerd worden?

Binnen het lectoraat werken onderzoekers, promovendi, docenten en studenten van Codarts en samenwerkingspartners gezamenlijk aan kennisontwikkeling. Op nationaal niveau werkt het lectoraat samen met de Hogeschool van Amsterdam, het Erasmus MC (afdeling huisartsgeneeskunde), TNO (afdeling Life Style), VU Bewegingswetenschappen, de TU Eindhoven, Het Nationaal Ballet, Scapino Ballet Rotterdam en het National Centre for Performing Arts (NCPA). Internationaal zal worden samengewerkt met het Trinity Laban Conservatoire of Music and Dance (Londen), University of Wolverhampton en University of Calgary (School of Creative and Performing Arts). Naast haar werkzaamheden bij Codarts is Janine werkzaam als lector Sportzorg bij de Hogeschool van Amsterdam. Daar houdt zij zich bezig met het voorkomen en behandelen van blessures bij talentvolle sporters en topsporters.

Activiteiten 2015

In 2015 is ingezet op de eerste twee onderzoeksvragen (omvang en risicofactoren van gezondheidsproblemen). De volgende werkpakketten zijn uitgevoerd:

Werkpakket 1: Screening

Alle eerstejaarsstudenten van de opleidingen circus, muziektheater, uitvoerende dans en docent dans zijn aan het begin van het studiejaar 2015-2016 fysiek gescreend. Deze screening bestond uit een sportmedische keuring uitgevoerd door de sportartsen van MC Haaglanden. Daarnaast werd een fysiotherapeutische screening verricht door de fysiotherapeuten van Codarts. Het lectoraatsteam heeft aanvullende fysieke testen uitgevoerd om meer inzicht te verkrijgen in uithoudingsvermogen, sprongkracht, lenigheid, stabiliteit en lichaamssamenstelling van de studenten.

Werkpakket 2: Monitoring

Alle eerste- en tweedejaarsstudenten van de opleidingen circus, muziektheater, uitvoerende dans en docent dans zijn gedurende het studiejaar 2015 gevolgd. Dit is gedaan met behulp van vragenlijsten die valide en betrouwbaar zijn gebleken in diverse studies. Studenten hebben massaal de tweewekelijkse vragenlijsten ingevuld, wat heeft geleid tot een ongekend hoog responspercentage van 96%.

Werkpakket 3: Feedback

Studenten zijn op de hoogte gebracht van de scores op de screening en de uitkomsten van de maandelijkse vragenlijsten. Dit is gedaan met het nieuwe online instrument, de Student Life Monitor. Met dit instrument kunnen studenten via een inlogcode hun eigen testresultaten zien en hebben ze aanbevelingen gekregen om verbeterpunten door te voeren.

Werkpakket 4: Acquisitie

Er is ingezet op het verwerven van externe middelen door het schrijven van diverse subsidieaanvragen.

Publicaties:

- Rapportage TNO over student life monitor;
- Afstudeeronderzoek Diana van Winden over health issues bij circusstudenten;
- Notitie Suze Steemers over Gezond musiceren;
- Notitie Suze Steemers over Alexandertechniek en Feldenkreis.

Presentaties:

- Er zijn drie congrespresentaties gegeven (Codarts, NVDMG en IADMS);

- Valorisatie van kennis richting het onderwijs heeft plaatsgevonden via onder meer de MPP lessen (opleiding uitvoerende dans) en Gezond Doceren (opleiding docent dans). De kenniskring heeft in totaal 33 presentaties gegeven over het lectoraat en de verschillende projecten (binnen het onderwijs, in het health team, APV en tijdens student life bijeenkomsten).

B. Lectoraat Performance Practise

Kerngedachte

Innovatie curriculum Klassiek als gevolg van de maatschappijbrede overgang van een betekenis cultuur naar ervaringscultuur.

Lectoraatsopdracht

De westerse klassieke-muziekpraktijk is druk aan het ontgrenzen. In vele opzichten wordt getracht de beleving van het publiek te intensiveren, dan wel aan betekenis te laten winnen door de muziek te verbinden met theatraliteit, andere kunstvormen of maatschappelijke thema's. Dergelijke ingrepen zijn meestal bedoeld om de kunstmuziek een nieuwe glans te geven, want de aspiraties om klassieke muziek te willen ont-elitiseren of zelfs te herformatteren ontspringen niet enkel aan een ruimhartig artistiek-sociaal ideaal, als wel aan de macroculturele overgang van een betekenis cultuur naar een ervaringscultuur, die de leidende rol van de kunstmuziek heeft verkleind.

Codarts riep daarom in september 2010 een lectoraat in het leven dat nauwkeurig onderzoek moest doen naar nieuwe richtinggevendende en noodzakelijke ontwikkelingen voor de concertpraktijk. De lector die dit onderzoek volvoerde was Micha Hamel, componist en dichter, en tevens werkzaam als uitvoerend musicus, programmeur, muziektheatermaker en bedenker van interdisciplinaire projecten. Het lectoraat deed onderzoek door middel van twee werkvormen: proefopstellingen van nieuwe configuraties tussen inhoud, uitvoerders en publiek, en workshops waarin met studenten naar nieuwe mogelijkheden voor de concertpraktijk werd gezocht. Het lectoraat werd op 31 december 2014 formeel afgesloten.

In de maanden daarop werden de onderzoeksresultaten verwerkt in een boek 'Speelruimte voor klassieke muziek in de 21ste eeuw', dat op 1 februari 2016 is verschenen.

Implementatie

Intussen bleek dat het lectoraat weliswaar belangwekkend onderzoek had verricht, maar dat daarmee de onderzoeksresultaten nog niet in het onderwijs waren geïmplementeerd. Het CvB besloot daarop de lector opnieuw aan te stellen, met de opdracht een plan van aanpak te formuleren. Van oktober 2015 tot en met januari 2016 zou dit plan van aanpak moeten worden geschreven. De lector werkte zonder kenniskring, aangezien de activiteiten de opmaat moesten vormen naar een nieuwe taak. De opdracht luidde:

1. Verdere definiëring van het onderzoeksterrein middels het produceren van een tekst waarin het domein van toekomstige lectoren en promovendi binnen Performance Practice wordt beschreven.
2. Leg de basis voor een nieuwe invulling van het onderwijsprogramma Klassiek.
  - Ontwikkel voorstellen voor aanpassing in de curricula via een traject van out-of-the-box-ideeën naar concrete modificaties.
  - Breng nieuwe zwaartepunten aan (dus in de hogere conceptuele ruimte), maar vertaal deze ook naar concrete nieuwe leervormen en/of -doelen in de dagelijkse praktijk.
  - Breng de lectoraatsuitkomsten in bestaande initiatieven en projecten. Stem dit af met het onderwijs, en creëer zo een beginpunt voor de voorgenomen innovaties.

3. Presenteer een plan van aanpak dat er als een eerste stap uitziet.

- Maak een plan dat artistiek-inhoudelijk hoogwaardig en verantwoord onderwijs tot doel heeft.
- Maak een inhoudelijk implementatieschema, en vergeet niet daar het realistische administratieschema van Codarts in mee te nemen (praktische afstemming).
- Maak in het plan ruimte voor onderwijskundige onderbouwing en heb daarin aandacht voor de (veranderde) positie van docenten. Benoem hoe de veranderingen worden doorgevoerd en wie het gaan doen.
- Ontwerp een tijdslijn (over de lengte van 1,5 jaar, namelijk feb. 2016-sept. 2017).

Presentaties

De lector heeft op 26 november 2015 een presentatie gegeven op Buma Classical Convention.

C. Lectoraat Blended Learning

Kernwoorden

Innovatie in educatie, digitale leermiddelen, traditioneel Kunstvakonderwijs, leerstrategieën, lichamelijkeheid.

Lectoraatsopdracht

Students live in a world of unlimited access to information. In a diversity of ways, they absorb and process this information with blended modes of learning, drawing on a variety of digital tools and sources. Within the professorship Blended Learning, Codarts undertakes innovative work to research the ways in which digital tools can improve student engagement, study results, and learning strategies within the more traditional education in the fields of dance, music and circus.

Lectoraatsbeschrijving

Het lectoraat zal onderzoek doen naar de wijze waarop studenten gebruikmaken van digitale leermiddelen, hoe ze daarvan leren en wat ze daarvan leren. Het onderzoeken van de wijze waarop studenten studeren en de verbetering van het artistieke leerproces door middel van digitale leermiddelen zal een speerpunt worden van het lectoraat Blended Learning van Codarts.

Projectgroep binnen Codarts

Naast de vaste kenniskring zal het lectoraat gebruikmaken van projectgroepen. Elke opleiding heeft haar eigen projectgroep met daarin docenten die bereid zijn om het onderzoek van de kenniskring te implementeren en uit te laten voeren. Hiermee hoopt het lectoraat draagkracht te creëren bij de docenten van alle opleidingen.

Belangrijkste recente resultaten (publicaties, producten, presentaties, andere output)

- Shaping intermusicality: blended modes of learning in Kathmandu, Asian Music, Texas University Press;
- Gezamenlijk onderzoek met Universiteit Utrecht naar Codarts Online: Michel Berendse, Liesbeth Kester, Jaco van den Dool;
- De toepassing van blended learning in de master Kunsteducatie: presentatie 27 november, Utrecht;
- Lid adviesgroep OCW life long learning;
- Blended learning in practice: presentatie 18 januari, education day Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Blended learning in het hoger onderwijs: presentatie 1 februari, onderwijs terugkomdag AHK.

4.5 RASL

Eind 2015 heeft Codarts Rotterdam samen met de Erasmus Universiteit Rotterdam en Willem de Kooning Academie (Hogeschool Rotterdam) RASL opgericht. RASL staat voor: Rotterdam Arts & Sciences Lab (RASL). Het doel van RASL is het bevorderen van kennisuitwisseling en het inzetten van kunst als de bron van innovatie ten gunste van veranderende artistieke beroepspraktijken en politiek, maatschappelijke, economische en culturele vraagstukken. Het zijn stuk voor stuk uitdagingen die vragen om een discipline-overschrijdende aanpak, en RASL wil een platform bieden waarin verschillende perspectieven uit de wetenschap en de kunstwereld aan bod komen.

De drie instituten willen daarnaast een aanspreekpunt creëren voor Arts & Sciences in Rotterdam om veelzijdige en talentvolle studenten te faciliteren, innovatieve onderwijsvormen te ontwikkelen en multidisciplinair onderzoek te bevorderen. Het bundelen van de krachten van wetenschap en kunst zal leiden tot nieuwe inzichten, en mogelijkheden bieden om grenzen verleggen op het vlak van onderwijs, onderzoek en cultureel ondernemerschap.

Om de doelen te realiseren die RASL voor ogen heeft, is het van belang dat aansluiting gezocht wordt bij het topsectorenbeleid (creatieve industrieën), de wetenschapsagenda van het ministerie van OCW en het cultuurbeleid van Rotterdam. Op institutioneel niveau wordt aansluiting gezocht bij de Academie voor de Kunsten (KNAW), wordt de mogelijkheid verkend om de TU Delft te laten participeren en wordt gekeken of het aandeel deelnemende opleidingen vanuit de EUR uitgebreid kan worden.

In 2015 is in het kader van RASL al een traject uitgewerkt met de Erasmus Graduate School. Om meer gepromoveerde docenten in de opleidingen te hebben en de onderzoekskwaliteit op de hogeschool te verhogen, is in het voorjaar van 2015 de samenwerking aangegaan met de Erasmus Graduate School, die PhD- kandidaten gaat begeleiden. De Graduate School draagt zorg voor de begeleiding en zoekt de co-promotoren bij de promotieprojecten. Daarnaast verzorgt het de verplichte PhD-opleiding en ondersteunt de promovendus bij het vinden van externe fondsen voor het financieel mogelijk maken van het promotietraject. De decaan van de Graduate School, prof. dr. Liesbet van Zoonen, treedt op als coördinator.

4.6 Netwerken

Codarts neemt deel aan het Hogescholen Onderzoeks Netwerk (HON) en aan de Taskforce Onderzoek KUO. Het HON, opgericht in september 2012, stimuleert de kennisuitwisseling tussen de hogescholen betreffende praktijkgericht onderzoek en fungeert als klankbord voor de Strategische Werkgroep Onderzoek van de Vereniging van Hogescholen. De Taskforce Onderzoek KUO, van start gegaan in november 2012, brengt in het kader van het sectorplan hbo-kunstonderwijs 2012-2016 vertegenwoordigers van de kunstvakhogescholen bijeen om kennis uit te wisselen rond thema's als kennisvalorisatie, benchmarking en verbinding tussen kunstlectoren en het bachelor- en masteronderwijs. Codarts is tevens aangesloten bij de Association Européenne des Conservatoires (AEC) en de European League of Institutes for the Arts (ELIA), organisaties waarbinnen de aangesloten instellingen ideeën uitwisselen omtrent vorm en inhoud van het onderzoek in, door en voor de kunsten.

Codarts is aangesloten bij de Research Catalogue (RC), een doorzoekbare database voor het archiveren van artistiek onderzoek. Het is een open source netwerk van het internationaal kunstvakonderwijs en vormt een academische discours rond de artistieke praktijk.

Onder de titel SHARE THE DANCE participeert Codarts in een 'European initiative for the transfer of the intangible heritage and knowledge of dance'. Samen met acht Europese partners (festivals en dansgezelschappen) is een voorstel ingediend bij Creative Europe. Codarts treedt op als onderwijspartner. In het voorjaar van 2016 vindt de beoordeling van de plannen plaats. Ook heeft Codarts geparticipeerd in een project bij een ander Europees fonds, te weten Horizon 2020. Op voorstel van de TU Delft is Codarts gevraagd de theatrale setting te ontwikkelen in het onderzoeksproject CANYU-PLAY (The City As a Network to reduce Youth Unemployment through meaningful games and PLAY). Ondanks de goede beoordeling zijn de subsidiegelden niet toegekend. Met de betrokken partijen wordt overleg gevoerd om het project toch vorm en inhoud te geven.

4.7 Kengetallen Onderzoek

In 2015 gerealiseerde inkomsten voor onderzoek

1. Eerste geldstroom (rijksbijdrage)	499.272
2. Tweede geldstroom (nationale subsidies Raak)	45.700
3. Derde geldstroom	0
4. Internationale subsidies	0
Totaal	544.972

Onderzoekinzet 2015 (peildatum 31 december)

	aantal	fte
1. Lector(en)	3	1,4
1a. Gepromoveerd	1	
2. Associate lector(en)		
3. Kenniskring intern	8	1,6
4. Kenniskring extern	2	0,4
5. Promovendi	5	
6. Docenten en onderzoekers	40	15,2
6a. Gepromoveerd	9	
7. Studenten	4	
8. Ondersteuning	3	1,3

Publicaties (peildatum 31 december)

	2013	2014	2015
Academische publicaties	0	0	0
Professionele publicaties	2	8	15
Totaal	2	8	15

Aantal externe uitingen (peildatum 31 december)

	2013	2014	2015
Concerts	126	121	150

5/Faciliteren en faciliteiten

5.1 Huisvesting en IT

2015 was een belangrijk jaar voor de Facilitaire Dienst. Er is veel werk verzet en er is een belangrijke start gemaakt met de professionalisering van de afdeling. Er is een beleidsplan voor de Facilitaire Dienst opgesteld, er is een nieuwe structuur aangebracht en taken en verantwoordelijkheden zijn scherper gesteld.

De afdelingen I&A en AV/IB zijn ondergebracht als stafafdeling binnen de Facilitaire Dienst onder de naam AV/ICT, en er is een duidelijkere rolverdeling aangebracht tussen locatiebeheerders en hoofdconciërges. De locatiebeheerders zijn de aanspreekpunten voor de operationele facilitaire zaken en de hoofdconciërges hebben daarbij een ondersteunende rol. Daarnaast ligt de focus op het gelijktrekken van services binnen en tussen de verschillende locaties en zijn er duidelijke afspraken gemaakt op het gebied van (facilitaire) inkoop.

In 2015 zijn meerdere complexe (Europese) aanbestedingen uitgevoerd en diverse contracten zijn herzien. De belangrijkste vernieuwde contracten op het gebied van huisvesting zijn de schoonmaakdienstverlening, energie en brandblusmiddelen. Van alle diensten heeft de schoonmaakdienstverlening de meest ingrijpende verandering ondergaan. Er is gericht gezocht naar verbetermogelijkheden. Daarbij zijn de opmerkingen van diverse studentenpanels een belangrijke bron gebleken. De focus is gelegd op de schoonmaak van lokalen, er is overgestapt van een input- naar een outputcontract en er zijn dagkrachten aangesteld. Daarbij wordt het WMDC sinds 2015 door één leverancier schoongemaakt en is er geen onderscheid meer tussen het SKVR- en het Codarts-gedeelte.

Het Kruisplein heeft een compleet nieuwe brandmeldinstallatie, het luchtbevochtigingssysteem is vernieuwd en er is een compleet nieuw gebouwbeheersysteem aangeschaft. Vooral het gebouwbeheersysteem is zeer belangrijk. Hierdoor zijn we beter in staat om de temperatuur te reguleren en daarbij zorgt het systeem ervoor dat wij efficiënter omgaan met onze energie. Verder is de kantine van het Kruisplein aangepast en in het WMDC is de balie vernieuwd. Ook zijn op diverse plaatsen in het gebouw nieuwe vloeren aangebracht.

Op het gebied van IT was het een zeer turbulent jaar. Er zijn diverse complexe trajecten uitgevoerd, waaronder het IT-migratietraject en de Europese Aanbesteding op het gebied van Beheerde Infrastructuur. Als rode draad door beide trajecten liepen de onderwerpen stabiliteit en toekomstgerichtheid.

Het meest complexe project was het IT-migratietraject. De oude IT-infrastructuur was niet meer up-to-date en zeer complex ingericht. Het gevolg daarvan was dat er veel storingen waren en dat niet kon worden ingespeeld op de vraag vanuit het onderwijs. In samenwerking met een externe partij is de volledige IT-infrastructuur vernieuwd. Het traject heeft het hele jaar geduurd, maar met resultaat.

Codarts heeft voor het eerst sinds jaren een stabiele IT-omgeving, die toekomstgericht is en ontwikkelingen op bijvoorbeeld het gebied van Blended Learning mogelijk maakt.

Het doel van de (complexe) Europese Aanbesteding op het gebied van Beheerde Infrastructuur was het afsluiten van een contract met een solide en kundige partij, die de (nieuwe) infrastructuur van Codarts voor de komende jaren kan beheren. Ook dit traject is inmiddels afgerond. Voor de komende viereneenhalfjaar werken wij samen met een partij die onze IT-omgeving beheert en ons ondersteunt bij andere IT-gerelateerde projecten.

Een andere belangrijke aanpassing is de vernieuwing van het complete wifi-netwerk in het WMDC. In eerste instantie is er een analyse uitgevoerd door een extern bedrijf, waarbij metingen zijn verricht, en waaruit een advies naar voren is gekomen. Uiteindelijk is op basis van dat advies besloten om het complete netwerk te vervangen. De aanpassingen hebben geresulteerd in een forse verbetering van het wifi-bereik in het gehele WMDC.

In 2016 wordt verdergegaan met de professionalisering van de Facilitaire Dienst en de daarbij behorende IT-omgeving. De taken en verantwoordelijkheden worden nog scherper gesteld en de dienstverlening wordt beschreven in een producten- en dienstencatalogus (PDC). Ook worden dit jaar wederom een aantal contracten opnieuw afgesloten, waaronder het cateringcontract. Op het gebied van IT wordt een zeer groot project uitgevoerd, genaamd G# (Gis). Dit project bestaat uit meerdere deelprojecten met als doel het optimaal integreren van IT in het onderwijs en de ondersteuning daarvan.

5.2 Mediatheek

Na enige jaren de les informatievaardigheden klassikaal aangeboden te hebben, is in 2015 geëvalueerd of het overbrengen van deze vaardigheden in deze vorm voldoet. De vraag leefde of de lesstof beklijft als studenten deze slechts op één moment tijdens hun studie in klassikale vorm aangeboden krijgen. Na oriëntatie op de mogelijkheden en onderzoek naar wat andere hogeschool- en ook universiteitsbibliotheken doen op dit gebied, is besloten de instructie via een online tutorial aan te gaan bieden. Voordeel van een online tutorial is dat studenten er gebruik van kunnen maken op het moment dat zij het nodig hebben, gericht specifieke onderwerpen in de tutorial kunnen raadplegen en 24/7 toegang tot up-to-date informatie hebben. Daarbij kunnen docenten de tutorial inzetten op het moment dat het aansluit bij de lesstof en opdrachten.

Verder is nagedacht over een verbetering in de informatievoorziening. Het huidige intranet biedt te weinig mogelijkheden om de grote hoeveelheid informatie van de mediatheek en toegang tot de digitale bibliotheek op een overzichtelijke en aantrekkelijke manier aan te bieden. De mediatheek heeft proeftoegang gehad tot Libguides, een contentmanagementsysteem dat speciaal voor bibliotheken ontwikkeld is en wereldwijd gebruikt wordt. Eind 2015 is budget aangevraagd en toegekend voor Libguides, waardoor het systeem per 2016 in gebruik genomen kan worden. Het idee is de online tutorial te integreren in Libguides.

Om op de hoogte te blijven van alle ontwikkelingen op het gebied van informatievaardigheid, heeft de mediatheek zich aangesloten bij het Landelijk Overleg Onderwijs in Wetenschappelijke Informatie

(LOOWI), waaraan vele bibliotheken van hogescholen en universiteiten deelnemen. Tevens heeft één van de mediathecarissen deelgenomen aan de European Conference on Information Literacy (ECIL).

In het voorjaar van 2015 kreeg de mediatheek een mooi aanbod van de Universiteitsbibliotheek Amsterdam (UBA). Na de opheffing van het Theater Instituut Nederland (TIN) in 2013, werd de gehele TIN-collectie opgenomen in de collectie van de UBA. 270 circustitels bleken dubbel aanwezig te zijn en besloten werd deze boeken aan Codarts te geven. Hiermee is de circuscollectie in één keer meer dan verdubbeld.

Verder zijn de eerste stappen gezet voor het samenstellen van een collectie ten behoeve van de nieuwe Master Muziektherapie die in september 2016 van start gaat.

5.3 Communicatie & PR

De afdeling Communicatie & PR is verantwoordelijk voor de externe communicatie van de hogeschool. De afdeling onderhoudt namens het College van Bestuur en het management van de bachelor-, master-, en vooropleidingen en de Havo/vwo voor Muziek en Dans contact met de media, verzorgt de (online) publicaties en activiteiten in het kader van studentenwerving en beheert de website www.codarts.nl en de social-mediakanalen. De afdeling richt zich daarnaast op publiekswerving voor Codarts-voorstellingen.

In 2015 stonden de werkzaamheden van de afdeling in het teken van onder meer de aanscherping van de huisstijl, docenten op de website, interne communicatiemiddelen, studiebeurzen en open dagen, relatiebeheer en internationale zichtbaarheid.

Aanscherping huisstijl

Codarts heeft in 2014 haar missie en visie aangescherpt. Deze stoelt op zes begrippen: ambachtelijk, zelfsturend, divers, onderzoekend, duurzaam en verbindend. De afdeling Communicatie & PR heeft in samenspraak met het College van Bestuur geconcludeerd dat de huisstijl niet meer aansloot bij de aangescherpte missie/visie en de organisatiestructuur. Codarts heeft drie bureaus (Pony Design Club, Fabrique en Das Buro) gevraagd een presentatie te geven voor het College van Bestuur en management van de afdelingen. Uitgangspunten voor de presentatie waren: introductie bureau, analyse en concept voor een aanscherping van de huisstijl op basis van de briefing. Uiteindelijk heeft Fabrique met het concept 'Vind je eigen ritme' de opdracht gekregen. Zij hebben een aanscherping ontwikkeld die past binnen de kaders en aansluit bij de missie/visie.

Docenten op de website

Docenten spelen een belangrijke rol in de werving van studenten. Met name bij muziekopleidingen maken potentiële studenten een keuze op basis van het docententeam. Daarom wil de communicatieafdeling docenten inzetten voor de werving van nieuwe studenten. In 2015 is een start gemaakt met het project 'Docenten op de website'. Dit houdt in dat iedere docent een eigen pagina krijgt met daarop een bio- en discografie, filmpje, prijzen en contactgegevens. In 2016 staat de communicatie van de docentenpagina's centraal.

Interne communicatiemiddelen

De communicatieafdeling is in september 2015 gestart met de interne nieuwsbrief 'Intern Nieuws'. Iedere maand verschijnt een nieuwsbrief met daarin een voorwoord van de voorzitter van het College

van Bestuur en het laatste organisatienieuws. Doel van de nieuwsbrief is medewerkers informeren over corporate nieuws. Daarnaast houdt de afdeling een knipselkrant bij voor het College van Bestuur met daarin informatie omtrent Codarts, onderwijsontwikkelingen, nieuws uit het werkveld en Rotterdams nieuws.

Relatiebeheer

Het relatiebeheer van Codarts is decentraal georganiseerd. Uit een interne analyse is gebleken dat er sprake is inefficiënte kennisdeling, onduidelijke procedures en beleid. In 2015 is een start gemaakt met het centraliseren van de gegevens en de aanschaf van een CRM. Doel van het project: centraliseren en eenduidig vastleggen van de gegevens en beter informeren van de Codarts-doelgroepen. In 2016 wordt het CRM geïmplementeerd en worden de procedures en het beleid geschreven. Hierbij wordt samen opgetrokken met de managementassistentes, Codarts Agency en de stuurgroep Friend- and fundraising.

In 2016 zal de afdeling zich aan de hand van het instellingsplan Kiezen voor Codarts verder inzetten voor de studenten- en publiekswerving. Belangrijke voorbeelden zijn relatiebeheer en genodigdenbeleid, corporate video, huisstijl implementeren, docentencampagne, interne communicatie en website (corporate imago, betrokkenheid en professionaliseren).

6/De kwaliteit verzekerd

6.1 Kwaliteitszorgsysteem

Sinds medio 2014 is de aandacht voor kwaliteitszorg en het systematisch werken volgens de PDCA - cyclus substantieel toegenomen. Codarts wil constant, planmatig en systematisch werken aan verbetering. Verbetering van het onderwijs, de onderwijsorganisatie en -administratie, de begeleiding van alsmede informatievoorziening aan en communicatie met studenten, de bedrijfsvoering enzovoort. De bedoeling hierbij is dat een steeds hoger niveau wordt gerealiseerd, dat maatregelen worden genomen om 'terugval' te voorkomen (borging) en dat regelmatig overleg plaatsvindt met alle betrokkenen – van werkveld tot studenten.

Een ambitieuze organisatie als Codarts moet voortdurend beter willen worden, en dat gestructureerd, planmatig en navolgbaar willen aanpakken. Immers, 'it's not how good you are, but how good you want to be'.

Door inzet op verschillende niveaus wordt een op kwaliteitsverbetering gerichte cultuur nadrukkelijk gestimuleerd: bestuurlijke aandacht van het CvB zelf, een adequaat ingerichte afdeling Kwaliteitszorg en vooral opleidingen/studierichtingen en afdelingen die hun verantwoordelijkheid voelen en nemen (eigenaarschap). Want kwaliteitszorg is van iedereen.

Door de jaren heen hebben diverse nota's gediend als beleidsmatig referentiekader voor de activiteiten die Codarts onderneemt, met als laatste het medio 2014 opgestelde 'Kiezen voor Codarts'. Specifieke activiteiten die door opleidingen en afdelingen van hieruit worden ondernomen, én verbetermaatregelen op grond van evaluatieresultaten, worden opgenomen in de jaarlijks (en met ingang van 2015-2016 per studiejaar in plaats van per kalenderjaar) op te stellen activiteitenoverzichten. Tussentijdse voortgangsbewaking en desgewenst bestuurlijke bijsturing vindt plaats door middel van een relatief eenvoudig systeem waarbij opleidingen/afdelingen enkele keren per jaar via een zogenaamde stoplichtenrapportage aangeven wat per onderdeel van hun jaarplan/activiteitenoverzicht de stand van zaken is: bespreking hiervan vindt – net als van onderwerpen als studierendement en uitval – plaats in de bilaterale overleggen tussen CvB en de clusters.

Naast de activiteitenoverzichten/stoplichtenrapportages worden diverse evaluatievormen gebruikt om de tevredenheid van betrokkenen te meten en/of te toetsen of de geformuleerde doelen worden gerealiseerd:

- onderwijsbeoordelingen: met ingang van 2012 vinden deze plaats met behulp van het digitale evaluatiesysteem EvaSys. Hierbij is gekozen voor een in beginsel vaste systematiek waarbij studenten na afloop van een semester een enquête voorgelegd krijgen met daarin een aantal (vaste) vragen over het betreffende semester en over een aantal modules met bijbehorende docenten. Dit maakt vergelijking onderling en van jaar op jaar mogelijk. De modulevragen gaan onder meer over toetsing

en beoordeling : de resultaten bij deze vragen vormen mede input voor het werk van examen- en toetscommissie.

Zowel de gestandaardiseerde als de op maat gemaakte evaluaties worden centraal uitgevoerd (op basis van door de opleidingen opgestelde evaluatieagenda's);

- tweejaarlijks doet Codarts mee aan het landelijke studenttevredenheidsonderzoek (in 2008 STO, sinds 2010 Nationale StudentenEnquête);
- voor het onderzoeken van de medewerkerstevredenheid is aansluiting gezocht bij het instrument dat hiervoor op landelijk niveau is ontwikkeld (Integron, in samenwerking met Zestor). Hierdoor kunnen de resultaten worden vergeleken met die van andere hogescholen in een benchmark. In 2014 heeft het tweede medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) volgens deze systematiek plaatsgevonden;
- specifieke activiteiten, onderwijsprojecten en/of organisatieonderdelen en werkprocessen worden afzonderlijk geëvalueerd, in de vorm van een interne audit of met behulp van EvaSys;
- Codarts doet sinds een aantal jaren elk jaar en voor alle opleidingen mee aan de HBO Kunstenmonitor.

Maatregelen tot verbetering die uit dergelijke evaluaties voortvloeien, worden vervolgens zo veel mogelijk in de reguliere cyclus van activiteitenoverzichten en stoplichtenrapportages opgenomen.

Hiernaast heeft Codarts zich in 2015 als eerste Nederlandse kunsthogeschool aangesloten bij U-multirank: een instrument voor internationale vergelijking van instellingen voor hoger en wetenschappelijk onderwijs. Voor het kunstonderwijs biedt U-multirank nu nog alleen informatie op instellingsniveau; in de toekomst vindt hopelijk uitbreiding naar het niveau van de opleidingen plaats.

6.2 Resultaten

In 2015 is veel aandacht besteed aan de uitvoering van de verbetermaatregelen die resulteerden uit (de besprekingen van) de NSE 2014 (voorjaar) en het MTO 2014 (najaar).

Tevens heeft met behulp van EvaSys wederom een groot aantal (onderwijs)evaluaties plaatsgevonden, is gewerkt aan (de voorbereiding van) accreditaties/visitaties en heeft voor de derde keer een analyse plaatsgevonden van de studieuitval en redenen daarvoor.

Verbetermaatregelen vanuit NSE 2014

Op het niveau van Codarts als geheel waren de resultaten van de NSE 2014 bemoedigend: over vrijwel de hele linie boven het landelijk gemiddelde en op bijna alle thema's beter dan in 2012.

Tussen de diverse opleidingen zijn – soms aanzienlijke – verschillen te zien in gemiddelde scores en thema's die wel of juist niet goed worden beoordeeld, maar ook waar het gaat om de ontwikkeling ten opzichte van de vorige NSE. Ook vanwege deze verschillen heeft de verdere bespreking van de NSE-resultaten, met onder meer de studentenpanels en vertaling daarvan in verbetermaatregelen die in de activiteitenoverzichten worden opgenomen, decentraal plaatsgevonden.

Dankzij de uitstekende NSE-resultaten en de positieve resultaten van de laatste accreditatie hebben de opleidingen Dans en Docent Dans in de in oktober 2015 verschenen Keuzegids HBO het predicaat 'topopleiding' verkregen.

MTO 2014

In het najaar van 2014 heeft voor de tweede keer een MTO volgens de systematiek van Integron/Zestor plaatsgevonden. Door de methodiek waarbij zowel de tevredenheid over de elf onderscheiden succesgebieden als het belang dat medewerkers daaraan hechten wordt gemeten, ontstaat per onderdeel van de organisatie en per type functie een goed inzicht in de te stellen prioriteiten en het verbeterpotentieel.

Codartsbreed lag de gemiddelde tevredenheidsscore op een 7,1 (rapportcijfer): beter dan in het MTO 2012 (6,8) en ook iets beter dan het HBO-gemiddelde (7,0).

De medewerkers van Codarts zijn gemiddeld het meest tevreden over de vrijheid en afwisseling en het plezier in het werk (scores van 8 en hoger). Ook over het onderwijsprogramma is men tevreden (en dan vooral over de inhoud van de opleidingen).

De thema's die de medewerkers gemiddeld het belangrijkste vinden zijn de kwaliteit van het onderwijsprogramma en de hogeschool, de direct leidinggevende en de onderlinge samenwerking. Natuurlijk zijn er ook zaken waarover de medewerkers minder tevreden zijn. Dit geldt voor een deel van de medewerkers voor gebouw en werkplek en voor de (informatie over) arbeidsvoorwaarden.

Daarnaast worden (verdere) verbeteringsmogelijkheden gezien voor de onderlinge samenwerking (zeker ook tussen onderwijsgevend en ondersteunend personeel).

Begin 2015 zijn deze Codartsbrede resultaten uitgesplitst in rapportages per onderdeel, met daarin onder meer steeds een overzicht van de punten die de betreffende medewerkers het belangrijkste vinden én waar tegelijkertijd het meeste kan worden verbeterd. Deze zijn – ook gelet op de forse onderlinge verschillen – in het vervolg van 2015 door de leidinggevenden van opleidingen en afdelingen gebruikt om waar nodig verbeteringen te realiseren.

EvaSys: (onderwijs)evaluaties

Naast deze twee Codartsbrede en extern uitgevoerde tevredenheidsonderzoeken heeft via EvaSys wederom een groot aantal (onderwijs)evaluaties plaatsgevonden:

- evaluatie van The Big Day;
- evaluatie van de ervaringen van de twee groepen uitwisselingsstudenten;
- evaluatie van de projectweken JPW en Klassieke Muziek;
- evaluatie onder ouderejaarsstudenten van de nieuwe koers en visie van Muziektheater;
- onderzoek onder de studenten naar de tevredenheid over de afdeling Student Life;
- 64 onderwijsevaluaties, waarvan 39 semesterevaluaties volgens de standaard systematiek (een aantal vragen over het betreffende semester als geheel plus vaste vragen over één of meerdere modules en bijbehorende docenten) en 25 evaluaties van een specifiek project, vak of aspect van de betreffende opleiding met een geheel of gedeeltelijk daarop toegesneden vragenlijst.

De respons bij de onderwijsevaluaties varieerde van 11 tot en met 86 procent (met een gemiddelde – ongewogen – van ruim 36 procent).

De resultaten van deze evaluaties, uiteraard uiteenlopend maar zonder uitzondering uiterst informatief en bruikbaar, zijn teruggekoppeld naar de betreffende doelgroep (korte versie) en de verantwoordelijke hoofden (volledige versie) alsmede besproken in de studentenpanels en met de betrokken docenten.

Na afsluiting van alle onderwijsbeoordelingen is daarnaast op hoofdlijnen (gemiddelde scores per opleiding voor wat betreft semester-, module- en docentvragen, met specifieke aandacht voor toetsing & beoordeling) gerapporteerd aan het overleg tussen CvB en de onderwijsclusters Muziek en Performing Arts.

Waar nodig zijn verbetermaatregelen in gang gezet, variërend van een andere keuze van gastdocenten en inhoudelijke aanpassing van programmaonderdelen of toetspraktijk tot het verbeteren/vervroegen van de informatievoorziening over bijvoorbeeld projectweken.

Accreditaties/visitaties

Ter voorbereiding op de accreditaties van de bachelors Muziek en Docent Muziek (medio 2016) is in de zomer van 2014 door middel van een quick scan in beeld gebracht hoe de opleidingen ervoor staan. Als sterke punten kwamen bij de quick scan onder meer naar voren: het afstudeerniveau, de kwaliteit van docenten, de relatie met de beroepspraktijk en Student Life. Ook kwamen punten die aanscherping en actualisering behoeven in beeld. In 2015 is door twee teams bestaande uit de hoofden van de afdelingen aan deze verbeterpunten gewerkt en zijn de verdere voorbereidingen voor beide accreditaties ter hand genomen.

Op de validatie kwaliteitszorg onderzoek (VKO; februari 2015) gaat het hoofdstuk Onderzoek van dit jaarverslag in.

Studieuitval

Eén van de onderwerpen die in de bilaterale overleggen tussen opleidingen en CvB aan de orde komen, is studierendement en studieuitval. Wat dit laatste betreft, wordt sinds 2013 met behulp van diverse bronnen (registratie gesprekken door de decaan, conform de binnen Student Life over de volle breedte ingevoerde systematiek, informatie uit StudieLink en informatie vanuit de opleidingen) in beeld gebracht om welke redenen studenten met hun studie stoppen. Dit levert een goed inzicht op en maakt voor de toekomst een zowel kwantitatieve als kwalitatieve vergelijking van jaar op jaar mogelijk. Waar in 2014 de belangrijkste oorzaken gelegen bleken te zijn in een verkeerde studiekeuze, 'werk/te druk' en financiële redenen, werden in 2015 onvoldoende studieresultaten/BSA (met name bij Muziek) en gezondheid (fysiek en/of mentaal) het meest genoemd. Dit roept de vraag op of a) de sterke afname bij 'verkeerde studiekeuze' verklaard kan worden door betere voorlichting en/of b) de sterke toename bij 'onvoldoende studieresultaten/ BSA' veroorzaakt wordt door betere/strengere studiebegeleiding.

Percentueel is voor het derde jaar op rij de studieuitval vrijwel dezelfde (9,7 procent Codartsbreed, met daarbij 16,7 procent in het eerste jaar van de bachelor).

Noten

1. Plan – Do – Check – Act
2. waarvoor met ingang van 2015-2016 ook het format enigszins is aangepast
3. duidelijkheid van de criteria, wijze van toetsing, terugkoppeling toetsresultaten
4. onderverdeeld in 7 hoofdcategorieën
5. d.w.z. studiestakers tijdens of na het studiejaar 2013-2014

7/Organisatie en bestuur

7.1 Bestuur

Werkwijze

Het College van Bestuur (CvB), bestaande uit Wilma Franchimon (voorzitter) en Samuel Wuersten, is verantwoordelijk voor de realisatie van de strategie en doelstellingen van Codarts. Het CvB stelt het instellingsplan voor een periode van vier jaar vast en van daaruit de kaders waarbinnen de opleidingen en de ondersteunende diensten hun beleid voeren.

Ieder jaar leggen het CvB en het management afspraken vast over gewenste resultaten in de jaarplannen van de verschillende eenheden. Op basis van de afdelingsjaarverslagen en tussentijdse voortgangsbesprekingen wordt de voortgang bewaakt en worden afspraken gemaakt voor het komende jaar. Op deze manier beoogt het CvB het resultaatgericht werken te vergroten. Daarnaast biedt deze werkwijze de verschillende eenheden een grotere mate van vrijheid om binnen de kaders zelf te bepalen hoe zij de afgesproken resultaten bereiken.

Samenstelling

Wilma Franchimon is voorzitter van het College van Bestuur en als zodanig verantwoordelijk voor de gang van zaken binnen Codarts. Samuel Wuersten is collegelid; hij combineert zijn parttimefunctie als lid van het CvB van Codarts met die van artistiek en algemeen directeur van het Holland Dance Festival. Intern hanteert het CvB een portefeuillevverdeling:

Wilma Franchimon:

- Algemene zaken
- Onderwijs & Onderzoek
- Personeel & Organisatie
- Financiële zaken
- Onderwijsadministratie
- Gebouwen en Facilitaire Zaken

Samuel Wuersten:

- PR & Communicatie
- Student Life
- Fondsen en sponsorwerving
- The Agency

Gezamenlijk: aansturing onderwijsgevende clusters en internationalisering.

Thema's

Het CvB vergadert wekelijks. Naast de lopende zaken waren in 2015 belangrijke onderwerpen: het sectorplan, de prestatieafspraken, de clusteraccreditatie muziek, de ontwikkeling van het uitstroomprofiel muziek bij de Master of Arts Therapies, de samenwerking met de Erasmus Universiteit met betrekking tot de double degree en de samenwerking met Fontys met betrekking tot de

ontwikkeling van de Joint Master Choreografie. Daarnaast waren de verdere inrichting en professionalisering intern op het gebied van Onderzoek, ICT, kwaliteitszorg en deskundigheidsbevordering (waaronder promotiebeleid) terugkerende items op de agenda. Daarnaast heeft het CvB gehoor gegeven aan de wens van de Medezeggenschapsraad (MR) ondersteund te worden door een ambtelijk secretaris. Deze is in samenspraak met de MR in 2015 geworven en is haar werkzaamheden in 2016 beginnen.

7.2 Strategische Agenda

Sectorplan hbo kunstonderwijs

De strategische agenda van Codarts 2015 sluit aan op het sectorplan hbo kunstonderwijs, dat verder in hoofdstuk 10, Prestatieafspraken, wordt toegelicht. Er is sprake van een strengere kwantitatieve selectie en in 2015 wordt, vooral bij Muziek en Circus, een hogere kwaliteit verwacht van de aankomende studenten. Conform de beleidsagenda van het onderwijs zetten we in op een versterking van de kwaliteit van de masteropleiding. We hebben de programma's voor jong talent en voortrajecten herijkt en het systeem voor goede studiebegeleiding is met Student Life verder geprofessionaliseerd. Er is een coördinator aangesteld en er zijn diverse scholingen opgezet (dit naar aanleiding van een enquête via EvaSys). In het (bijna oude) instellingsplan zijn ook de ambities voor online leren geformuleerd. Deze hebben er toe geleid dat een lector Blended Learning is aangesteld (zie hiervoor hoofdstuk 4).

In het instellingsplan Kiezen voor Codarts heeft de hogeschool de koers uitgezet tot 2016. In het plan is een duidelijk profiel opgesteld met een sterke verbinding met de beroepspraktijk en praktijkgericht onderzoek en een stevige basis in Rotterdam. Excellence en een onderscheidend aanbod is de norm. In het plan zijn de ambities voor het aangaan van strategische allianties geformuleerd. Codarts investeert in de relaties met het werkveld, collega hbo-instellingen, het ministerie van OCW en andere relevante stakeholders. We sluiten strategische allianties met partners (lokaal, nationaal en internationaal) ten behoeve van een duurzaam bedrijfsmodel. Met deze partners kunnen we onze zelfstandige positie optimaal benutten.

Strategische allianties

In 2015 heeft de samenwerking met de Rotterdamse partners een stevige impuls gekregen. Eén van de belangrijkste en meest ambitieuze ontwikkelingen van 2015 betreft de plaatselijke strategische alliantie van Codarts met de Erasmus Universiteit Rotterdam, in het bijzonder het Erasmus University College en de Erasmus School of History, Culture and Communication, en de Willem de Kooning Academie. Wij hebben samen het Rotterdam Arts & Sciences Lab (RASL) opgericht. Het doel is het bevorderen van kennisuitwisseling over onderwijs en onderzoek en het concretiseren hiervan ten gunste van veranderende artistieke beroepspraktijken en maatschappelijke vraagstukken vanuit Rotterdam.

De drie instituten willen daarnaast een aanspreekpunt creëren voor Arts & Sciences in Rotterdam om veelzijdige en talentvolle studenten te faciliteren, innovatieve onderwijsvormen te ontwikkelen en multidisciplinair onderzoek te bevorderen.

Naast deze samenwerking is er ook in 2015 met Hogeschool Inholland een activiteitenprogramma opgezet rond ondernemerschap.

Modernisering informatiesysteem: Project G#

Een andere grote ontwikkeling die in 2015 is ingezet, betreft een groot ICT-project dat in de loop van 2016 zal worden uitgerold. Onder de naam G# (GIS, Gemoderniseerde Informatie Services) wordt een samenhangend systeem opgezet waarin de data uit alle bestaande en nieuwe systemen op geheel nieuwe wijze, aan de hand van te ontwikkelen apps, voor de desbetreffende stakeholders ontsloten zullen worden: studenten, docenten, staf en management/bestuur.

Voor het onderwijs en de onderwijsorganisatie zal deze ontwikkeling onder meer zichtbaar worden aan de hand van de digitale verwerking van toetsen en toetsresultaten, van een volledig nieuw model en systeem voor jaartaken, nieuwe apps voor tentamenplanning en lesroostering in relatie tot Asimut, een onderwijscatalogus onder Osiris en een app waarmee op handige wijze managementinformatie kan worden verstrekt. De sleutel tot succes van G# zal worden gevonden in het begrip KISS: Keep It Simple and Sustainable!

Verdere versterking onderzoek

In de beleidsagenda voor het onderzoek zet Codarts in op een verdere versterking van onderzoek in 2015. De aangekondigde oprichting van Codarts Research (waarover meer in hoofdstuk 4, Onderzoek) heeft inmiddels vorm gekregen; er is een research office opgezet en er is een programma geformuleerd voor het verstevigen en verbreden van de programmalijnen. Ook is een start gemaakt met de ontwikkeling van onderzoekvaardigheden voor bachelor- en masterstudenten. In de beleidsagenda van de organisatie wordt ingezet op het uitrollen van het professionaliseringsplan, het ontwikkelen van een nieuwe standaard voor voorzieningen en faciliteiten en het geven van een extra impuls aan de interne communicatie. Voor meer specifieke informatie over onderzoek verwijzen we naar hoofdstuk 4.

Internationalisering

In 2015 is het internationaliseringsplan herzien. Codarts heeft de keuze gemaakt om het beleid toe te spitsen op een beperkt aantal 'hotspots'. Eén van de uitwerkingen van het plan is dat Codarts met Trinity Laban een intensieve uitwisseling tot stand wil brengen. Deze universiteit uit Londen heeft een vergelijkbaar profiel als Codarts. In 2015 hebben over en weer bezoeken plaatsgevonden. Komend jaar wordt de uitwisseling verder uitgewerkt.

Voor meer specifieke informatie over internationalisering verwijzen we naar hoofdstuk 3.

Verbreding opleidingen

Codarts heeft in 2015 de aanvraag voor de Master Choreografie weer in gang gezet, samen met Fontys. De master is uitgebreid met de discipline circus. De opleiding zal starten in september 2017. In 2016 start de afstudeerrichting Muziektherapie naast de reeds bestaande opleiding Danstherapie. Verder worden met Hogeschool Rotterdam gesprekken gevoerd over een innovatieve performing arts opleiding.

7.3 Horizontale en verticale verantwoording

Codarts kent verschillende vormen van verantwoording. Dit jaarverslag is er één van. Op de website van de hogeschool (onder knop About us) en op het intranet is uitgebreide informatie beschikbaar. Op de websitepagina Publications staan onder meer de documenten voor verantwoording. Deze zijn openbaar. Daarnaast staan op het intranet diverse regelingen die specifiek gelden voor de studenten en werknemers.

In de verticale verantwoording geeft Codarts uitvoering aan de regelingen die door het ministerie van OCW zijn vastgesteld. Intern is de verticale verantwoording geregeld door middel van de Raad van Toezicht (RvT), die toeziet op het handelen van het CvB. De RvT ziet toe op een adequate besturing van Codarts door het CvB. De raad concentreert zich op de realisatie van de doelstellingen van de hogeschool, de strategie en daaruit voortvloeiende resultaatontwikkeling alsmede de financiële situatie van Codarts. De RvT hanteert de branchecode hbo als kader voor zijn handelen en onderschrijft de principes die daarvoor gelden. De raad heeft een onafhankelijke positie. De leden van de RvT ontvangen in 2015 een vergoeding in de vorm van vacatiegeld ter hoogte van € 1.500 per jaar.

Onder horizontale verantwoording wordt de verantwoording verstaan richting medewerkers en studenten, het werkveld, georganiseerde beroepsgroepen, (lokale) overheden en andere stakeholders. Ook het overleg met de MR maakt hiervan onderdeel uit.

7.4 Verslag van de Raad van Toezicht

Werkwijze

De RvT komt in 2015 vijfmaal bijeen in een reguliere vergadering met het CvB. De RvT hanteert een jaaragenda waarin de voor de RvT van belang zijnde agendapunten op vaste momenten geagendeerd worden. Van belang zijnde reguliere agendapunten zijn: de financiële kwartaalrapportages, risicoanalyses en de beheersmaatregelen, kaderbrief en begroting, prestatieafspraken en de in relatie daarmee ingezette beheersmaatregelen, kwaliteitszorgsystematiek en accreditatie, onderwijskwaliteit en -ontwikkelingen, strategische allianties, onderzoek en de lectoraten. Daarnaast zijn de onafhankelijkheid van de leden van de RvT, de scholingsbehoefte en de zelfevaluatie als regulier agendapunt opgenomen op de jaaragenda. De RvT vergadert in 2015 tweemaal met de Medezeggenschapsraad (MR) zonder het CvB en éénmaal met het CvB er bij.

Thema's

In het voorjaar zijn naast de zelfevaluatie en de samenstelling van de RvT het bezoek van de Validatiecommissie Kwaliteitszorg Onderzoek en de voorbereidingen op de accreditatie van de bacheloropleidingen Muziek en Docent Muziek in 2016 aan de orde. Ook worden de resultaten van het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) en de voornemens van het CvB naar aanleiding daarvan besproken. De inrichting van de kantoren is hierbij een punt van aandacht.

Verder be vraagt de RvT het CvB over het onderwijs en de artistieke visie, onder meer naar aanleiding van een grootschalig samenwerkingsproject met de Doelen, genaamd The Big Day.

Daarnaast heeft de raad in afzonderlijke gesprekken de gebruikelijke functioneringsgesprekken gehouden met de beide leden van het CvB.

De RvT oordeelt positief over het voorstel voor de invulling van een continuïteitsparagraaf in het jaarverslag en geeft zijn goedkeuring aan de meerjarenbegroting en het beleidsplan 2015 van het CvB. De RvT bespreekt de voortgang van de Prestatieafspraken met het CvB en geeft zijn goedkeuring. Ook geeft de RvT zijn goedkeuring aan het jaarverslag 2014 en de jaarrekening over 2014. De RvT spreekt met de externe accountant naar aanleiding van de interim controle, het accountantsverslag en de jaarrekening. Belangrijke financiële issues zijn de waardering van het gebouw aan het Kruisplein en de afschrijvingsvorm, het opnemen van een wachtgeldvoorziening en de geplande investeringen.

Daarnaast stelt de RvT de kaderbrief en de begroting 2016 vast.

Het CvB presenteert in het najaar de plannen met betrekking tot de vernieuwingen op het gebied van informatiemanagement en ICT. Hiertoe is een externe partner aangetrokken die de herziening van de ICT-applicaties vorm geeft in samenwerking met een interne werkgroep waarin diverse afdelingshoofden zitting hebben. Doel van het ICT-vernieuwingsproject is te komen tot een doelmatiger gebruik van de beschikbare data door koppeling van systemen en het gebruik van handzame maatwerkapplicaties.

De RvT bespreekt met het CvB de samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Hogeschool Rotterdam (Willem de Kooning Academie) gericht op onder meer een double-degreeprogramma.

Verder komt de honorering van zowel de RvT als het CvB en de declaratieregeling aan de orde. De honorering van de RvT en het CvB en de declaratieregeling worden conform de geldende wettelijke kaders (WNT2) herijkt en voor 2016 vastgesteld.

Ten slotte keurt de RvT de kaderbrief en de begroting voor het kalenderjaar 2016 goed, waarin de voorinvesteringen ten behoeve van het verhogen van de onderwijskwaliteit, die Codarts wordt geacht te doen in het kader van sectorafspraken met OCW, zijn meegenomen.

Samenstelling

In 2015 is de samenstelling van de RvT gewijzigd. In het voorjaar heeft een zelfevaluatie van de RvT plaatsgevonden, en is mede naar aanleiding van het voorgenomen vertrek van Paul Rullmann uitgebreid gesproken over de samenstelling van de raad en het profiel van zijn leden. Aan de hand daarvan is de werving van een nieuwe voorzitter en de uitbreiding van het aantal leden van de RvT naar vijf leden voor de komende jaren ingezet, inclusief de werving van een lid op voordracht van de MR. De RvT hecht belang aan open en transparante procedures.

De RvT neemt in september afscheid van Paul Rullmann in verband met het aanvaarden van zijn voorzitterschap van het bestuur van Surf en van de Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs. De RvT dankt hem voor zijn inzet en betrokkenheid bij de organisatie en zijn grote bijdrage. De RvT benoemt Sijbolt Noorda per 1 september als nieuw lid en voorzitter van de RvT.

Sijbolt Noorda heeft een grote staat van dienst binnen de universitaire wereld, waaronder het voorzitterschap van het College van Bestuur van de Universiteit en de Hogeschool van Amsterdam en voorzitter van de VSNU (Vereniging van Universiteiten). Momenteel is hij onder meer voorzitter van de Raad van Toezicht van het Muziekgebouw aan het IJ in Amsterdam, voorzitter van de Raad van de Magna Charta Observatory te Bologna en voorzitter van de Raad van de Academic Cooperation Association (ACA) te Brussel.

Daarnaast zijn verdere stappen gezet in het vergroten van de RvT naar vijf leden, conform de 'Branchecode goed bestuur hogescholen'. In dat kader benoemt de RvT Laurens de Graaf per 1 september als vierde lid van de RvT.

Laurens de Graaf is universitair docent bestuurskunde en Bestuurslid van de Tilburgse School voor Politiek en Bestuur (tot 1 augustus). Hij is per 1 mei 2016 benoemd tot Lector 'Organiseren van Verandering in de Publieke Sector' aan de Hogeschool Utrecht.

Daarnaast wordt de wervingsprocedure voor het vijfde lid op voordracht van de MR in 2016 in gang gezet.

De RvT verklaart dat de leden van de RvT onafhankelijk zijn volgens de daarvoor geldende criteria opgenomen in de 'Branchecode goed bestuur hogescholen oktober 2013' (artikel III.4.2) en dat er geen sprake is van tegenstrijdige belangen in het kader van zijn toezichthoudende rol.

Leden en commissies RvT

Laurens de Graaf, lid (vanaf 1 september)
Sijbolt Noorda, voorzitter (vanaf 1 september)
Gerry Oosterbaan, lid
Paul Rullmann, voorzitter (tot 1 september)
Rudi Wester, lid
Vacature (te vervullen op basis van een voordracht van de MR)

Commissie financiën

Sijbolt Noorda, voorzitter (vanaf 1 september)
Gerry Oosterbaan, lid

Remuneratiecommissie

Sijbolt Noorda, voorzitter (vanaf 1 september)
Laurens de Graaf, lid (vanaf 1 september)

7.5 Verslag van de Medezeggenschapsraad

Ook in 2015 heeft de Medezeggenschapsraad (MR) zich ingezet om constructief vorm te geven aan het begrip 'medezeggenschap': meedenken, meepraten, meedoen.

Waarmee hield de MR zich bezig?

Het jaar 2015 was het eerste jaar van de 'nieuwe' MR. De jaarlijks terugkerende onderwerpen, waaronder de begroting, het onderwijs- en examenreglement en de jaarplanning, kregen volle aandacht. De MR bestudeerde conceptversies, overlegde intern met betrokken medewerkers, won extern informatie in en bracht adviezen uit over – of stemde in met – de betreffende documenten. Daarnaast werd ook ongevraagd advies uitgebracht en speelden er andere belangrijke zaken die om aandacht vroegen, zoals verouderde en daardoor onbruikbare MR-reglementen. De MR heeft zich in 2015 actief met diverse onderwerpen bezig gehouden. Hieronder worden enkele uitgelicht.

De begroting

De MR stemde in met de hoofdlijnen van de begroting 2016 met betrekking tot de beoogde verdeling van de middelen over de beleidsterreinen Onderwijs, Onderzoek, Huisvesting en beheer, Investerings en personeel. Daarnaast adviseerde de MR om in het verlengde van de aangepaste Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) een doorlopend gesprek tussen MR en CvB over beleid en begroting vorm te geven. De MR deed verregaande voorstellen om op alle overlegvergaderingen de punten Beleid en Financiën te agenderen. De MR stelde met voldoening vast dat deze punten vanaf 2016 een vaste plaats op de agenda zullen krijgen, in samenhang met discussie over het jaarverslag en het instellingsplan. Hiermee zet de MR een wezenlijke stap in het werkelijk medezeggenschap uitoefenen op deze essentiële onderwerpen.

Er is afgesproken dat in de reguliere vergaderingen van het CvB-MR het hoofd Financiën een toelichting geeft op de kwartaalrapportage van de begroting. Ook is afgesproken dat indien gewenst er tevens in de eigen MR-vergaderingen een toelichting gegeven kan worden op de maandelijkse rapportages.

Onderwijs- en examenregeling

De MR stemde in met de Onderwijs- en Examenregeling (OER) 2015-2016. De voorgestelde aanpassingen werden doorgevoerd.

DAM-gelden

De MR constateerde dat de jaarlijkse budgetten voor besteding van DAM-gelden (Decentrale Arbeidsvoorwaardenmiddelen) herhaald niet volledig werden benut. Samen met het CvB en de vakbonden werkte de MR mee aan het alsnog besteden van deze middelen.

Duurzame inzetbaarheid

De MR heeft in samenwerking met de gezamenlijke vakbonden wezenlijk bijgedragen aan de vormgeving van de regeling voor duurzame inzetbaarheid en vervolgens ook formeel met de regeling ingestemd. Daarnaast adviseerde de MR het CvB gedetailleerd over de uitvoering van deze regeling.

Gedragscode

De MR werkte mee aan de opstelling van de nieuwe gedragscode die in 2016 in werking zal treden.

Openstelling gebouwen

De MR constateerde dat de tijd tussen de opening van gebouw Kruisplein en de aanvang van de eerste lessen te beperkt was voor een verantwoorde warming-up en adviseerde het CvB om het gebouw aan het Kruisplein vroeger open te stellen voor studenten en docenten, zodat deze zich verantwoord op de eerste les kunnen voorbereiden. Ook werd advies uitgebracht de studiemogelijkheden bij Jazz, Pop en Wereldmuziek (JPW) uit te breiden. Inmiddels wordt het gebouw Kruisplein vroeger opengesteld en zijn de studiemogelijkheden bij JPW uitgebreid.

Organigram, functiegebouw, taakstellingen

De MR constateerde dat er groeiende behoefte bestond aan duidelijk overzicht en inzicht in de verhouding tussen Organigram, functies en taken, ook in verband met op plekken ervaren hoge werkdruk. Het MR-advies over het aannamebeleid was hier een reactie op en heeft inmiddels geleid tot meer duidelijkheid. De MR heeft dit dossier tot speerpunt voor 2016 verklaard. Het CvB zegde toe ernaar te streven om vóór de zomer van 2016 de update van organigram, functiegebouw, functiewaarderingsstelsel en taakstellingen per functie aan de MR voor te leggen.

Scholing MR

De MR heeft scholing gevolgd in verband met verschillende dossiers. Meestal volgde alleen de dossierhouder specifieke scholing /voorlichting. Daarnaast heeft de studentengeleding van de MR zich gezamenlijk laten informeren. Het bleek moeilijk om de gehele MR op hetzelfde moment voor scholing bijeen te roepen. Daartoe zal vanaf 2016 de algemene scholing van de MR een vaste plaats in de jaaragenda krijgen.

Toetsen en beoordelen

De MR constateerde dat de veranderingen in toetsingsprocedures, toetsingsmomenten, de aard van toetsen (summatief dan wel formatief) en de administratie van de formatieve toetsing, nog vragen oproepen. Vandaar dat de MR zich inzette om hierin meer inzicht en duidelijkheid te krijgen. Dit dossier stond het hele jaar open en zal worden meegenomen naar 2016.

Voordracht twee kandidaten voor vacature Raad van Toezicht

De MR draagt voor één van de plaatsen in de Raad van Toezicht (RvT) twee kandidaten voor. Daartoe werd de achterban extra geraadpleegd. Uit een longlist is daarna een shortlist samengesteld en zijn

twee voordrachten gedaan. In 2016 zal deze procedure zijn beslag krijgen in de toetreding van een nieuw lid tot de RvT.

Daarnaast heeft de MR zich bezig gehouden met:

Workshops en masterclasses

De MR deed onderzoek naar de wenselijkheid van workshops en masterclasses op alle afdelingen. Daarna is aan het CvB een advies uitgebracht om deze activiteiten daar waar dit nog niet het geval is in het curriculum en de begroting op te nemen. Dit advies is overgenomen.

Kwaliteitszorg

Aandachtspunt vanuit de MR was: hoe borg je verbeteringen, zodat deze duurzaam in de organisatie worden opgenomen. De MR heeft hierop voorstellen ontwikkeld om het overleg met het CvB meer inhoud te geven. Deze voorstellen werden aangenomen.

Herziening reglementen

De MR constateerde direct na aantreden, begin 2015, dat de eigen reglementen dringend aan vervanging toe waren. Doel is dat vóór de zomer, uiterlijk september 2016, de nieuwe versies zijn vastgesteld.

Ambtelijk secretaris

In december 2015 is een externe ambtelijk secretaris aangesteld. Zij ondersteunt de MR bij haar eigen overleg en ook het overleg met het CvB.

Accreditatie muziekopleidingen

Naast de rapportages over de voortgang van de accreditatie Muziek en Docent Muziek op intranet, heeft ook de MR de accreditatie zelf gevolgd en er in de informele en formele overleggen uitgebreid aandacht aan besteed.

Aannamebeleid

De MR constateerde dat er behoefte bestond aan een nog duidelijker inzicht in regels en procedures rond het aannamebeleid en adviseerde het CvB over mogelijke verbeteringen. Helder is geworden dat Codarts integraal de Sollicitatiecode hanteert van de Nederlandse Vereniging voor Personeelsmanagement & Organisatieontwikkeling.

Overlegstructuur MR met opleidingscommissies

Vanuit de MR ontstond behoefte tot structureel contact met de opleidingscommissies; zeker op dossiers waarover beide fora zich uitspreken, zal dit de slagkracht versterken. Dit contact is in 2015 nog onvoldoende tot stand gekomen en zal in 2016, met ondersteuning door de ambtelijk secretaris, verder worden vormgegeven.

Hoe legde en onderhield de MR contact?

De MR voerde gestructureerd en ongestructureerd overleg met alle onderdelen van Codarts én met mensen en organisaties daarbuiten.

Raadsvergadering

De gehele MR kwam tien maal bijeen om zich in een openbare vergadering te laten informeren en om alles wat er speelde te bespreken, stelling te nemen en acties voor te bereiden.

Overleg met het College van Bestuur

De MR overlegde vier maal met het College van bestuur over alle zaken die speelden.

Overleg met de Raad van Toezicht

De MR overlegde twee maal met de Raad van Toezicht over het algemene reilen en zeilen van de organisatie.

Informeel overleg met College van Bestuur

Het gebruikelijke tweewekelijkse informele overleg tussen het dagelijks bestuur (DB) van de MR en het CvB werd voortgezet, met dien verstande dat vanuit de MR de voorzitter en steeds een ander MR-lid aan dit overleg deelnamen. Hiermee werd de betrokkenheid van MR-leden die niet in het DB zitten vergroot.

Vooroverleg met de gezamenlijke vakbonden

De MR voerde meerdere malen vooroverleg met de vakbonden.

Overleg met het College van Bestuur en de gezamenlijke vakbonden

De MR voerde meerdere malen overleg met de vakbonden en het College van Bestuur.

De MR was zichtbaar op de vele momenten waarop Codarts iets te vieren had of naar buiten trad.

Buiten Codarts maakte de MR deel uit van de Vereniging van Medezeggenschapsraden van Hogescholen, was er contact met de sociale partners en ontving de MR alle relevante kamerstukken op het moment dat deze werden gepubliceerd.

8/Sociaal jaarverslag

8.1 Personeel en organisatie

8.1.1 Functiewaardering

In 2015 is gestart met het onderhoudstraject voor functiewaardering waarin met name de hoofden en coördinatiefuncties van de verschillende onderwijs- en ondersteunende afdelingen worden meegenomen. De functies zijn in concept beschreven en voorgelegd aan de begeleidingsgroep. De opmerkingen van de begeleidingsgroep zijn verwerkt en er wordt een voorstel uitgewerkt voor een meer generiek functiegebouw. We hebben niet af kunnen ronden in 2015 en hebben in overleg met het CvB de afronding van het traject bijgesteld naar eind 2016.

8.1.2 Personeelsbeleid

Voor de werkzaamheden van Bureau P&O vormt het activiteitenplan 2015 de belangrijkste basis. Daarnaast heeft P&O een aantal initiatieven genomen op basis van interne signalen en/of externe ontwikkelingen.

Cao hbo

In het kader van de cao 2014-2016 zijn de onderstaande onderwerpen in 2015 uitgewerkt.

Duurzame Inzetbaarheid – DI-beleid

In 2015 is een regeling voor Duurzame Inzetbaarheid tot stand gekomen. De regeling is op 3 december 2015 vastgesteld door het CvB, na instemming van de MR. De medewerkers zijn direct daarna via een brief geïnformeerd. Er is een module ontworpen in het geautomatiseerde HR-systeem om de uren te administreren. Voor 2016 zal met het management gekeken worden naar de mogelijkheden om de uren in te zetten. Inzet van de uren wordt onderdeel van de gesprekkencyclus en samen met de MR wordt gekeken naar mogelijkheden om de regeling te monitoren en best practices uit te wisselen tussen de verschillende afdelingen binnen Codarts en met andere (kunstvak)hogescholen.

Participatiewet

In 2015 is een gestart gemaakt met deze regeling. Codarts moet in 2024 10 medewerkers met een arbeidsbeperking geplaatst hebben. In februari 2015 heeft een gesprek plaatsgevonden met twee medewerkers van werkgeversservicepunt Rijnmond. Op basis van dit gesprek zijn twee profielen opgesteld en aangeboden aan het servicepunt. Dat heeft geen passende kandidaten kunnen aanbieden. Omdat er onduidelijkheid bestaat over de gevolgen voor het quotum als het UWV een loonwaarde gaat bepalen, hebben we besloten andere opties te onderzoeken. In 2016 worden de mogelijkheden van detachering nader bekeken.

Wet Werk en Zekerheid

Door de aanpassing van de wetgeving met ingang van 1 juli 2015, heeft de afdeling P&O veel tijd moeten steken in het aanpassen van de signalering in de personeelsadministratie. Dit i.v.m. de gewijzigde ketenregeling, het aanpassen van de aanstellingsomvang voor onderwijzend personeel naar 0,4 fte en de duur alsmede het aantal opeenvolgende tijdelijke overeenkomsten. Daarnaast heeft het veel vragen opgeroepen bij management en medewerkers. We hebben ervoor gekozen om de aanzegging op te nemen in de tijdelijke arbeidsovereenkomst. Daarnaast hebben we het management,

voor 1 juli 2015, op individueel niveau, de mogelijkheid gegeven medewerkers met een tijdelijke overeenkomst deze overeenkomst te laten verlengen tot het einde van de oude looptijd van het contract. In de gevallen dat het management tevreden was over het functioneren van de betreffende medewerker, is de termijn van twee jaar tijdelijk aangehouden en een vast dienstverband aangeboden.

a. Gastdocentenbeleid

Eind 2013 heeft de Belastingdienst aangekondigd de regelgeving rond de VAR (verklaring arbeidsrelatie) aan te passen. De VAR gaat verdwijnen. In 2015 hebben zzp'ers nog gebruik kunnen maken van hun VAR van 2014. Eind 2014 is een start gemaakt met zowel lokaal en regionaal als in verenigingsverband overleg met de Belastinginspectie en de Belastingdienst. Er zijn eind 2015 voor het kunstvakonderwijs twee modelovereenkomsten opgesteld die aan de Belastingdienst zijn voorgelegd. Pas in februari 2016 is de Eerste Kamer akkoord gegaan met de wet DBA (deregulering beoordeling arbeidsrelaties), die met ingang van 1 mei 2016 zal ingaan en per 1 mei 2017 geëffectueerd dient te zijn. In april 2016 verwacht men duidelijkheid over de modelovereenkomsten. Voor 2016 staat het onderwerp gastdocenten voor bestuur, management en P&O met een hoge prioriteit op de agenda.

b. Reiskostenregeling

Met ingang van 1 januari 2014 is de nieuwe reiskostenregeling ingegaan. In 2015 is de regeling geëvalueerd en stellen we vast dat de regeling onvoldoende mogelijkheden biedt voor medewerkers met een reisafstand boven de 75 kilometer. Door het maximum van 75 kilometer enkele reisafstand, wat de Belastingdienst stelt als uitgangspunt voor de uitruilregeling, komt deze groep, in tegenstelling tot de andere medewerkers met een dienstverband, niet aan een vergoeding van maximaal € 0,19 per kilometer.

Gastdocenten declareren kilometers op basis van € 0,19 per kilometer of een vergoeding op basis van het OV tweede klas. Voor 2016 zal bekeken worden of het mogelijk is de reiskostenregeling voor deze kleine groep medewerkers aan te passen.

c. Uitrustregeling

Naar aanleiding van het gesprek met de bonden op 11 juli 2013 heeft Codarts in december 2013 voor het eerst de uitrustregeling toegepast. Na accordering van de regeling door het CvB en na instemming van de MR hebben alle medewerkers in september 2013 een brief ontvangen waarin de uitrustregeling werd toegelicht. In 2013 is ruim € 83.000,- uitgeruild. Voor 2014 is een bedrag van ruim € 159.000,- uitgeruild en in 2015 bijna € 130.000,-. Het feit dat de reiskostenregeling verbeterd is, waardoor de vergoedingen hoger zijn, verklaart het negatieve verschil in relatie tot 2014. Medewerkers kunnen door de verbeterde regeling minder uitrusten.

d. Interne vacaturebank

In 2015 is een start gemaakt met de voorbereidingen voor het ontwikkelen van een interne vacaturebank. Leidinggevenden kunnen kortdurende projecten en verschillende taken plaatsen in deze vacaturebank. De interne vacaturebank dient verschillende doelen. Het beperken van de kosten voor inhuur en mogelijkheden voor aanvulling van het takenpakket voor docenten met leegstand. Ook kan de inventarisatie van taken een basis bieden voor het invullen van de participatiewet en mogelijk zelfs voor de aanwending van de uren voor duurzame inzetbaarheid (Artikel M-1-f CAO HBO). In september 2016 zal Codarts een start maken met de interne vacaturebank.

8.1.3 Personeels- en informatiesysteem

In 2012 is gestart met ADP Workforce. In 2013 is een start gemaakt met het scannen en digitaliseren van de papieren personeelsdossiers. In 2014 is de digitalisering verder afgerond en is, naast de

verlofmodule in 2013, ook een start gemaakt met de verzuimmodule en de begrotingsmodule. In samenwerking met de afdeling Financiën is in 2015 het gebruik van Workforce geëvalueerd. Vanwege het feit dat een aantal modules niet optimaal werkt en ook de tool 'Rapportage en Analyse' niet naar tevredenheid werkt, is na overleg met het CvB besloten om over te stappen op een ander Salaris-HR-systeem. Er zijn in 2015 demonstraties geweest van drie verschillende leveranciers. Na het offertetraject is gekozen voor AFAS. Vanaf september 2015 is de implementatie gestart en op 1 maart 2016 zijn we live gegaan met AFAS. Voor 2016 zullen binnen AFAS ook de mogelijkheden voor een ziekteverzuimmodule en een opleidingsmodule bekeken worden.

8.1.4 Beoordelen en belonen

In het kader van de cao-afspraken is in 2007 een nieuw systeem voor functioneren, beoordelen en belonen opgesteld en besproken met de vakcentrales. Codarts heeft hieraan invulling gegeven en de vakcentrales hebben de voorstellen getoetst en zijn met het CvB tot een goede regeling gekomen. In 2008 is gestart met het functionerings- en beoordelingssysteem. Bij de invoering van het systeem hebben alle managers een training 'functioneringsgesprekken voeren' gevolgd. In 2014 zijn de procedure voor de gesprekkencyclus en de in gebruik zijnde formulieren opnieuw bekeken. Met de implementatie van het professionaliseringsplan is besloten om naast het functioneringsgesprek ook een voortgangsgesprek aan de cyclus toe te voegen. Leidinggevende en medewerker kunnen dat gebruiken om de scholingswensen te inventariseren en te bespreken. De procedure is eind 2014 herschreven en begin 2015 voorgelegd aan de MR en de vakbonden. Ook de invulling voor duurzame inzetbaarheid zal als thema in de gesprekkencyclus meegenomen worden. Om deze gesprekken, zowel door leidinggevende als medewerker, goed te kunnen voeren, zullen voor beide groepen mogelijk opnieuw trainingen georganiseerd worden.

In 2012 is een notitie geschreven door P&O met betrekking tot 'bewust belonen'. In deze notitie zijn de huidige beloningsvormen vanuit de cao (Artikel H-3 t/m H-6) toegelicht en is geadviseerd over hoe deze in te zetten om medewerkers te motiveren. Daarnaast is een aparte regeling voor een aanvraag voor een eenmalige gratificatie voor buitengewoon presteren toegevoegd. Dit heeft in 2015 geresulteerd in een aanvraag voor 32 medewerkers voor een gratificatie in verschillende vormen en voor één medewerker in een extra toelage volgens artikel H-4. Deze zijn conform de procedure behandeld en goedgekeurd in december 2015 en in januari 2016 aan de betrokkenen uitbetaald.

8.1.5 Werving en selectie

Zoals elk jaar faciliteert Bureau P&O het wervings- en selectieproces voor nieuwe medewerkers en docenten. Er is in 2015 voor 17 vacatures een selectieprocedure opgestart. Alle vacatures zijn ingevuld, één functie is vervuld door een interne kandidaat, vier functies door kandidaten die reeds werkzaam waren bij Codarts via inhuur en 12 functies door externe kandidaten.

8.1.6 Interne Communicatie

In 2014 is een start gemaakt met het schrijven van 'Codarts in the pocket'. Dit is een boekje waarin compact alle regelingen en gebruiken bij Codarts vermeld staan. Dit boekje is in 2015 uitgereikt aan alle nieuwe medewerkers van Codarts. Voor de bestaande medewerkers is bekendheid gegeven aan de totstandkoming van het boekje en is het digitaal beschikbaar.

In 2015 is een globale opzet gemaakt met betrekking tot het uitwerken van een inwerkprogramma. In verband met de invoering van het DI-beleid is nog geen start gemaakt, omdat conform artikel M-1-c 'inwerken van nieuwe medewerkers' in overleg met de MR een beleid opgesteld dient te worden ten behoeve van de beginnend docent. Deze actie staat op de agenda voor 2016.

8.1.7 Professionalisering

Naar aanleiding van de introductie van de nieuwe cao 2012-2013 is in het kader van het hoofdstuk Professionalisering in november 2013 een professionaliseringsplan geschreven. Het plan is in eerste aanzet in samenwerking met de Hogeschool der Kunsten in Den Haag tot stand gekomen. Begin december is het professionaliseringsplan goedgekeurd door het CvB en half december 2013 door de MR. De vakbonden hebben eind 2014 hun akkoord gegeven, na de toezegging van het CvB van Codarts in november 2014 dat de intentie er is voor Codarts om de volledige 6% aan professionalisering te besteden. Dit in tegenstelling tot de gefaseerde invoering die opgenomen is in het oorspronkelijke plan.

In de functioneringsgesprekken en voortgangsgesprekken is het onderwerp scholing een belangrijk onderwerp. We zijn gestart met het vernieuwen van de bestaande procedure voor functionerings- en beoordelingsgesprekken. Dit ter bevordering van het volgen en registreren van scholingsaanvragen.

Benutting professionaliseringsbudget in tijd

De hogeschool investeert relatief veel tijd in professionalisering. Deze investering bedraagt voor het niet-onderwijzend personeel ca. 3% en voor het onderwijzend personeel ca. 3,56% van de brutoloonsum. Dit heeft op de eerste plaats te maken met de vele kleine deeltijdaanstellingen. Het basisrecht telt in deze kleine aanstellingen extra zwaar mee. Immers, voor iedereen met een aanstelling tussen 0,4 fte en 1,0 fte geldt een basisrecht in tijd van 40 uur. Vanuit het verleden kregen docenten in de bestaande jaartaaksystematiek bij een fulltime dienstverband 59 uur toegekend voor deskundigheidsbevordering. Deze systematiek hebben we gehandhaafd. Docenten met een aanstelling kleiner dan 0,7 fte krijgen volgens de jaartaaksystematiek minder uren voor professionalisering dan ze volgens de cao aan basisrecht zouden moeten krijgen. In die laatste gevallen zijn de ontbrekende uren tot het basisrecht extra aan de jaartaak toegevoegd.

Voor het niet-onderwijzend personeel wordt het basisrecht in tijd in de jaartaak vrijgesteld. Medewerkers maken op dit moment nog op beperkte schaal van deze mogelijkheid gebruik. Door hier nog meer aandacht op te vestigen in de functionerings- en voortgangsgesprekken zal dit percentage de komende jaren gaan stijgen.

Benutting professionaliseringsbudget in geld

Vanaf 2014 heeft Codarts steeds meer gekozen voor het inzetten van haar medewerkers als zij extra expertise in huis hebben. Denk aan afgestudeerde psychologen, organisatiedeskundigen, vertalers, supervisors etc. In de functioneringsgesprekken wordt in de nieuwe gesprekkencyclus ook gevraagd te melden wanneer een medewerker extra expertise (talent) heeft en of dit ingezet mag worden binnen Codarts. Ook door individuele researchprojecten, uitwisseling, literatuurstudie en master- en promotietrajecten kunnen medewerkers extra ingezet worden. Vanuit de uitgangspositie kunnen we ook vermelden dat er diverse opleidingsactiviteiten die we bij Codarts organiseren, de bijeenkomsten georganiseerd vanuit P&O en Financiën, de inspanningen van de toetscommissie en de bijeenkomsten vanuit het lectoraat Sustainable Performance voor een deel verzorgd zijn door eigen medewerkers en docenten. Kosten tijd/loonkosten. We hebben al deze activiteiten, die door professioneel bevoegde medewerkers zijn gegeven, omgezet in daadwerkelijke kosten.

De besteding van het opleidingsbudget voor out-of-pocketkosten is ten opzichte van 2014 licht gestegen, maar ook in 2015 is sprake van een onderuitputting. Vanaf 2014 staat het onderwerp professionalisering stevig op de agenda bij Codarts. Er wordt veel aandacht aan besteed tijdens de gesprekkencyclus en er zijn in 2015 geen individuele aanvragen afgewezen.

Uit de verslaglegging van de functionerings- en voortgangsgesprekken blijkt dat medewerkers niet altijd behoefte hebben aan scholing. Dit omdat ze al in het beroepenveld werkzaam zijn en gebruikmaken van de verschillende intervisietools die we bij Codarts inzetten. Ook is de beperkte aanstellingsomvang met een eventuele grotere dienstbetrekking elders een verklaring.

Out of pocketkosten 2014							
	Getotaliseerd Jaarinkomen €	Budget Out of pocketkosten €	reiskosten kosten opleidingen	Uitgaven Out of pocketkosten €	Percentage v.h. getotaliseerde jaarinkomen	Procentuele afwijking tov 3% norm	Afwijking uitgaven tov het budget €
Codarts Totaal	M 10.777.240	323.317		112.799	1,046%	1,953%	210.518
			15.322				
			97.477				
Out of pocketkosten 2015							
	Getotaliseerd Jaarinkomen €	Budget Out of pocketkosten €		Uitgaven Out of pocketkosten €	Percentage v.h. getotaliseerde jaarinkomen	Procentuele afwijking tov 3% norm	Afwijking uitgaven tov het budget €
Codarts Totaal	M 10.787.193	323.615		116.769	1,082%	1,917%	206.846
			4.522				
			112.247				
Urenverantwoording 2014				Urenverantwoording 2015			
	totaal uren	Totaal kosten in €		Totaal uren	Totaal kosten in €		
Onderwijs OP/OOP	6314	207.059		6250	214.038		
Ondersteunend AOP	4418	104.875		4620	108.203		
		311.934			322.241		
Totaal		424.733			439.010		

8.1.8 Deskundigheidsbevordering

Om een goed beeld te krijgen van de opleidingswensen van de leidinggevenden en de medewerkers van Codarts zijn we voornemens een vlootshouw te maken van ons personeelsbestand. Dit overzicht van ambities en verworven competenties van medewerkers zal eveneens voor andere beleidsvraagstukken gebruikt kunnen worden, zoals doorstroom en duurzame inzetbaarheid. Deze plannen zullen echter pas uitgevoerd worden als de module opleidingen van AFAS wordt ingezet.

8.1.9 Ouderenbeleid

In 2015 maakten nog 12 medewerkers gebruik van de SOP-regeling (Seniorenregeling Onderwijspersoneel). In 2014 waren dit er 17. Eén van de deelnemers aan de SOP-regeling is in 2015 met pensioen gegaan. Voor vier medewerker is de SOP-regeling in 2015 beëindigd vanwege het aflopen van de termijn. Met de vakbonden is begin 2015 afgesproken dat de onderuitputting van de SOP-gelden aangewend mag worden voor de medewerkers die op dit moment gebruikmaken van de regeling, van wie de AOW gerechtigde leeftijd na de vroegere pensioengerechtigde leeftijd ligt. Met de nieuwe cao van 2015 zijn de aanspraken op de SOP-regeling gewijzigd.

8.1.10 Klachtenregeling seksuele intimidatie en agressie

Codarts heeft een reglement ter voorkoming en bestrijding van ongewenste intimiteiten, agressie en geweld. In 2015 is een wervingsprocedure gestart voor twee nieuwe interne vertrouwenspersonen. Tevens zal gebruikgemaakt gaan worden van een externe vertrouwenspersoon. Deze zal begin 2016 geworven worden via de Landelijke Vereniging van Vertrouwenspersonen.

Er zijn in 2015 geen formele klachten ingediend. De vertrouwenspersonen hebben zes gesprekken gevoerd met medewerkers en studenten. In 2015 is in gezamenlijkheid een gedragscode opgesteld en

een meldcode na het volgen van een cursus over dit onderwerp. Voor 2016 staat de herziening van de klachtenregeling op de agenda.

8.1.11 College van Beroep voor de examens

Het College van Beroep voor de examens behandelt geschillen voortkomend uit de beslissingen van de examencommissie of een examiner. Om meer zicht te krijgen over de werking van de klachtenregelingen in het algemeen is in het medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) van 2012 een vraag opgenomen over de bekendheid en de toegankelijkheid van de verschillende regelingen. Naar aanleiding van de MTO-rapportage is besloten de loketfunctie voor de klachtenregelingen te verplaatsen van het bestuurssecretariaat naar het hoofd P&O. In 2015 is geen gebruik gemaakt van dit loket. Dit valt voor een deel te verklaren door een nauwere betrokkenheid van het CvB, de inzet van de vertrouwenspersoon en de mentoren.

8.2 Arbeidsomstandigheden en ziekteverzuim

8.2.1 Arbeidsomstandigheden

Codarts heeft een Arbostuurgroep (met vertegenwoordigers van de afdelingen P&O, Facilitaire Zaken en Kwaliteitszorg) en op alle locaties preventiemedewerkers (met specifieke deskundigheid op het gebied van werkplekinrichting).

In 2011 is de RI&E hernieuwd; eind 2013 is voor het nieuwe pand Fenixloods II een aparte RI&E opgesteld. In de jaren 2012 tot en met 2014 is een groot deel van de in deze RI&E's wenselijk geachte verbeteringen gerealiseerd en hebben ook vanuit andere overwegingen diverse ingrijpende verbouwingen en herinrichtingen plaatsgevonden.

De begin 2014 in gebruik genomen kantoortuin voor management en staf op het Kruisplein is na een aantal maanden afzonderlijk geëvalueerd. In het vervolg van 2014 en in 2015 zijn de opmerkingen en suggesties die uit deze evaluatie naar voren kwamen waar mogelijk vertaald in concrete maatregelen om de werkomstandigheden beter en prettiger te maken (bijvoorbeeld maatregelen met betrekking tot de toegang en op het gebied van werkplekinrichting, verbetering van het klimaatbeheersingssysteem en een verbouwing van de vergaderruimtes).

Eind 2015 heeft tevens een grondige aanpassing van de balie en -werkruimte op het WMDC plaatsgevonden, met als uiterst positief effect een drastische afname van de fysieke klachten bij de betrokken medewerksters.

Codarts hecht sinds jaar en dag groot belang aan de gezondheid en arbeidsomstandigheden van docenten en kantoormedewerkers en heeft dan ook regelmatig, maar veelal tijdelijk, voorzieningen en activiteiten aangeboden als bedrijfsfysiotherapie en verschillende vormen van ontspannings- en bewegingsoefeningen. Zowel lesgeven als kantoorwerk kan fysiek en mentaal belastend zijn en Codarts wil medewerkers ondersteunen om duurzaam inzetbaar te zijn en te blijven. Dit is geheel in lijn met wat inmiddels in de CAO is opgenomen: 'medewerkers hebben het recht ondersteuning te ontvangen opdat zij op vitale wijze tot uitoefening van hun functie komen gedurende hun gehele arbeidzame leven'.

Eind 2014 hebben de activiteiten op dit terrein een meer structurele basis gekregen met het programma Codarts Health & Wellbeing, aangeboden in samenwerking met Holland Fit: een digitaal platform met informatie, advies en allerlei activiteiten en aanbiedingen op het gebied van beweging & sport, voeding & gewicht en energie & werk. Alle medewerkers hebben hierbij een virtuele fitpas ontvangen met een saldo van € 50 dat via dit platform kan worden besteed en ze hebben wederom

een health check aangeboden gekregen. Op deze manier wil Codarts bijdragen aan fittere werknemers met een gezondere levensstijl, verhoging van het werkvermogen en toename van de betrokkenheid van de medewerkers. Hoewel in 2015 de bekendheid met en het gebruik van de mogelijkheden die Codarts Health & Wellbeing biedt met kracht is gestimuleerd, beantwoordt het gebruik dat van deze voorziening wordt gemaakt jammer genoeg nog niet aan de verwachtingen.

Een onderwerp waar onveranderd veel en systematisch aandacht aan wordt besteed, is de gehoorbescherming van docenten en andere medewerkers die gedurende hun werk aan (te) veel geluid worden blootgesteld. Gemiddeld genomen eenmaal in de zes weken wordt zowel op het Kruisplein als in het WMDC de gelegenheid geboden (aan studenten en medewerkers) om het gehoor (opnieuw) te laten testen alsmede informatie en advies in te winnen en/of gehoorbeschermers te laten aanmeten (de aanschafkosten voor de betreffende medewerkers worden vergoed uit een daartoe in te zetten projectbudget vanuit de collectieve ziektekostenverzekering). De belangstelling voor deze sessies is onverminderd groot en het aanbod wordt blijkens de resultaten van het MTO hoog gewaardeerd.

8.2.2 Verzuim

Verzuimmeldingen, -duur en -frequentie

De gemiddelde verzuimduur steeg in 2015 naar 14,3 dagen. In 2014 was een medewerker nog gemiddeld 12,5 dagen ziek.

Afgeronde ziekteverzuimgevallen

In 2015 is 98% van de 352 ziekteverzuimmeldingen met succes afgerond. Helaas zijn acht van de verzuimmeldingen niet afgerond en lopen door naar 2016.

# Doorlopende ziekteverzuimgevallen	Afgerond in 2015		Over naar 2016	
	#	%	#	%
1 ziekteverzuimgeval vanuit 2013*	1	100%	1	100%
9 ziekteverzuimgevallen vanuit 2014	8	89%	1	11%
342 ziekteverzuimgevallen vanuit 2015	336	98%	6	2%

* De ziekmelding uit 2013 is begin februari 2016 met succes afgesloten. De medewerker is weer voor 100% in de oude functie inzetbaar binnen Codarts.

Verzuimpercentage

Codarts kent vier vormen van verzuim:

kortdurend (1 tot 7 dagen);

middellang (8 tot 41 dagen);

lang (42 tot 365 dagen);

extra lang (langer dan 365 dagen).

Dit betekent voor de 352 ziekmeldingen het volgende:

Verzuimpercentage	2014	2015
Kort verzuim (1-7 dgn)	0,8%	1,4%
Middellang verzuim (8-42 dgn)	1,1%	1,3%
Langdurig verzuim (43-365 dgn)	1,9%	2,2%
Extra lang verzuim (> 365 dgn)	0,3%	0,3%
TOTAAL	4,0%	5,2%

	# Verzuimmeldingen		% Verzuimmeldingen	
	2014	2015	2014	2015
Jaartal	2014	2015	2014	2015
Kort verzuim (1-7 dgn)	167	283	74,0%	80,4%
Middellang verzuim (8-42 dgn)	40	48	17,0%	13,6%
Langdurig verzuim (43-365 dgn)	17	20	8,0%	5,7%
Extra lang verzuim (> 365 dgn)	1	1	1,0%	0,3%
TOTAAL	225	352	100%	100%

De stijging in het verzuim is lastig te verklaren. Er is een stijging van het aantal medewerkers met een beginnende burn-out. De oorzaak is in de meeste gevallen een combinatie van omstandigheden in de privésituatie, wat dan ook zijn weerslag vindt op de situatie op het werk. Een feit is dat de afdeling P&O het ziekteverzuim steeds beter kan administreren in het personeelsinformatiesysteem. We zullen voor 2016 onze aandacht meer vestigen op de oorzaken, en de leidinggevenden hier meer bij betrekken.

8.2.3 Arbodienst

In 2015 is de samenwerking met Arbodienst de Witte Raaf voortgezet. Deze organisatie verzorgt de verzuimbegeleiding. Het spreekuur van de bedrijfsarts is 'in huis' op de locatie Kruisplein. De communicatie tussen bedrijfsarts en vooral het bureau P&O is hierdoor heel direct. Aanmelding voor het spreekuur gebeurt op verzoek van de managers i.v.m. ziekte medewerker of in de vorm van een preventiegesprek op verzoek van de manager of medewerker of op advies van P&O. In 2015 hebben 34 arbogesprekken plaatsgevonden; in 2014 waren dit er eveneens 34 (17 verschillende medewerkers in het kader van verzuimbegeleiding; zeven medewerkers bezochten het open spreekuur). Vanaf 2016 wordt het verzuim verwerkt in AFAS, een en ander uiteraard in afstemming met de Witte Raaf.

8.3 Arbeidsvoorwaarden

8.3.1 Zorgverzekering

In 2006 is het nieuwe stelsel van zorgverzekeringen in werking getreden. Van het collectief contract dat tussen de HBO-raad en Zilveren Kruis Achmea is afgesloten, wordt in 2015 door 258 verzekerden gebruikgemaakt (collectieve ziektekostenverzekering). In 2014 waren dat nog 244 deelnemers. We gaan er vanuit dit te maken heeft met de vrijheid van keuze en de afweging die de medewerkers daar zelf in maken.

8.3.2 Levensloop

In 2015 wordt er nog door één medewerker gespaard.

8.3.3 IP aanvullingsplan

Via de verzekeringsmaatschappij van de Stichting Pensioenfonds ABP, Loyalis Verzekeringen, kunnen de medewerkers van Codarts zich vrijwillig bijverzekeren voor een aanvullende uitkering bij gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. In 2015 maken nog 50 medewerkers gebruik van deze regeling. Over de mogelijkheid van eventueel bijverzekeren worden alle medewerkers periodiek geïnformeerd.

8.3.4 Arbeidsmarkttoelage

In 2015 is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid voor een arbeidsmarkttoelage.

8.3.5 Fietsregeling

Codarts heeft in samenwerking met het NFP een fietsplan, aangepast aan de fiscale regelgeving. In 2015 hebben twee medewerkers zich aangemeld voor de fietsregeling en maken hier gebruik van.

8.3.6 Ouderschapsverlof

In 2015 heeft één medewerker voor de gehele aanstelling of een deel van de aanstelling ouderschapsverlof toegekend gekregen.

8.3.7 Zorgverlof

Codarts hanteert een ruimhartig beleid met betrekking tot het zorgverlof. De laatste jaren neemt het aantal aanvragen voor zorgverlof toe, waarbij het vaak om een zeer ernstige ziekte gaat van partner of ouders. Verzoeken van medewerkers om extra zorgverlof, dus bovenop de afspraken uit de cao, worden zo veel mogelijk gehonoreerd. In 2015 hebben vier medewerkers gebruikgemaakt van zorgverlof.

8.3.8 Besteding decentrale arbeidsvoorwaardenmiddelen.

In 2014 hadden we een budget van € 284.900 voor de damgelden en een bestedingsvoorstel van € 294.750. Voor de berekening van de onderuitputting over 2014 rekenen we met de bedragen van het budget voor de damgelden en niet met de bedragen van het bestedingsvoorstel. Zo komen we uit op een onderuitputting van € 131.511 over 2014.

In 2015 berekenen we het budget volgens de cao-hbo, artikel K, met 1,41% van de bruto loonsom aan middelen voor decentrale arbeidsvoorwaarden. Dit komt neer op het volgende:

€ 151.959	(1,41% bruto loonsom in 2015)
€ 131.511	(onderuitputting vanuit 2014)
€ 283.470	(totaal budget damgelden 2015)

In 2016 berekenen we het budget volgens de cao-hbo, artikel K, met 1,41% van de bruto loonsom aan middelen voor decentrale arbeidsvoorwaarden. Dit komt neer op het volgende:

€ 152.099	(1,41% bruto loonsom in 2016)
€ 43.310	(onderuitputting vanuit 2015)
€ 195.409	(totaal budget damgelden 2016)

Verantwoording Decentrale arbeidsvoorwaardenmiddelen							
	2014			2015			2016
	Voorstel	Realisatie	Vershil	Voorstel	Realisatie	Vershil	Voorstel
Betaald ouderschapsverlof	8.000	4.648	- 3.352	8.000	3.631	- 4.369	4.000
Kinderopvang	50.000	50.000	0	50.000	48.888	- 1.112	49.000
Doelgroepenbeleid	5.000	0	- 5.000	0	0	0	Vervalt
Participatiebeleid banen	5.000	0	- 5.000	10.000	0	- 10.000	Vervalt
Regeling reiskosten woon/werk	85.000	2.577	- 82.423	92.920	104.767	+ 11.847	99.000
Zorgverlof	5.000	5.509	+ 509	6.000	0	- 6.000	0
Gezondheidsbeleid	40.000	18.029	- 21.971	40.000	26.248	- 13.752	25.000
Telewerken	55.000	26.471	- 28.529	34.000	17.377	- 16.623	Vervalt
Vitamine & zo	9.500	8.400	- 1.100	9.550	8.585	- 965	9.000
Bedrijfsfitness	32.250	37.754	+ 5.504	33.000	30.664	- 2.336	33.000
Totaal	294.750	153.388	- 141.362	283.470	240.160	- 43.310	219.000

Een globale toelichting op bovenstaand overzicht:

Doelgroepenbeleid

De posten doelgroepenbeleid en participatiebeleid banen hebben betrekking op het verbeteren of opstellen van regelingen op deze beleidsterreinen vanuit de cao. Omdat bij Codarts op dit moment geen gebruik wordt gemaakt van gesubsidieerde arbeidsplaatsen, en onder anderen allochtonen en vrouwen onderdeel uitmaken van ons werknemersbestand en geen aparte doelgroep vormen, zijn deze bedragen niet ingezet. De verwachting dat we in 2015 in het kader van de Participatiewet gebruik zouden moeten maken van deze reserveringen uitgekomen. Voor 2016 schrappen we deze post van ons budget.

De regeling reiskosten woon/werk

De nieuwe regeling is met ingang van 1 januari 2015 ingevoerd. In het kader daarvan hebben we een kostenpost opgenomen van € 92.920; daadwerkelijk besteed is € 104.767.

Gezondheidsbeleid

De inspanningen voor het bevorderen van de gezondheid en het welzijn van individuele medewerkers door middel van ondersteuning in coaching en psychologische zorg in het kader van stresspreventie, zijn ten opzichte van 2014 toegenomen. Het aanbod van Livit, gehoorbescherming en de zitacademie is in 2015 beter benut.

Telewerken

In 2014 is gestart met een pilot werken met de iPad, in het kader van het plaats- en tijdonafhankelijk werken. In 2015 hebben we hier vervolg aan gegeven en de voorziening is voor een grotere groep medewerkers beschikbaar gekomen. Voor 2016 schrappen we deze post van ons budget.

Vitamine & zo

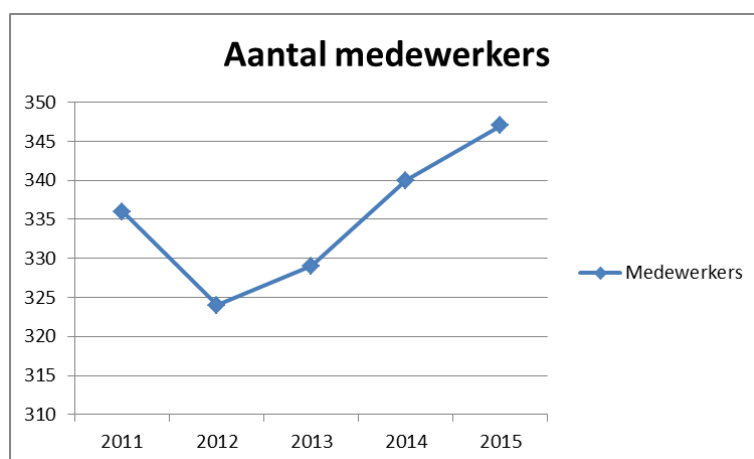
De verstrekking van twee stuks fruit per medewerker is in 2015 voortgezet op alle locaties. Dit continueren we ook in 2016.

Bedrijfsfitness

In 2014 is gestart met het programma Codarts Vitaal. We hebben gekozen voor een compleet programma waarbij ook de duurzame inzetbaarheid van medewerkers wordt meegenomen. Er is gekozen voor een programma bij Holland Fit. Alle medewerkers hebben in 2014 een fitpas ontvangen met een saldo van € 50. In 2015 hebben we dit programma gecontinueerd. Voor de zomervakantie in 2015 stelden we vast dat slechts 4% van het personeelsbestand gebruikmaakt van dit programma. Na de zomervakantie startte Holland Fit met een nieuw promotiebeleid om het programma bij meer medewerkers onder de aandacht te brengen. Voor 2016 evalueren we het effect van deze inspanningen, met als mogelijk gevolg voortzetting in een afgeslankte vorm of stopzetting van het contract. Indien het contract wordt beëindigd, brengen we in overleg met de MR andere bestedingsdoelen in kaart.

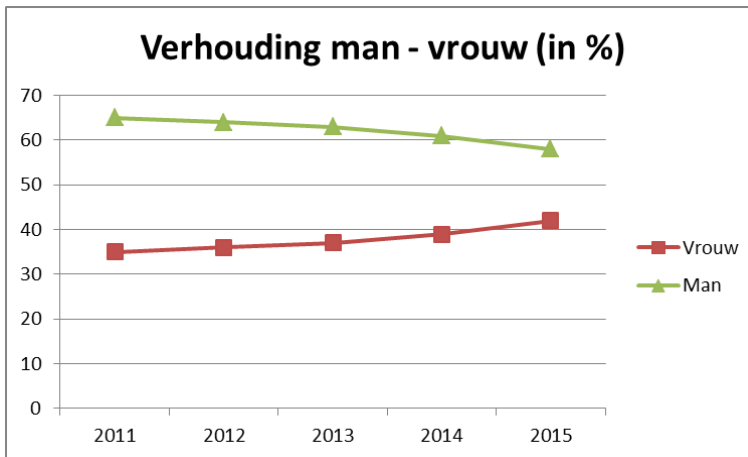
8.4 Kengetallen personeel

Eind 2015 werkten bij Codarts 347 medewerkers; een stijging van zeven medewerkers ten opzichte van eind 2014. Het aantal fte's is iets gedaald ten opzichte van eind 2014: 195,45 fte voor eind 2015 ten opzichte van 195,74 fte eind 2014. Naast de reguliere medewerkers zijn er net als in 2015 meerdere gastdocenten verbonden aan de verschillende opleidingen. In 2015 waren dit er 150; een lichte daling ten opzichte van 2014 (toen waren het er 173).

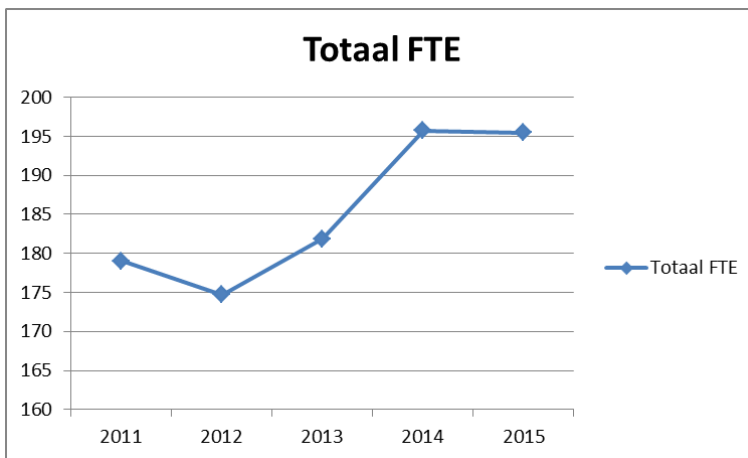

Grafiek: totaal aantal medewerkers

	Geslacht van de medewerkers (in #)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal (in #)	345	336	324	329	340	347
Aantal mannen (in %)	66	65	64	64	61	58
Aantal vrouwen (in %)	34	35	36	36	39	42

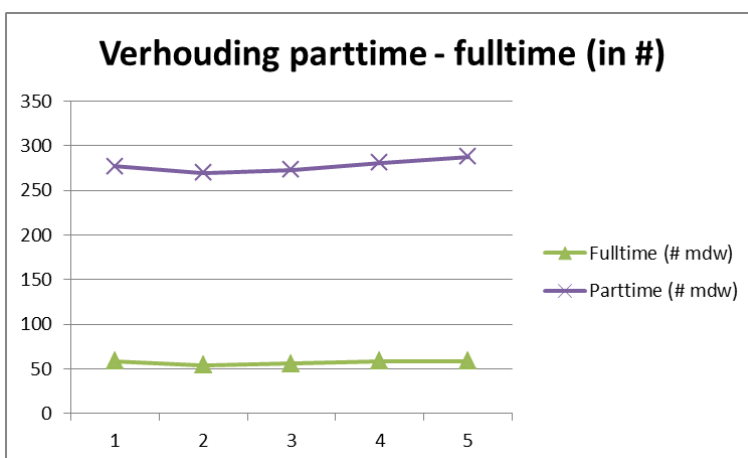

Grafiek: de man-vrouwverhouding (in %)

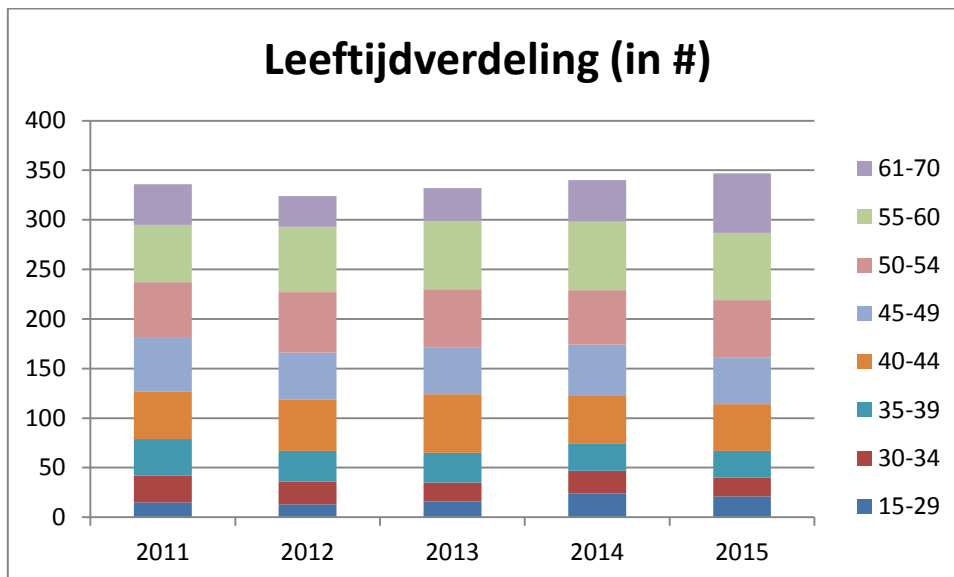
Grafiek: totaal fte (in #)

Verhouding fulltime-parttime					
	2011	2012	2013	2014	2015
Totaal (in fte)	179	174,74	181,88	195,74	195,45
Fulltime (in #)	59	54	56	59	59
Parttime (in #)	277	270	273	281	288

Grafiek: verdeling fulltimers-parttimers (in #)

Leeftijdverdeling van de medewerkers								
	15-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-60	61-70
2011	15	27	37	48	54	56	58	41
2012	13	23	31	52	47	61	66	31
2013	16	19	30	59	47	59	69	33
2014	24	23	27	49	51	55	69	42
2015	21	19	27	47	47	58	68	60

Grafiek: de leeftijdsverdeling (in #)

9/Prestatieafspraken

Codarts heeft de ambities van de prestatieafspraken beschreven in het instellingsplan Kiezen voor Codarts. Aan de basis van de prestatieafspraken ligt de visie van Codarts dat de hogeschool de studenten zodanig wil equiperen dat zij de artistieke, vaktechnische en professioneel-maatschappelijke kennis bezitten om goed te kunnen functioneren in de beroepspraktijk. De huidige beroepspraktijk is allesbehalve statisch en daarom streeft Codarts ernaar de studenten van meet af aan ervan te doordringen dat het leerproces niet eindigt met het behalen van het diploma. Life-long-learning is in de kunstensector een absolute vereiste om te blijven voldoen aan de eisen die de wereld aan kunstenaars stelt. Centraal staat de artistieke ontwikkeling van de student. Daarom kent het curriculum van Codarts ruimte voor onderzoek en experiment.

9.1 Onderwijs

De prestatieafspraken van Codarts over onderwijs sluiten aan bij het sectorplan kunstvakonderwijs en passen in het streven naar een versterking van de kwaliteit en het studiesucces. De agenda is ingebed in het profiel van de hogeschool als internationaal georiënteerd instituut voor het kunstvakonderwijs met bijzondere en excellente opleidingen. In deze opleidingen vormen ambachtelijkheid en avontuur belangrijke kernwaarden. Deze waarden komen onder andere tot uiting in de intensieve samenwerking met de beroepspraktijk. De samenwerking is ook te vinden in het opleiden van jonge talenten waartoe Codarts een uitgebreid netwerk aan vooropleidingen heeft. Verder is het onderzoeksprogramma Excellence & Wellbeing een handelsmerk van Codarts.

Onderstaand lichten we de voortgang op de onderwerpen van de onderwijsagenda in 2015 toe.

Kiezen voor Codarts

Aansluiting op het sectorplan hbo kunstonderwijs

- Strengere selectie: hogere kwaliteit met minder studenten.

Voortgang

Het studentenaantal is de resultante van instroom, tussentijdse uitval en uitstroom. De afgesproken reductie voor muziek en dans is gehaald. Codarts heeft de afgelopen twee jaar meer aanmeldingen gekregen. Daarmee hebben we een strengere selectie kunnen toepassen. Verder heeft een intensief traject plaatsgevonden voor het monitoren van tussentijdse uitval en de begeleiding van langstudeerders.

Kiezen voor Codarts

Kwaliteit en studiesucces

- Inzetten op Student Life;
- Herijken programma's voor jong talent en voortrajecten;
- Masteropleidingen in kwaliteit en omvang doen toenemen: herontwikkeling Choreografie, oriëntatie op Muziektheater en herontwikkeling Kunsteducatie;
- Organisatie vereenvoudigen;
- Naar een vernieuwd profiel voor muziek;
- Opzet postmasterprogramma Codarts Virtuoso;

- Versterken van de onderzoeksvaardigheden van de studenten;
- Versterking en uitbreiding examencommissie.

Voortgang

- Codarts is samen met de Hogeschool der Kunsten Den Haag (HdK) één van de penvoerders van de taskforce jong talent die in het kader van het sectorplan is ingesteld. In de voortgangsrapportage van de Vereniging Hogescholen wordt verslag gedaan van de activiteiten.
- Codarts heeft een beleidsadviseur Scouting aangesteld. In 2015 is per afdeling een plan van aanpak uitgevoerd en zijn nieuwe samenwerkingen aangegaan. Ook is er een conferentie over jong talent voorbereid voor begin 2016.
- Codarts heeft de gesprekken met de Havo/vwo voor Muziek en Dans (HMD) en Theaterhavo/vwo (THV) voortgezet om het geheel samen te laten gaan in een nieuwe school voor jong talent.
- In 2015 heeft binnen de afdeling muziek een herschikking van taken en verantwoordelijkheden plaatsgevonden, mede om de organisatie van de opleiding te vereenvoudigen. Verder heeft de verbreding van het nieuwe profiel Muziek in 2015 zijn beslag gekregen.
- Jazz, Pop, Wereldmuziek en Klassieke Muziek hebben de curricula zodanig gestroomlijnd dat er makkelijk uitwisseling kan plaatsvinden.
- De hoeveelheid masterstudenten is in 2014 en 2015 toegenomen met respectievelijk 18 procent en 5 procent.
- Toetsen en beoordelen in de Master of Music op het gebied van onderzoeksvaardigheden heeft een herijking ondergaan.
- In 2015 zijn de plannen voor een nieuwe masteropleiding Choreografie goedgekeurd. Deze opleiding, die samen met Fontys wordt vormgegeven, start in september 2017.
- In 2015 is het programma Vituoso verder uitgebreid en zijn er diverse concerten in Rotterdam gegeven.
- De examencommissie is verder uitgebreid en de werkwijze is vernieuwd (splitsing in een kamer Muziek en kamer Performing Arts); die sluit beter aan bij de onderwijsstructuur.

Kiezen voor Codarts

Ondernemerschap

- Herijken aan nieuwe landelijke profielen;
- Opzetten van Codarts Agency;
- Uitbouwen van coproducties.

Voortgang

- Het herijken van de profielen is een verantwoordelijkheid van de landelijke netwerken die in opdracht van de Vereniging Hogescholen deze taak uitvoeren. De gesprekken hierover lopen.
- In 2015 is Codarts Agency omgebouwd naar een impresariaat met een actieve betrokkenheid van studenten. Wekelijks komen er meer dan 20 verzoeken voor optredens binnen, die via Codarts Agency lopen. Ook geeft Codarts Agency uitvoering aan Codarts-brede producties die bij diverse evenementen plaatsvinden. Deze evenementen versterken de relaties met organisaties, podia en gezelschappen.
- In de verslagen van de afdelingen staat een flink aantal specifieke projecten vermeld.

9.2 Onderzoek en valorisatie

De prestatieafspraken van Codarts over onderzoek en valorisatie zijn gerelateerd aan het sectorplan kunstvakonderwijs en sluiten aan bij de plannen van de topsector creatieve industrie. Codarts en de

HdK hebben de afspraken uitgewerkt in een onderzoeksagenda. De basis voor deze agenda is de visie dat de kunstpraktijk behoefte heeft aan gevalideerde kennis en aan evidence based practice. De hedendaagse kunstenaar is een reflecterende beroepsbeoefenaar, iemand die nadenkt over zijn eigen aanpak en werkwijze en welbewust de discussie met andere professionals zoekt. Onderzoek draagt bij aan de vorming van deze reflecterende beroepsbeoefenaar, zowel in de bachelor als in de master. Hieronder wordt de voortgang op de onderwerpen van de onderzoeksagenda in 2015 toegelicht. In Hoofdstuk 4, Onderzoek, staat een uitgebreider verslag.

Kiezen voor Codarts

- Oprichting van Codarts Research;
- Verstevigen en verbreden van de programmalijnen;
- Vaststellen van internationale benchmarks;
- Vaststellen van onderzoeksindicatoren.

Voortgang in 2015

De oprichting van Codarts Research heeft in 2015 zijn beslag gekregen. Er is een officemanager onderzoek aangesteld.

- Voor de programmalijn Excellence & Wellbeing is met externe partijen een groot programma opgesteld waarvoor in 2016 subsidie is toegekend en dat de komende jaren wordt uitgevoerd.
- Voor innovatie in het kunstvakonderwijs is een lector Blended Learning aangesteld die samen met de EUR zijn lectoraat gaan invullen.
- De lector Performance Practice heeft een plan van aanpak gemaakt om de uitkomsten van zijn lectoraat te gaan implementeren.
- Codarts Research heeft de onderzoeksindicatoren vastgesteld.
- Codarts doet mee aan de internationale benchmark van [Muir](#) [Hank](#). Verder zijn met de Londense universiteit Trinity Laban gesprekken gaande over het aangaan van een convenant waarin nadrukkelijk ook onderzoek wordt opgenomen.

Verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

De hier gehanteerde cijfers wijken af van de cijfers zoals gebruikt in de jaarverslagen uit voorgaande jaren. Deze cijfers zijn in overleg met en met toestemming van OCW omgerekend naar de door DUO gehanteerde berekeningswijzen en de hiervoor geldende indicatoren.

		0-meting 1 okt. 2010	Ambitie 1 okt. 2015	Realisatie 1 okt. 2015
		<i>instroomcohort 2010</i>	<i>Instroom cohort 2014</i>	
1.	Studiesucces			
1.1	Uitval	24,7%	24,2%	17,2%
1.2	Switch	0,8%	0,8%	0%
		<i>instroomcohort 2006</i>	<i>instroomcohort 2009</i>	
1.3	Bachelorrendement	69,2%	76,3%	77,7%
2.	Kwaliteit/Excellentie	(2010)	(2014)	(2015)
2.1	Studentenoordeel over de opleiding in het algemeen bron: NSE	3,7	3,7	3,9
3.	Maatregelen			
3.1	Docentkwaliteit	27%	30%	30,1%
3.2	Onderwijsintensiteit	0	0	0
3.3	Indirecte kosten	2,8	2,8	2,5
	Inschrijvingen			
	Bachelor Muziek	537	483	488
	Bachelor Dans	165	111	118

10/Financiën

Kerncijfers (in €):

	2015	2014 stelselwijziging	2014 oorspronkelijk
Exploitatieresultaat	-718.255	-78.602	31.152
Rijksbijdrage	20.108.718	19.589.997	19.589.997
Totale baten	23.071.998	22.770.331	22.770.331
Eigen vermogen	13.179.610	13.897.865	13.146.257

Rentabiliteit (resultaat/ totale baten)	-3,1%	-0,3	0,1%
Solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal)	52%	52%	50%
Current ratio (vlottende activa/ kortlopende schulden)	0,6	0,6	0,6

10.1 Algemeen

Het resultaat over 2015 voor Codarts bedraagt € 718.255,- negatief, terwijl een positief resultaat van € 2.584,- was begroot. De reden voor deze afwijking ligt voornamelijk in de vorming van twee voorzieningen: de voorziening wachtgeld en de voorziening verlieslatende contracten. Per saldo heeft het vormen van deze voorzieningen een negatief effect op het resultaat van € 914.079,-. Met het treffen van de voorzieningen zijn geen kasstromen gemoeid, derhalve heeft dit geen effect op de liquiditeit van Codarts.

Indien de gevormd voorzieningen buiten beschouwing worden gelaten, zou het resultaat **€195.824,- positief** bedragen:

Huidig resultaat	-718.255
<i>correctie voor:</i>	
Voorziening wachtgeld	864.079
Voorziening verlieslatende contracten	50.000
Gecorrigeerd resultaat	195.824

De operationele kasstroom over 2015 is positief (€ 700.099,-) en hoger dan 2014 (€ 349.484,-).

Naast het vormen van twee nieuwe voorzieningen, is een bestaande voorziening afgewikkeld: de voorziening onderhoud. Deze voorziening was gevormd om de kosten voor de uitvoering van het meerjarenonderhoudsplan in de tijd te kunnen verdelen.

Het afwickelen van deze voorziening is via een stelselwijziging in de jaarrekening verwerkt, wat inhoudt dat het effect hiervan met terugwerkende kracht per 01-01-2014 rechtstreeks in het eigen vermogen is verwerkt. Tevens zijn in de jaarrekening ook de vergelijkende cijfers gewijzigd. Het effect is in onderstaande tabel weergegeven:

Eigen vermogen op 1 januari 2014 (eerder gerapporteerd)	13.146.257
Effect stelselwijziging	830.210
Eigen vermogen op 1 januari 2014 (gecorrigeerd)	13.976.467
Resultaat 2014 (eerder gerapporteerd)	31.152
Effect stelselwijziging	-109.754
Resultaat 2014 (gecorrigeerd)	-78.602
Eigen vermogen op 31 december 2014 (eerder gerapporteerd)	13.177.409
Effect stelselwijziging	720.456
Eigen vermogen op 31 december 2014 (gecorrigeerd)	13.897.865

De solvabiliteit is hierdoor gekomen op 52%, wat binnen de bandbreedtes valt, zoals voorgeschreven door de commissie Don (Commissie Vermogensbeheer Onderwijsinstellingen o.l.v. prof. dr. F.J.H. Don heeft in opdracht van de minister van Financiën en de minister van OCW een onderzoek gedaan naar de optimale financieringsstructuur gedaan van onderwijsinstellingen en heeft hierbij een aantal streefwaardes aangegeven w.o. voor solvabiliteit).

10.2 Exploitatieresultaat

Het financieel resultaat over 2015 is als volgt te specificeren:

	2015	Begroting	2014	Afwijking	
				2015 t.o.v. begroting	2015 t.o.v. 2014
Baten					
Rijksbijdragen	20.108.718	19.808.823	19.589.997	1,5%	2,6%
Collegegelden	2.126.235	2.006.661	2.088.437	6,0%	1,8%
Baten werk i.o.v. derden	724.016	806.690	814.857	-10,2%	-11,1%
Overige baten	113.029	0	277.040		-59,2%
Totaal baten	23.071.998	22.622.174	22.770.331	2,0%	1,3%
Lasten					
Personeelslasten	18.628.218	17.434.850	17.537.282	6,8%	6,2%
Afschrijvingen	1.094.814	1.112.205	1.093.899	-1,6%	0,1%
Huisvestingslasten	1.662.193	1.486.425	1.716.791	11,8%	-3,2%
Overige lasten	2.349.745	2.531.209	2.123.569	-7,2%	10,7%
Totaal lasten	23.734.970	22.564.689	22.471.541	5,0%	5,6%
Saldo baten en lasten	-662.972	57.485	298.790	-1171,4%	-321,9%
Financiële baten en lasten	-55.283	-54.901	-377.392	0,7%	-85,4%
Nettoresultaat	-718.255	2.584	-78.602	-27896,2%	813,8%

Ontwikkeling baten en lasten

Per saldo bedragen de totale inkomsten € 23.071.998,-, een stijging van 1,3% t.o.v. 2014 en 2% t.o.v. de begroting. De ontvangen rijksbijdrage is ca. € 300.000,- hoger dan begroot en ruim € 500.000,- hoger dan in 2014. Een deel van de hogere rijksbijdrage is bestemd om de afspraken die voortvloeien uit de Loonruimteovereenkomst uit te keren aan de medewerkers. Hiervoor is een schuld aan het personeel opgenomen van ca. € 56.000,-. De rest van de rijksbijdrage is ter compensatie i.v.m. loon- en prijsbijstelling. Daarnaast zijn door het Rijk subsidies toegekend voor de lerarenbeurs (19k) en online muziektheoretische educatie (44,5k), en door Surf een subsidie van € 10.000,- voor het lectoraat Blended Learning. Een deel van deze subsidies is bestemd voor 2016 en is als vooruit ontvangen subsidie opgenomen op de balans (ca. € 39.000,-).

Ook de college-, cursus-, les- en examengelden kennen een hogere opbrengst dan begroot; dit vindt zijn oorzaak in de hogere studentenaantallen. De 'baten werk in opdracht van derden' zijn echter achtergebleven ten opzichte van 2014 en begroting 2015 door achterblijvende inkomsten uit voorstellingen en verhuur van eigen ruimtes.

De personeelslasten zijn gestegen met 6,2% t.o.v. van 2014. Het verschil met de begroting bedraagt € 1.193.368,-. Dit wordt veroorzaakt door een aantal zaken. Ten eerste is door het vormen van een nieuwe voorziening voor de lasten voor WW en bovenwettelijk WW ca. € 864.000,- aan extra kosten geboekt. In paragraaf 11.3 wordt deze voorziening verder besproken. Naast deze voorziening zijn ook de verplichtingen die voortvloeien uit de Loonruimteovereenkomst (ca. € 56.000,-) in de personeelslasten opgenomen. Als de personeelskosten worden gecorrigeerd met deze incidentele lasten, bedraagt de overschrijding op de begroting ca. 1,6% (€ 272.948,-) en de stijging t.o.v. 2014 0,97% (170.516,-). De oorzaak hiervan ligt in een overschrijding van het aantal fte's t.o.v. de begroting 2015 (realisatie 195,45, begroot 191,69) en de kosten voor meerwerk, zoals onregelmatigheidstoelag.

De huisvestingslasten zijn gedaald t.o.v. 2014 met 3,2%, maar overschrijden de begroting met ruim € 175.000,-. De oorzaak hiervan ligt in de posten huur gebouwen en schoonmaak. In de post huur was in de begroting een verkeerde aanname gemaakt, waardoor deze post ca. € 83.000,- hoger uitkwam dan begroot. De schoonmaaklasten waren lager begroot, vooruitlopend op een nieuw, goedkoper schoonmaakcontract. Het nieuwe contract is echter later afgesloten dan gepland, zodat deze post een overschrijding op de begroting kent van ca. € 71.000,-.

De overige lasten lagen eind 2015 7,2% (ca. € 181.000,-) onder de begroting. De oorzaak hiervan lag in de lagere uitgaven dan begroot voor examens en overige projectkosten.

10.3 Balans

De bezittingen en schulden van Codarts hebben zich als volgt ontwikkeld (na resultaatbestemming):

Activa	31-12-2015		31-12-2014
Vaste activa			
Materiële vaste activa	23.171.323		23.677.409
Vlottende activa			
Vorderingen	819.692		979.916
Liquide middelen	1.479.081		1.819.848
Totaal vlottende activa	2.298.773		2.799.764
	25.470.096		26.477.173
Passiva	31-12-2015		31-12-2014
Eigen vermogen	13.179.610		13.897.865
Vorzieningen	1.074.896		91.837
Langlopende schulden	7.234.224		7.686.362
Kortlopende schulden	3.981.366		4.801.109
	25.470.096		26.477.173

Door de stelselwijziging als gevolg van het opheffen van de voorziening onderhoud zijn ook de stand van het eigen vermogen en de voorzieningen in 2014 aangepast. Het effect staat beschreven in paragraaf 11.1.

Vorzieningen

Zoals in paragraaf 11.1 reeds is beschreven, zijn in 2015 twee nieuwe voorzieningen gevormd. De grootste voorziening is gevormd voor de toekomstige verplichtingen vanuit de wachtgeldregeling. Codarts is als hbo-instelling eigenrisicodragers voor WW en bovenwettelijke WW, wat inhoudt dat de hogeschool zelf de kosten voor deze uitkeringen draagt. In voorgaande verslagjaren werden de jaarlijkse lasten hiervoor als exploitatiekosten opgenomen en werden de toekomstige kosten genoemd in het onderdeel 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen'. De voorziening kon voorgaand jaar niet betrouwbaar ingeschat worden en is daarom voorheen als 'niet uit de balans blijvende verplichting' opgenomen. Gedurende 2015 zijn de benodigde gegevens beschikbaar gekomen om een betrouwbare inschatting te maken, waardoor in de jaarrekening 2015 een voorziening is gevormd. Omdat de verplichting al bestond, maar niet gewaardeerd kon worden, is de gevormde voorziening niet direct ten laste van het eigen vermogen gebracht, maar in één keer ten laste van het resultaat genomen.

Per saldo heeft dit een effect op het resultaat van ca. € 864.000,-. Voor de komende jaren betekent het vormen van deze voorziening, dat de jaarlijkse exploitatiekosten ten laste komen van de voorziening en niet meer van het resultaat. Wel zal jaarlijks moeten worden berekend of de voorziening voldoende is om de toekomstige (en nieuwe) verplichtingen te kunnen voldoen. Zoals de prognose er nu uitziet, zal dit niveau echter veel lager liggen dan de jaarlijkse kosten van de afgelopen jaren. Dit had al een direct positief effect op de begroting voor 2016 van ca. € 350.000,-.

De tweede voorziening is gevormd voor een verlieslatend contract. In 2015 is besloten om over te stappen op een ander softwarepakket voor de salaris- en personeelsadministratie (operationeel in

maart 2016). Er is voor gekozen om de afkoopsom en abonnementskosten van het lopende contract, die in 2016 nog moeten worden voldaan, al in 2015 ten laste van het resultaat te brengen en hiervoor een voorziening te vormen. Het effect op het resultaat komt hiermee per saldo op € 50.000,-.

Daarnaast is besloten om het groot onderhoud op een andere wijze te waarderen. Het gevolg hiervan is dat de voorziening onderhoud, die was gevormd om de kosten van het meerjarenonderhoudsplan over de jaren te verdelen, is afgewikkeld. De voorziening bedroeg ultimo 2014 € 720.456,- en is als stelselwijziging verwerkt en rechtstreeks als mutatie op het eigen vermogen gebracht.

Kortlopende schulden

Onder de post kortlopende schulden is onder meer een schuld aan het personeel opgenomen van ca. € 56.000,-. Deze schuld heeft betrekking op de Loonruimteovereenkomst (LRO) die zomer 2015 is gesloten tussen kabinet, vakcentrales en werkgevers in overheid en onderwijs. De afspraken die in de overeenkomst zijn gemaakt, bleken lastig te vertalen in afspraken in de diverse onderwijssectoren. En in het bijzonder voor het hbo, omdat dat te maken heeft met een lopende cao. Eind 2015 is het niet gelukt om een voor alle partijen aanvaardbare overeenkomst te sluiten, waarmee de extra middelen die via de rijksbijdrage hiervoor beschikbaar zijn gekomen, nog niet aan de werknemers uitbetaald konden worden. Daarop is in Algemene Vergadering van de Vereniging Hogescholen van 11 december 2015 ingestemd met het voorstel om de aanspraak van werknemers op deze middelen, als kortlopende schuld op te nemen, met de intentie deze uit te keren zodra er overeenstemming is bereikt tussen de betreffende partijen. De schuld is als volgt berekend: voor alle werknemers die op 1 september 2015 in dienst waren van Codarts en in de maand december 2015 nog steeds in dienst waren, is een verplichting opgenomen van bruto € 25,- per fulltime equivalent en een salarisverhoging van 1,25% per 1 september 2015. Voor medewerkers die na 1 september 2015 in dienst zijn gekomen, is een verplichting van het tijdsevenredige deel opgenomen voor de salarisverhoging van 1,25%.

Investerings en financiering

In 2015 is voor ca. € 588.000,- geïnvesteerd, begroot was € 727.000,-. Ruim € 263.000,- is besteed aan instrumenten en apparatuur, waaronder vleugels, pauken en harpen. Andere grote investeringen die in 2015 zijn gedaan, hebben betrekking op het overzetten van de serveromgeving naar een extern datacentrum, de aansluiting van de locaties van Codarts op een glasvezelverbinding (ca € 119.000,-), investeringen op de roltrappen van het Kruisplein en overige installaties en inrichting van de diverse locaties (€ 161.000,-).

De kredietfaciliteit van € 1.500.000,- die Codarts heeft bij het ministerie van Financiën (schatkistbankieren) hoefde ultimo 2015 niet te worden aangesproken; het saldo bedroeg ca. € 368.000,- positief (2014: € 999.000,- negatief). Dit positieve saldo komt deels door de overboeking van € 750.000,- afkomstig van een deposito bij de Rabobank.

Treasury

Het beleid rond beleggen en belenen is vastgelegd in het treasury statuut dat is goedgekeurd door de Raad van Toezicht in 2009. Het statuut stelt voorwaarden aan het beleggen en belenen van middelen. Codarts belegt niet in aandelen of andere risicodragende waardepapieren en beleent geen middelen.

Door de overboeking van € 750.000,- naar het schatkistbankieren, bedraagt het restbedrag van de direct opeisbare deposito bij de Rabobank € 284.725,-. Daarnaast is er ook een deposito geplaatst bij ABN Amro, voor € 475.000,-. Op de deposito's is over 2015 € 5.593,- rente ontvangen.

10.4 Kasstroomoverzicht

Naast het resultaat, de solvabiliteit en rentabiliteit spelen ook de kasstromen een belangrijke rol in het bepalen van de financiële gezondheid van Codarts.

Voor 2015 (en 2014) zag het verloop van de kasstromen er als volgt uit:

	2015	2014
Kasstroom uit:		
Operationele activiteiten	700.099	349.484
Investeringsactiviteiten	-588.728	-670.033
Financieringsactiviteiten	-452.138	-1.452.140
Mutatie liquide middelen	-340.767	-1.772.689

De operationele kasstroom is positief en ca. € 350.615,- hoger dan 2014. Door de investeringen van € 588.728,- en de aflossing ad € 452.138,- van de hypothecaire lening is een negatieve mutatie van de liquide middelen ontstaan, waardoor het saldo van de liquide middelen met € 340.767,- is afgenomen naar € 1.479.081,-.

10.5 Continuïteitsparagraaf

Ontwikkelingen in baten en lasten

Voor 2016 en verder begroot Codarts de volgende baten en lasten:

	Realisatie 2015	Begroting 2016	Prognose 2017	Prognose 2018
Baten				
Rijksbijdrage	20.088.077	20.408.641	20.303.815	21.058.859
Ov. overheidsbijdragen en subsidies	20.641	0	0	0
College-, cursus- en/of examengelden	2.126.235	2.060.000	2.161.631	2.184.743
Baten in opdracht van derden	724.016	677.908	584.250	584.250
Overige baten	113.029	0	0	0
Totaal baten	23.071.998	23.146.549	23.049.697	23.827.852
Lasten				
Personeelslasten	18.628.218	17.770.300	18.011.868	18.298.965
Afschrijvingen	1.094.814	1.098.568	1.135.716	1.111.433
Huisvestingslasten	1.662.193	1.691.855	1.686.000	1.686.000
Overige lasten	2.349.745	2.518.768	2.156.300	2.156.300
Totaal lasten	23.734.970	23.079.491	22.989.884	23.252.698
Saldo baten en lasten uit gewone bedrijfsvoering	-662.972	67.058	59.813	575.154
Saldo baten en lasten uit de financiële bedrijfsvoering	-55.283	-55.000	-52.083	-48.831
Saldo buitengewone baten en lasten	0	0	0	0
Totaal resultaat	-718.255	12.058	7.727	526.323

Codarts is voor een aanzienlijk deel van de inkomsten afhankelijk van het beleid van de Rijksoverheid. In 2015 was de rijksbijdrage in procenten van de totale baten 87. De bekostiging van Codarts via de rijksbijdrage wordt deels gebaseerd op het aantal studenten van het studiejaar t-2. Met andere woorden: het aantal studenten tijdens het studiejaar twee jaar vóór het huidige studiejaar. In de periode 2016-2018 is de bekostiging dus afhankelijk van het aantal studenten in de periode 2014-2016. Deze aantallen laten een stijgende lijn zien t.o.v. voorgaande jaren. Dit kan echter niet één op één worden vertaald naar een hogere rijksbijdrage, omdat deze wordt verdeeld op basis van het totaal aantal bekostigde studenten in het hbo.

In de prognose van de rijksbijdrage is uitgegaan van het makro-kader zoals dat door het ministerie van OCW in het bestand 'Berekening rijksbijdrage en prestatiebekostiging Universiteiten en Hogescholen' is opgenomen. Hierbij is gerekend met de volgende bekostigingsvariabelen:

	2016	2017	2018
<i>Inschrijvingen</i>			
Bachelor hoog	697	685	685
Master hoog	113	110	110
<i>Totaal inschrijvingen</i>	<i>810</i>	<i>795</i>	<i>795</i>
<i>Graden:</i>			
Bachelor hoog	146	145	145
Master hoog	33	32	32
<i>Totaal graden</i>	<i>179</i>	<i>177</i>	<i>177</i>
<i>Totaal bekostigd</i>	<i>989</i>	<i>972</i>	<i>972</i>

De aantallen voor 2016 (op basis van de stand per 01-10-2014) zijn al vastgesteld, de variabelen voor 2017 en 2018 zijn aannames gebaseerd op de realisatie van de periode 2010-2015. De stijging in de studentenaantallen heeft wel direct invloed op de hoogte van de inkomsten uit collegegeld; deze post vertoont daarom een stijgende lijn.

De prognose van de personeelslasten voor de jaren 2016-2018 is lager dan de realisatie van 2015. Dit komt doordat in de realisatie van 2015 de voorziening wachtgeld van € 846.184, die ten laste van de personeelskosten is gevormd, hierin is opgenomen. Voor de prognosejaren 2016-2018 komen, door het vormen van deze voorziening, de jaarlijkse uitgaven niet meer ten laste van de exploitatie, wat voor 2016 al een direct positief effect op de begroting had van ca. € 350.000,-. In de prognose is uitgegaan van een gelijkblijvende formatie en een stijging van de loonkosten van 2% per jaar. In onderstaande tabel is voor de overige kosten aangegeven op welke gegevens de prognosecijfers zijn gebaseerd:

Baten in opdrachten van derden	Contractuele afspraken, verhoogd met indexcijfer (indien overeengekomen)
Afschrijvingslasten	Gerealiseerde en voorgenomen investeringen
Huisvestingslasten	Contractuele afspraken verhoogd met indexcijfer (indien overeengekomen)
Algemene lasten	Contractuele verplichtingen en op basis van realisatie voorgaande jaren

Ontwikkelingen contractactiviteiten en derde-geldstroomactiviteiten

In de prognose is vooralsnog niet gerekend met geldstromen uit subsidies. Voorzichtigheidshalve is voor de contractactiviteiten uitgegaan van een niveau dat iets onder het niveau van de realisatie van de afgelopen jaren ligt.

Huisvestingsbeleid

Het huisvestingsbeleid is afgestemd op drie locaties in Rotterdam; Kruisplein 26, Pieter de Hoochweg 125 en Veerweg 19f. De laatste locatie wordt gebruikt door de circusopleiding. Inmiddels is Codarts in onderhandeling met de gemeente Rotterdam om een nieuwbouwlocatie, gelegen naast de huidige locatie, te huren.

Met een meerjarenonderhoudsplan wordt het huisvestingsbeleid voor de komende jaren vastgesteld en ingerekend in de post huisvestingslasten. Door het opheffen van de voorziening onderhoud komen de kosten nu direct ten laste van de exploitatie. Voor 2016-2018 zijn de volgende bedragen voorzien:

	2016	2017	2018
Vervangend onderhoud	€ 105.834,-	€ 81.529,-	€ 310.684,-
Verzorgend onderhoud	€ 378.266,-	€ 358.288,-	€ 343.237,-
Totaal	€ 484.100,-	€ 439.817,-	€ 653.921,-

Ontwikkelingen in bezittingen en schulden

Voor 2016 en verder begroot Codarts de volgende bezittingen en schulden:

	Realisatie	Begroting	Prognose	Prognose
	31-12-2015	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018
Activa				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	23.171.323	22.794.071	22.183.355	21.596.922
Vlottende activa				
Vorderingen	819.692	900.000	900.000	900.000
Liquide middelen	1.479.081	1.113.981	1.112.275	1.685.381
Totaal vlottende activa	2.298.773	2.013.981	2.012.275	2.585.381
Totaal activa	25.470.096	24.808.052	24.195.631	24.182.303
Passiva				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	2.939.306	2.951.366	2.959.093	3.485.415
Bestemmingsreserves	10.240.304	10.240.304	10.240.304	10.240.304
Overige reserves en fondsen	0	0	0	0
Voorzieningen	1.074.896	699.659	534.149	449.137
Langlopende schulden	7.234.224	6.782.086	6.329.948	5.877.810
Kortlopende schulden	3.981.366	4.134.638	4.132.138	4.129.637
Totaal passiva	25.470.096	24.808.052	24.195.631	24.182.303

Voorgenomen investeringen en projecten

Voor 2016 is ervoor gekozen om, vooruitlopend op de middelen die in het kader van het studievoorschot in 2018 aan hogescholen en universiteiten zullen toekomen, extra investeringen te doen om de onderwijskwaliteit te verbeteren. Codarts heeft ervoor gekozen om een extra investering te doen in de kwaliteitsverbetering van de onderwijsomgeving. Concreet betekent dit dat er wordt geïnvesteerd in het noodzakelijk verbeteren van de digitale leeromgeving (blended learning), het uitbreiden van de researchafdeling en het aangaan van een ICT-project waarmee de digitale omgeving voor zowel docenten als studenten beter toegankelijk en efficiënter zal worden. Per saldo is hiervoor € 300.000,- gereserveerd. Tezamen met andere investeringen in leermiddelen (waaronder instrumenten),

gebouwen en ander zaken, is voor 2016 het investeringsbudget vastgesteld op € 750.000,-. In de prognose is voor de andere jaren uitgegaan van € 525.000,- per jaar.

Verwachte mutaties in reserves

Het eigen vermogen van Codarts bestaat uit de algemene reserve privaat, de algemene reserve publiek en de reserve huisvestingsbeleid. De laatste reserve dient ter dekking van toekomstige huisvestingslasten, maar zal naar verwachting de komende prognoseperiode niet aangesproken hoeven te worden. De enige verwachte mutatie in de reserves betreft de mutatie als gevolg van het jaarresultaat.

Kengetallen

Aantallen studenten

	2015	2016	2017	2018
Aantal studenten	1.055	1.000	1.000	1.000

In het sectorplan kunstonderwijs zijn maxima afgesproken m.b.t. de studentenaantallen. In de prognose is ervan uitgegaan dat Codarts zich hieraan houdt en een stabiel aantal studenten behoudt.

Personele bezetting in fte

	2015	2016	2017	2018
Bestuur/management	14	13	13	13
Personeel primair proces/ docerend personeel	92	94	94	94
Ondersteunend personeel/ overige medewerkers	90	90	90	90
Totaal fte	195	197	197	197

Codarts streeft op een nagenoeg gelijkblijvend aantal fte's. Alleen in het personeel van het primaire proces wordt een stijging verwacht, vooruitlopend op de gelden die vrij zullen komen i.v.m. het afschaffen van de studiefinanciering. Hiervan heeft Codarts een deel hiervoor geoormerkt.

10.6 Risicoanalyse en interne beheersing

Bedrijfsvoering

Sturing en beheersing

Codarts streeft ernaar risico's verbonden aan de bedrijfsvoering zo veel mogelijk te beheersen. Het identificeren en beheersen van risico's is verankerd in de jaarlijkse planning- en controlecyclus. Jaarlijks wordt het strategisch beleid als basis voor de begrotingsronde gehanteerd. Dit wordt via een kaderbrief vormgegeven die ook wordt besproken met de Medezeggenschapsraad (MR). De begroting komt 'bottom-up' tot stand en het management heeft hier duidelijke invloed op. In feite wordt hierdoor het beleid geoperationaliseerd. Na overeenstemming met de MR en het College van Bestuur (CvB) wordt de begroting vastgesteld door de Raad van Toezicht (RvT) en vormt dit een onderdeel van de afspraak tussen het management en het CvB waarin de doelstellingen en de omvang van de middelen zijn vastgelegd. Periodiek vinden managementgesprekken plaats tussen het CvB en de afdelingen over de voortgang van de afgesproken doelen en de financiële afspraken. Gedurende het jaar rapporteert het CvB de (financiële) voortgang aan de RvT. In zijn voorwoord geeft de RvT aan op welke wijze de raad het bestuur ondersteunt en adviseert.

Maandelijks wordt een managementrapportage per kostenplaats opgesteld en wordt een kwalitatieve analyse uitgevoerd en besproken met de betreffende budgethouders. Naast financiële gegevens

bestaat deze informatie ook uit niet-financiële gegevens, zoals de ontwikkeling van het aantal fte's en kengetallen omtrent de prestatieafspraken.

Naast de begroting is voor 2015 ook een risicoanalyse opgesteld door het CvB. Hierin zijn de meest dringende aandachtspunten voor Codarts benoemd, samengesteld uit onder meer punten vanuit kwaliteitszorg, OCW-beleidsbrieven en managementletters van de accountant. Voor deze punten is een plan van aanpak opgesteld met een tijdspad waarin de benoemde werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd. De hoofdonderwerpen zijn: personeel, onderwijs/studenten en bedrijfsvoering.

Omgeving

Ontwikkeling rijksbijdrage

De rijksbijdrage vormt de belangrijkste bron van inkomsten voor Codarts. Deze bijdrage wordt op macroniveau vastgesteld door het ministerie van OCW en verdeeld op basis van het aantal bekostigde studenten en graden bij alle hbo-instellingen en universiteiten. Codarts vertaalt de onzekere inkomstenontwikkeling in de meerjarige financiële projecties (zie continuïteitsparagraaf). In 2018 zullen de middelen die vrijkomen door het afschaffen van de studiefinanciering worden verdeeld over de hogescholen en universiteiten. Hoe deze middelen zullen worden verdeeld, is nog niet vastgesteld. Voorsnog is op basis van berekeningen door de Vereniging Hogescholen uitgegaan van een extra opslag van 4,9% op de studentgebonden financiering en onderwijsopslagpercentages. Voor Codarts komt dit neer op ongeveer € 800.000,-.

Sectorplan

In het kader van het sectorplan kunstonderwijs heeft Codarts aangegeven het aantal studenten in de bacheloropleiding Muziek en de bacheloropleiding Dans te verminderen. De middelen die Codarts met deze reductie vrijspeelt, blijven beschikbaar. Codarts investeert dit deels in de uitbreiding van 20% van het aantal masters en voor de rest in verbetering van de vooropleidingen. Ook zal het aantal studieplaatsen voor de docentenopleidingen groeien.

Onderwijs en onderzoek

Het rechtmatig verstrekken van diploma's

De te ontvangen rijksbijdrage bij Codarts is voor een derde afhankelijk van het aantal studenten en voor een klein deel van het aantal verstrekte getuigschriften. Codarts wijkt daarin af van de 'gewone' hogescholen, die voor een veel groter deel van de rijksbijdrage afhankelijk zijn van de studentenaantallen en het behalen van getuigschriften. Het aantal ingeschreven studenten en het aantal afstudeerders is de afgelopen jaren constant gebleven.

De Inspectie van het Onderwijs heeft in 2012 onderzoek gedaan naar de kwaliteit van het onderwijs. In reactie op de conclusies heeft Codarts voor de verbetering van waarborgen van het niveau het plan van aanpak 'Eenvoudig Beter' opgesteld. Hierin staan onder meer plannen voor verbetering van de studiepuntenregistratie, vereenvoudiging van de opzet van het onderwijs, de onderwijsorganisatie en aanpak van de theoretische vakken. Dit heeft geresulteerd in het samenvoegen van de centrale studentenadministratie en de diverse onderwijsadministraties in het nieuwe ASC (Administration Service Centre). Verder is een STIP (Student/Teacher Information Point) opgezet, waar zowel studenten als docenten terecht kunnen met vragen en/of klachten.

Jaarlijks vindt controle plaats door de accountant van de studentendossiers ten behoeve van de bekostiging. Ook over 2015 ontving Codarts daarover een goedkeurende verklaring.

Innovatie

Codarts reserveert ieder jaar een bedrag om een aantal innovatieve initiatieven op onderwijsgebied te ondersteunen. De best beoordeelde initiatieven mogen worden uitgevoerd ten laste van dit innovatiefonds.

Compliance

De rechtmatige inzet van publieke middelen in het kader van 'Helderheid'

Codarts besteedt geen onderdelen van onderwijsprogramma's van in het CROHO geregistreerde opleidingen uit aan private organisaties dan wel andere bekostigde instellingen. Codarts heeft als uitgangspunt contractonderwijs minstens kostenneutraal te realiseren en die onderdelen waarvoor dit niet lukt geen doorgang te laten vinden. In 2015 waren er drie eigen personeelsleden ingeschreven bij de (deeltijd)opleiding Master Kunsteducatie en één bij de Master Muziek. Deze personeelsleden hebben, conform de richtlijnen, het wettelijk collegegeld zelf betaald. Verder is geen personeel van Codarts ingeschreven bij een initiële opleiding die Codarts verzorgt. Codarts biedt alleen contractonderwijs aan dat in lijn ligt met de werkzaamheden waarvoor de hogeschool een rijksbijdrage ontvangt. Verder levert Codarts geen maatwerktrajecten voor bedrijven of publieke organisaties. Tot slot vermeldt Codarts in de bijlage van het jaarverslag alle officiële samenwerkingsverbanden en gerealiseerde uitwisselingen. Voor contractactiviteiten hanteert Codarts een prijsstelling die gebaseerd is op de integrale kosten. De loonkosten die toe te rekenen zijn aan de activiteiten worden verhoogd met een opslag van 30% voor indirecte kosten. De contractactiviteiten in 2015 betroffen het volgen van onderwijs door studenten die niet het behalen van een diploma beogen.

Naleving van wet- en regelgeving: aanbesteding

Codarts bewaakt de naleving van de Europese aanbestedingsregels door tijdens de planningsfase (kaderbrief en opstelling meerjarenbegroting) vast te stellen welke inkooppakketten voor aanbesteding in aanmerking komen. Vanwege de beperkte omvang van de hogeschool is dit aantal (zeer) beperkt. Aanbestedingen komen voornamelijk voor bij de Facilitaire Dienst. Codarts laat zich door een extern bedrijf begeleiden bij Europese aanbestedingen.

Naleven interne procedures

Voor 2015 is door het CvB een risicoanalyse opgesteld waarbij op een aantal hoofdpunten een aanpak is opgesteld voor het beperken van de risico's. Voor de beheersing van de bedrijfsprocessen is vastgesteld dat de processen in kaart zullen worden gebracht en de verantwoordelijkheden zullen worden belegd teneinde risico's op het niet voldoen aan de wet- en regelgeving te kunnen beperken. Deze activiteiten staan gepland voor het begin van 2016 en zullen worden opgepakt door het hoofd P&O, het hoofd Strategische Bedrijfsvoering, het hoofd Financiële Administratie en de zakelijke hoofden van de opleidingen. Doel is dat uiteindelijk alle processen doorgelicht zullen zijn en periodiek gerapporteerd kan worden op het naleven van de interne procedures.

Personeel

Medewerkers beschikken over de juiste competenties

Allereerst maakt inventarisatie van de competenties deel uit van het aannamebeleid. Kandidaten worden alleen uitgenodigd wanneer zij voldoen aan het door P&O in samenwerking met de opleidingen opgestelde profiel. Gezien de speciale onderwijsvorm is het soms niet mogelijk om kennis vast in dienst te nemen en wordt overgegaan op het tijdelijke inhuren van de juiste persoon. Jaarlijks wordt een budget voor scholing ter beschikking gesteld. In beoordelingsgesprekken met medewerkers wordt vastgesteld of bepaalde competenties versterkt moeten worden.

College van Bestuur, Codarts Rotterdam

Rotterdam 20 juni 2016

Origineel getekend door:

W. Franchimon

Voorzitter College van Bestuur

S.F. Wuersten

Lid College van Bestuur

Raad van Toezicht, Codarts Rotterdam

Rotterdam 20 juni 2016

S.J. Noorda

Voorzitter Raad van Toezicht

L.J. de Graaf

Lid Raad van Toezicht

G. Oosterbaan

Lid Raad van Toezicht

R.I. Wester

Lid Raad van Toezicht

Jaarrekening 2015

	Grondslagen voor de jaarrekening	106
	Jaarrekening	
A.1.1	Balans per 31 december 2015 na resultaatbestemming	109
A.1.2	Staat van baten en lasten over 2015	110
A.1.3	Kasstroomoverzicht over het jaar 2015	111
A.1.4	Toelichting behorende bij de balans per 31 december 2015	112
A.1.5	Toelichting behorende bij de staat van baten en lasten over 2015	117
A.1.6	Verbonden partijen	120
A.1.7	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	121
A.1.8	Voorstel resultaatbestemming 2015	122
A.1.9	Gebeurtenissen na balansdatum	123
	Overige gegevens	
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	124
	Bijlagen	
	Opgave nevenvestigingen	125

GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Algemeen

De jaarrekening 2015 is opgesteld conform de verslaggevingsvereisten die zijn vastgelegd in de Richtlijn Jaarverslaggeving Onderwijs (RJ 660) en overeenkomstig de verslaggevingsvoorschriften en bepalingen zoals weergegeven in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Tevens is Richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving gevolgd. In deze richtlijn zijn voor de sector presentatie-, waarderings- en verslaggevingsvoorschriften opgenomen.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen het kostprijsmodel.

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's.

Financiële instrumenten

De stichting maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten. De stichting heeft geen financiële instrumenten welke leiden tot significante renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.

Verbonden partijen

Codarts kent één verbonden partij, te weten; Vereniging van Eigenaren De Doelen te Rotterdam. Consolidatie heeft niet plaatsgevonden vanwege het niet voldoen aan de grens van 5% van het balanstotaal.

Stelselwijziging

In de jaarrekening 2015 is de voorziening onderhoud met terugwerkende kracht per 1 januari 2014 opgeheven. De voorziening was gevormd om de kosten aan onderhoud, die per jaar grote fluctaties kunnen vertonen, meer verspreid over de jaren te kunnen verdelen. Hiervoor werd aan de hand van een meerjaren-onderhoudsplan nagegaan hoeveel er jaarlijks gespaard diende te worden om de uitgaven over de komende jaren te kunnen voldoen. Het saldo van de voorziening bedroeg ultimo 2014 € 720.456,-. Omdat aan deze dotaties een hoog schattingsgehalte ten grondslag ligt (het betreft de verwachte onderhoudskosten voor de komende tien jaar) is besloten deze voorziening met ingang van verslagjaar 2015 niet meer te vormen. Daarnaast wordt door het direct in de exploitatie verwerken van de onderhoudskosten, het inzicht in die post vergroot.

Deze stelselwijziging is met terugwerkende kracht doorgevoerd door het eigen vermogen aan het eind van het voorgaande boekjaar te herrekenen op basis van de gewijzigde grondslagen. Het verschil tussen het eigen vermogen aan het einde van 2014 voor en na herrekening is als rechtstreekse mutatie in het eigen vermogen verwerkt per 01-01-2015 en bedraagt € 720.456,-. De vergelijkende cijfers over 2014 zijn aangepast aan de gewijzigde grondslag en zijn toegelicht in de toelichting op de balans, de staat van baten en en lasten 2014 en het kasstroomoverzicht.

Schattingswijziging

Codarts is als HBO-instelling eigen-ricodragers voor de WW en het bovenwettelijke deel van de uitkering. Voor 2015 werden de kosten die hiermee samenhangen, opgenomen in de overige personele lasten. In 2015 is besloten een voorziening te vormen voor de bestaande verplichting en vanaf boekjaar 2016 de jaarlijkse kosten ten laste te brengen van deze voorziening. Ultimo ieder boekjaar zal worden bepaald of de voorziening nog toereikend is voor de op dat moment bekende verplichtingen.

Het resultaatteffect op het huidige verslagjaar bedraagt € 864.079,-.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met ontvangen investeringssubsidies onder aftrek van afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte economische levensduur. De afschrijving op het gebouw aan het Kruisplein is berekend op basis van een levensduur van 50 jaar met een restwaarde van €7,7 miljoen. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven, tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie		Afschrijvings-	Afschrijvings-
		termijn	percentage
		in maanden	per jaar
Gebouwen		600	2,00%
Wereld Muziek en Dans Centrum (WMDC)		360	3,33%
Terreinen		N.v.t.	-
Installaties	WMDC (inrichting)	120	10,00%
	Verbouwingen	120	10,00%

De activeringsdrempel die wordt toegepast is € 500,-.

Vorderingen

De overige vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas- en banksaldi en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden.

De liquide middelen zijn opgenomen tegen nominale waarde en zijn vrij opneembaar.

GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Algemene reserve

De algemene reserve is het vrij aanwendbare gedeelte van het eigen vermogen. Aan dit gedeelte van het eigen vermogen is noch door het College van Bestuur, noch door een derde, een bestedingsbeperking verbonden.

De algemene reserve is opgebouwd uit exploitatieoverschotten.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserve is het gedeelte van het eigen vermogen waaraan het bestuur een specifieke bestemming heeft gegeven.

Publieke middelen

Publieke middelen zijn gelden verkregen ten laste van de Rijksbegroting of anderszins uit hoofde van bij of krachtens de wet ingestelde heffingen verkregen gelden, alsmede de opbrengsten daarvan, waarover een instelling de beschikking heeft gekregen om de wettelijke taak te verrichten (zie artikel 1 Regeling beleggen en belenen voor instellingen voor onderwijs en onderzoek).

Private middelen

Alle overige gelden niet zijnde publieke middelen waarover de instelling beschikt.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen, die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is, dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen, die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

De voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel. Toevoegingen aan de voorzieningen vindt plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

De voorziening voor jubileumgratificaties is bestemd om aan de verplichtingen voor jubileumgratificaties te kunnen voldoen. De voorziening wordt berekend door een inschatting te maken van de blijfkans van het huidige personeelbestand tot aan de betreffende jubilea, waarbij rekening wordt gehouden met de salarisniveaus per 31 december 2015, waarbij de uitkomsten contant zijn gemaakt tegen de disconteringsvoet van 1%.

In verband met de op balansdatum bestaande verplichtingen tot de in de toekomst uit te betalen WW-uitkeringen en wachtgeld is ultimo 2015 een voorziening gevormd. Bij de berekening van het op te nemen percentage van de verplichting is rekening gehouden met de mogelijkheid dat in een een verplichting voortijdig kan komen te vervallen, bv. als gevolg van het vinden van werk. De berekening gaat uit van tranches van 2% per levensjaar vanaf 20 jaar t/m 66 jaar en is gebaseerd op een percentage van de werkelijke kosten (niet contant gemaakt).

De voorziening verlieslatend contract is gevormd ter dekking van de kosten die voortkomen uit de afwikkeling van een contract met de leverancier van een HRM-pakket.

Langlopende schulden

Onder langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. Het kortlopend deel van de langlopende schulden (verschuldigd binnen een jaar) wordt opgenomen onder de kortlopende schulden. Langlopende schulden worden bij de eerste werking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde van de schuld.

GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, voor zover zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdrage

De ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet-geoordeelde OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben, volledig verwerkt als bate in de staat van baten en lasten.

Geoordeelde OCW-subsidies met een vrij besteedbaar overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waar nog geen activiteiten voor zijn verricht per balansdatum, worden verantwoord onder de overlopende passiva.

Geoordeelde OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van baten en lasten verantwoord in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn nog niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Pensioenregeling

De stichting heeft een toegezegde-pensioenregeling. Deze regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder, te weten het bedrijfstakpensioenfonds APB. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Ultimo 2015 (en 2014) waren er voor de stichting geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. Naar de stand van december 2015 was de dekkingsgraad 97,2%.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Ontvangen en betaalde interest worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

A 1.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2015 (NA RESULTAATBESTEMMING)

		2015		2014	
		€	€	€	€
Vaste activa					
1.1	Materiële vaste activa	<u>23.171.323</u>	23.171.323	<u>23.677.409</u>	23.677.409
Vlottende activa					
1.3	Vorderingen	819.692		979.916	
1.4	Liquide middelen	<u>1.479.081</u>		<u>1.819.848</u>	
			2.298.773		2.799.764
			<u>25.470.096</u>		<u>26.477.173</u>
Eigen vermogen					
2.1	Eigen vermogen		13.179.610		13.897.865
2.2	Voorzieningen		1.074.896		91.837
2.3	Langlopende schulden		7.234.224		7.686.362
2.4	Kortlopende schulden		3.981.366		4.801.109
			<u>25.470.096</u>		<u>26.477.173</u>

A 1.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2015

		2015		Begroting 2015		2014	
		€	€	€	€	€	€
Baten							
3.1	Rijksbijdragen	20.108.718		19.808.823		19.589.997	
3.2	College-, cursus-, les- en examengelden	2.126.235		2.006.661		2.088.437	
3.3	Baten werk in opdracht van derden	724.016		806.690		814.857	
3.4	Overige baten	113.029		0		277.040	
			<u>23.071.998</u>		<u>22.622.174</u>		<u>22.770.331</u>
	Totaal baten		<u>23.071.998</u>		<u>22.622.174</u>		<u>22.770.331</u>
Lasten							
4.1	Personeelslasten	18.628.218		17.434.850		17.537.282	
4.2	Afschrijvingen	1.094.814		1.112.205		1.093.899	
4.3	Huisvestingslasten	1.662.193		1.486.425		1.716.791	
4.4	Overige lasten	2.349.745		2.531.209		2.123.569	
			<u>23.734.970</u>		<u>22.564.689</u>		<u>22.471.541</u>
	Totaal lasten		<u>23.734.970</u>		<u>22.564.689</u>		<u>22.471.541</u>
	Saldo baten en lasten		-662.972		57.485		298.790
5	Financiële baten en lasten		<u>-55.283</u>		<u>-54.901</u>		<u>-377.392</u>
	Netto-resultaat		<u><u>-718.255</u></u>		<u><u>2.584</u></u>		<u><u>-78.602</u></u>

A 1.3 KASSTROOMOVERZICHT OVER 2015 (OPGESTELD VOLGENS DE INDIRECTE METHODE)

	2015		2014	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat		-662.972		298.790
Aanpassingen voor:				
- afschrijvingen	1.094.814		1.093.899	
- mutaties voorzieningen	<u>983.059</u>		<u>-146.196</u>	
		2.077.873		947.703
Veranderingen in vlottende middelen:				
- vorderingen	160.223		34.765	
- schulden	<u>-825.578</u>		<u>-554.382</u>	
		<u>-665.355</u>		<u>-519.617</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties				
		749.546		726.876
Ontvangen interest	5.594		23.775	
Betaalde interest	<u>-55.041</u>		<u>-401.167</u>	
		<u>-49.447</u>		<u>-377.392</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		<u>700.099</u>		<u>349.484</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiële vaste activa		-588.728		-670.033
		<u>-588.728</u>		<u>-670.033</u>
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		<u>-588.728</u>		<u>-670.033</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen	0		8.138.500	
Aflossing langlopende schulden	<u>-452.138</u>		<u>-9.590.640</u>	
		<u>-452.138</u>		<u>-1.452.140</u>
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		<u>-452.138</u>		<u>-1.452.140</u>
Mutatie liquide middelen				
		<u>-340.767</u>		<u>-1.772.689</u>
Stand liquide middelen per 1 januari		1.819.848		3.592.537
Stand liquide middelen per 31 december		<u>1.479.081</u>		<u>1.819.848</u>
Mutatie liquide middelen		<u>-340.767</u>		<u>-1.772.689</u>

Als gevolg van een stelselwijziging (zie "Grondslagen vd jaarrekening", pagina 3) zijn de vergelijkende cijfers over 2014 aangepast. De kasstroom uit operationele activiteiten bedroeg € 408.544,- (nu € 298.890) en de mutaties voorzieningen bedroegen -/ € 255.950,- (nu -/ € 146.196,-).

A 1.4 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS PER 31 DECEMBER 2015

1.1 Materiële vaste activa

	Aanschaf- prijs 01-01-2015 €	Afschrijving cumulatief 01-01-2015 €	Boek- waarde per 01-01-2015 €	Invest- eringen €	Afschrijvin- gen €	Aanschaf- prijs 31-12-2015 €	Afschrijving cumulatief 31-12-2015 €	Boek- waarde per 31-12- 2015 €
1.1.1 Gebouwen en terreinen	24.477.994	4.637.328	19.840.666	0	348.413	24.477.994	4.985.741	19.492.253
1.1.2 Inventaris en apparatuur	6.587.831	2.751.088	3.836.743	588.728	746.401	6.884.065	3.204.995	3.679.070
Totaal	31.065.825	7.388.416	23.677.409	588.728	1.094.814	31.362.059	8.190.736	23.171.323

In 2015 is voor € 292.494.- aan inventaris en apparatuur geheel afgeschreven. Dit bedrag is van zowel van de cumulatieve aanschafprijs als cumulatieve afschrijvingen per 31-12-2015 afgetrokken.

1.3 Vorderingen

	31-12-2015 €	31-12-2014 €
1.3.1 Studentdebiteuren	513.397	579.483
1.3.2 Overige debiteuren	234.322	217.159
1.3.3 Overlopende activa	156.824	220.538
1.3.4 Af: voorziening wegens oninbaarheid	-84.850	-37.264
Totaal vorderingen	819.692	979.916

1.4 Liquide middelen

1.4.1 Kasmiddelen	7.172	12.032
1.4.2 Tegoeden op bank- en girorekeningen	572.687	163.268
1.4.3 Deposito's	899.222	1.644.548
Totaal liquide middelen	1.479.081	1.819.848

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van Codarts.

A 1.4 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS PER 31 DECEMBER 2015

2.1 Eigen vermogen

Algemene reserve (publiek) op 1 januari 2014 (eerder gerapporteerd)	2.905.908
Effect stelselwijziging	830.210
Algemene reserve (publiek) op 1 januari 2014 (gecorrigeerd)	<u>3.736.118</u>
Resultaat 2014 (eerder gerapporteerd)	31.152
Effect stelselwijziging	-109.754
Resultaat 2014 (gecorrigeerd)	<u>-78.602</u>
Algemene reserve (publiek) op 31 december 2014 (eerder gerapporteerd)	2.937.060
Effect stelselwijziging	720.456
Algemene reserve (publiek) op 31 december 2014 (gecorrigeerd)	<u>3.657.516</u>

	Stand per 1-1-2015	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2015
	€	€	€	€
2.1.1 Algemene reserve (privaat)	45	0	0	45
2.1.2 Algemene reserve (publiek)	3.657.516	-718.255	0	2.939.261
2.1.3 Bestemmingsreserve (publiek)				
Reserve Huisvestingsbeleid	10.240.304	0	0	10.240.304
<i>Totaal bestemmingsreserves (publiek)</i>	<u>10.240.304</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>10.240.304</u>
Totaal eigen vermogen	<u>13.897.865</u>	<u>-718.255</u>	<u>0</u>	<u>13.179.610</u>

De reserve huisvestingsbeleid dient ter dekking van toekomstige huisvestingslasten

	Stand per 01-01-2015	Dotaties 2015	Onttrekkingen 2015	Vrijval 2015	Stand per 31-12-2015	Kortlopende deel < 1 jaar	Lang lopende deel > 1 jaar
	€	€	€	€	€	€	€
2.2 Voorzieningen							
2.2.1 Jubileumgratificaties	91.837	82.161	13.181	0	160.817	11.568	149.249
2.2.2 Wachtgeld	0	864.079	0	0	864.079	349.055	515.024
2.2.3 Verliesgevende contracten	0	50.000	0		50.000	50.000	0
Totaal	<u>91.837</u>	<u>996.240</u>	<u>13.181</u>	<u>0</u>	<u>1.074.896</u>	<u>410.623</u>	<u>664.273</u>

De voorziening wachtgeld is gevormd voor de bestaande verplichtingen tot de in de toekomst uit te betalen ww-uitkeringen en wachtgeld van ex-werknemers.

In januari 2016 is gestart met de implementatie van een nieuw HRM-systeem. De kosten gerelateerd aan de afwikkeling van het contract met de vorige leverancier (afkoopsom en abonnement voor januari en februari 2016) zijn als voorziening verlieslatend contract opgenomen in 2015.

In lijn met pagina 3 Stelselwijziging is met terugwerkende kracht per 1 januari 2014 de onderhoudsvoorziening opgeheven. Het effect van deze verwerking op het verloop van de onderhoudsvoorziening ten opzichte van de jaarrekening 2014 kan als volgt worden weergegeven:

Onderhoudsvoorziening per 31 december 2014 (eerder gerapporteerd)	€ 720.456	
Effect stelselwijziging	€ -720.456	conform effect stelselwijziging op eigen vermogen
Onderhoudsvoorziening per 31 december 2014 (gecorrigeerd)	<u>€ -</u>	

A 1.4 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE BALANS PER 31 DECEMBER 2015

2.3 Langlopende schulden

	Stand per 01-01-2015	Nieuwe leningen 2015	Aflossingen 2015	Stand per 31-12-2015	Aflossing 2016 naar kortlopende schulden	Looptijd > 5 jaar	Rentevoet
	€	€	€	€	€	€	%
2.3.1 Hypotheek Ministerie van Financiën	7.686.362	0	452.138	7.234.224	452.138	5.425.672	0,72%
Totaal	7.686.362	0	452.138	7.234.224	452.138	5.425.672	

De lening kent een looptijd van 18 jaar (t/m 12-05-2032) en een rentepercentage van 0,72% (rentevast t/m 2019). Voor de hypotheek is onderpand gevestigd op de panden Kruisplein 26, Pieter de Hoochweg 125 en Willem Buyteweghstraat 68-68A-68B-68C.

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2015	31-12-2014
	€	€
2.4.1 Kredietinstellingen		1.448.226
2.4.2 Crediteuren	452.138	601.685
2.4.3 Ministerie OCW/LNV	649.390	0
	0	0
Loonheffing	-632	-691
Omzetbelasting	914	61.612
Premies sociale verzekeringen	242	650
2.4.4 Belastingen en premies sociale verzekeringen	524	61.571
2.4.5 Schulden terzake van pensioenen	25.375	220.252
2.4.6 Vooruitontvangen subsidies OCW geormerkt	33.688	0
2.4.7 Overige kortlopende schulden	37.023	22.436
Vooruitontvangen college- en les gelden	1.593.181	1.540.678
Vakantiegeld	422.790	410.193
Accountants- en administratiekosten	25.827	12.428
Rente	35.658	29.822
Overige	705.773	453.818
2.4.8 Overlopende passiva	2.783.229	2.446.939
Totaal kortlopende schulden	3.981.366	4.801.109

Onder 2.4.6 Kortlopende schulden is € 56.341,- opgenomen als schuld aan het personeel i.v.m. de nog uit te voeren loonafspraken voortkomend uit het Loonruimteakkoord.

De hogeschool heeft in 2015 subsidies die in aanmerking komen voor vermelding in model G.

MODEL G Verantwoording subsidies

G1 Subsidies zonder verrekeningsclausule

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Prestatie afgerond?
Subsidie Muziek theoretische educatie	705AO-3541	1-5-2015	44.525	35.620	Nee
Subsidie voor studieverlof HBO	708045-1	21-9-2015	18.709	18.709	Nee
Totaal			<u>63.234</u>	<u>54.329</u>	

G2 Subsidies met verrekeningsclausule

G2A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale kosten	Te verrekenen
NVT	-	-	0	0 0	0	0
Totaal			<u>0</u>	<u>0 0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

G2B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Saldo 1-1-2015	Ontvangen in verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten	Saldo nog te besteden
NVT	-	-	0	0 0	0	0	0	0
Totaal			<u>0</u>	<u>0 0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Meerjarige (financiële) verplichtingen

Codarts heeft een langlopend gebruiksrecht verleend aan het LMC voor de Havo voor muziek en dans voor een deel van het pand aan het Kruisplein.

Op de installaties en roltrappen zijn onderhoudscontracten afgesloten voor circa € 55.000 per jaar.
Voor de printers bestaat een huurverplichting ad € 20.000 per jaar

Voor de locatie van Circus in de Fenixloods 2 is een huurverplichting van € 175.000,- per jaar afgesloten.

Voorwaardelijke verplichtingen

Door Codarts is aan de gemeente Rotterdam een huurgarantie verstrekt voor een bedrag van € 42.500,-.

Op grond van afspraken uit 1988 met het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap heeft Codarts een schuld van € 225.435 voor een eenmalige liquiditeitsbijdrage. Deze bijdrage is ter beschikking gesteld inzake de financiering van de vorderingen collegegeld uit hoofd van de gespreide betalingsregeling.
Deze renteloze schuld zal eerst betaald worden bij liquidatie van de hogeschool.

Regeling duurzame inzetbaarheid en werktijdvermindering senioren

De regeling duurzame inzetbaarheid is bedoel om werknemers in de gelegenheid te stellen afspraken te maken die hen helpen om ook op langere termijn het werk goed, gezond en met plezier te blijven doen, om werk en privé goed te combineren. Eigen verantwoordelijkheid en keuze van de werknemer staan daarbij voorop.

Overeenkomstig hoofdstuk 271 Personeelsbeloningen van de richtlijnen dienen de gespaarde verlofuren als gevolg van de afspraken duurzame inzetbaarheid of de werktijdvermindering voor senioren conform paragraaf 2, alinea 203 van dat hoofdstuk, op de balans opgenomen te worden als verplichting uit de hoofde van een opbouw van rechten voor zover de gespaarde rechten op doorbetaalde afwezigheid kunnen worden opgenomen of verzilverd.

Echter aangezien sprake is van een nieuw regeling is op dit moment nog onvoldoende informatie beschikbaar om een betrouwbare inschatting te maken van deze verplichting. Het financiële effect van deze regeling bedraagt naar schatting € 10.000,- per jaar.

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2015

	2015		Begroting 2015		2014	
	€	€	€	€	€	€
3.1 Rijksbijdragen						
3.1.1 Rijksbijdrage OCW sector HBO	20.088.077		19.808.823		19.586.460	
3.1.2 Geoormerkte subsidies OCW	20.641				3.537	
		<u>20.108.718</u>		<u>19.808.823</u>		<u>19.589.997</u>
3.2 College-, cursus-, les en examengelden						
3.2.1 Collegegelden sector HBO	<u>2.126.235</u>		<u>2.006.661</u>		<u>2.088.437</u>	
		<u>2.126.235</u>		<u>2.006.661</u>		<u>2.088.437</u>
3.3 Baten werk in opdracht van derden						
3.3.1 Contractonderwijs	109.445		102.000		118.075	
3.3.2 Vergoeding LMC	297.020		260.000		355.072	
3.3.3 Overige	<u>317.551</u>		<u>444.690</u>		<u>341.710</u>	
		<u>724.016</u>		<u>806.690</u>		<u>814.857</u>
3.4 Overige baten						
Overige		<u>113.029</u>		<u>0</u>		<u>277.040</u>

De Rijksbijdrage is gestegen als gevolg van het afgesloten Loonruimteakkoord. Vooruitlopend op de vertaling van deze afspraken in de cao-hbo is een extra bijdrage ontvangen. Voor een deel hiervan (ca. € 56.000,-) is onder de kortlopende schulden een schuld aan het personeel opgenomen.

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2015

	2015		Begroting 2015		2014	
	€	€	€	€	€	€
4.1 Personeelslasten						
Brutolonen en salarissen	11.099.495		10.834.706		10.477.983	
Sociale lasten	1.357.903		1.337.352		1.290.676	
Pensioenpremies	<u>1.423.131</u>		<u>1.524.194</u>		<u>1.569.627</u>	
4.1.1 Lonen en salarissen		13.880.529		13.696.252		13.338.286
Dotaties personele voorzieningen	946.997		0		29.111	
Personeel niet in loondienst	2.803.872		2.698.737		3.297.869	
Overige lasten	<u>996.820</u>		<u>1.039.862</u>		<u>872.016</u>	
4.1.2 Overige personele lasten		4.747.689		3.738.599		4.198.996
		<u>18.628.218</u>		<u>17.434.851</u>		<u>17.537.282</u>
In de dotaties personele voorzieningen is een eerste dotatie aan de voorziening wachtgeld opgenomen van € 864,079,-. Het aantal Fte's per 31-12-2015 bedraagt: 195,45 (per 31-12-2014:195,74)						
4.2 Afschrijvingen op materiële vaste activa						
4.2.1 Gebouwen	348.413		355.000		348.413	
4.2.2 Inventaris, apparatuur en verbouwingen	<u>746.401</u>		<u>757.205</u>		<u>745.486</u>	
		<u>1.094.814</u>		<u>1.112.205</u>		<u>1.093.899</u>
4.3 Huisvestingslasten						
4.3.1 Huur	355.690		257.425		360.673	
4.3.2 Verzekeringen	29.605		30.000		29.359	
4.3.3 Onderhoud	508.968		450.000		551.439	
4.3.4 Energie en water	252.548		305.000		278.540	
4.3.5 Schoonmaakkosten	372.171		284.000		354.049	
4.3.6 Heffingen	116.310		110.000		119.639	
4.3.7 Overige	<u>26.901</u>		<u>50.000</u>		<u>23.092</u>	
		<u>1.662.193</u>		<u>1.486.425</u>		<u>1.716.791</u>

Als gevolg van de stelselwijziging (zie pagina 3 Stelselwijziging) zijn de vergelijkende cijfers over 2014 aangepast. Dit heeft betrekking op de post onderhoud: in de vastgestelde jaarrekening over 2014 bedroeg de post € 441.685,-, nu € 551.439,-. De totale huisvestingslasten over 2014 komen hierdoor op € 1.716.791 (was: €1.607.037,-).

A 1.5 TOELICHTING BEHORENDE TOT DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET JAAR 2015

	2015		Begroting 2015		2014	
	€	€	€	€	€	€
4.4 Overige lasten						
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	272.883		498.320		401.090	
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	259.723		302.600		385.380	
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	47.586		25.000		23.141	
4.4.4 Overige	<u>1.769.553</u>		<u>1.705.289</u>		<u>1.313.958</u>	
		<u>2.349.745</u>		<u>2.531.209</u>		<u>2.123.569</u>

Voor 2015 bedraagt het totale bedrag aan accountantskosten €40.000,- (2015: € 45.752,-). Dit betreft de controle van de jaarrekening en bekostigingsgegevens over 2015.

5 Financiële baten en lasten

5.1 Rentebaten	5.594		0		23.775	
5.2 Rentelasten	<u>60.877</u>		<u>54.901</u>		<u>401.167</u>	
		<u>-55.283</u>		<u>-54.901</u>		<u>-377.392</u>

A 1.6 VERBONDEN PARTIJEN

Naam:	Juridische vorm:	Statutaire zetel:	Code activiteiten:	Eigen Vermogen 31-12-2015	Resultaat 2015	Art 2:403 BW	Deelname	Consolidatie
Vereniging van Eigenaren De Doelen, Rotterdam	Vereniging	Rotterdam	4 (overig)	-	-	nvt	nvt	nvt

A 1.7 WET NORMERING BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN PUBLIEKE EN SEMIPUBLIEKE SECTOR

Vermelding bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

Bedragen x € 1,-	W.	S.F.
	Franchimon	Wuersten
Functie(s)	Voorzitter CvB	Lid CvB
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	0,6
Gewezen topfunctionaris	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	ja	ja
Zo niet: langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?		
Individueel WNT-maximum	178.000	106.800
Bezoldiging		
Beloning	105.911	65.152
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	14.895	8.964
<i>Subtotaal</i>	<i>120.807</i>	<i>74.116</i>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	120.807	74.116

Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1,-	P.P.M.	S.J.	G.	R.I.	L.J.
	Rullman	Noorda	Oosterbaan	Wester	de Graaf
Functie(s) in Raad van Toezicht	Voorzitter	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Duur dienstverband in 2015	1/1-31/8	1/9-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/9-31/12
Individueel WNT-maximum	26.700	26.700	17.800	17.800	17.800
Bezoldiging					
Beloning	1.228	500	2.442	1.856	787
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	<i>1.228</i>	<i>500</i>	<i>2.442</i>	<i>1.856</i>	<i>787</i>
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0	0	0
Totaal bezoldiging	1.228	500	2.442	1.856	787

De bezoldiging is gebaseerd op een netto vergoeding van € 1.500,- per lid van de RvT, welke wordt verhoogd met loonheffing. De loonheffing is afhankelijk van de leeftijd van toezichthouder, wat verschillen veroorzaakt in de brutovergoeding per lid.

Gegevens bij overschrijding toepasselijke norm

De hogeschool heeft in 2015 geen overschrijdingen van de toepasselijke norm.

A 1.8 VOORSTEL RESULTAATBESTEMMING 2015

	<u>2015</u>
	€ €
Netto resultaat over het jaar 2015	<u><u>-718.255</u></u>
Bestemming van het resultaat:	
Ten laste van de algemene reserve (publiek)	<u>-718.255</u>
	<u><u>0</u></u>

A 1.9 GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die vermeld moeten worden voor de beoordeling van de in deze jaarrekening gepubliceerde cijfers.

**Stichting Codarts Hogeschool voor de Kunsten
Rotterdam**

OVERIGE GEGEVENS - CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen controleverklaring.

BIJLAGE - OPGAVE NEVENVESTIGINGEN

Codarts is gehuisvest op de volgende adressen:

- Kruisplein 26, 3012 CC Rotterdam
- Pieter de Hoochweg 125, 3024 BG Rotterdam
- Veerweg 19F, Fenixloodsen II, 3072 AN Rotterdam

Bijlagen

1 Bezoldiging en declaraties College van Bestuur

De voorzitter van het College van Bestuur (CvB) is aangesteld per augustus 2014 voor een eerste termijn van vier jaar voor 1,0 fte. De vergoeding voor Wilma Franchimon bedroeg in 2015 voor de positie van voorzitter van het CvB met bovenstaande portefeuille € 120.806. Het lid van het CvB is als zodanig aangesteld per 1 oktober 2009 en is in vaste dienst. De vergoeding voor Samuel Wuersten bedroeg in 2015 voor de positie van lid van het CvB met bovenstaande portefeuille € 74.116 voor 0,6 fte.

De bezoldiging voor het bestuur ligt onder het niveau dat is afgestemd op de Branchecode Governance op het niveau van categorie 1 uit de Uitwerking Bezoldiging Bestuurders Hogescholen.

Declaraties bestuur

De leden van het bestuur maken zakelijke kosten bij de uitoefening van hun functie. Deze kosten kunnen zij declareren volgens de richtlijn declaraties. De declaraties zijn ingedeeld in drie categorieën:

1. Representatiekosten. Deze kosten hangen samen met het representeren van de hogeschool bij verschillende gelegenheden binnen en buiten werktijd. Hieronder vallen werklunches en diners met relaties van de hogeschool of met medewerkers, alsook presentjes en andere representatieve uitgaven. Wanneer leden van het College van Bestuur aanwezig zijn in grotere gezelschappen van medewerkers van de hogeschool, wordt van hen verwacht dat zij de rekening betalen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de dinerkosten voor bijvoorbeeld een overleg met een groep docenten van een afdeling.
2. Reis- en verblijfkosten binnenland. In deze categorie zijn alle reis- en verblijfkosten in het binnenland opgenomen.
3. Reis- en verblijfkosten buitenland. In deze categorie zijn alle reis- en verblijfkosten in het buitenland opgenomen.
4. Overige kosten. Hieronder zijn onkosten opgenomen die niet tot representatie of reis- en verblijfkosten behoren.

Declaraties mevr. W. Franchimon, voorzitter College van Bestuur

Ter vergelijking zijn in de onderstaande tabellen de cijfers van het voorgaande jaar opgenomen.

	2014	2015
1. Representatie	2.192	0
2. Reis- en verblijfkosten binnenland	307	1.189
3. Reis- en verblijfkosten buitenland	0	14
4. Overig	820	0
Totaal	3.319	1.202

Declaraties de heer S.F. Wuersten, lid College van Bestuur

Samuel Wuersten reist vanuit zijn beide functies (Codarts en Holland Dance Festival) veelvuldig naar het buitenland. Hij heeft geen vaste onkostenvergoeding. In 2014 en 2015 heeft de heer Wuersten de volgende onkosten gemaakt:

	2014	2015
1. Representatie	1.962	271
2. Reis- en verblijfkosten binnenland	1.585	537
3. Reis en verblijfkosten buitenland	2.999	759
4. Overig	0	123
Totaal	6.546	1.689

2a Samenstelling Raad van Toezicht

De heer dr. S.J. Noorda (1948), voorzitter, Nederlands (vanaf 1 september 2015)

- o Voorzitter van Raad van Toezicht Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam
- o Hoofdredacteur THEMA, tijdschrift voor hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen
- o Voorzitter van de Raad van bestuur van de Magna Charta Observatory, Bologna
- o Voorzitter van de Raad van bestuur van de Academic Cooperation Association (ACA), Brussel

Mevrouw drs. R.I. (Rudi) Wester (1943), lid, Nederlands

- o Auteur
- o Coördinator Cooperation Lwd2018-Valletta2018
- o Voorzitter van bestuur van de Stichting Behoud de Begeerte
- o Lid van bestuur Het Literatuurhuis in Utrecht
- o Lid van bestuur van de Stichting Aatje Veldhoen
- o Lid van de Raad van Advies van het Nederlands Instituut in Buenos Aires (NIBA)
- o Lid van de Raad van Advies van de jaarlijkse uitgave van The Low Countries
- o Lid van de redactieraad van Filter, Tijdschrift voor Vertalen

De heer drs. G. (Gerry) Oosterbaan (1973), lid, Nederlands

- o Zelfstandig financieel adviseur
- o Lid van bestuur van de Coöperatieve Inkoopvereniging Elektriciteit Betuweroute U.A.
- o Projectmeester Rotterdam School of Management (opleiding Business Valuation)

De heer dr. L.J. (Laurens) de Graaf (1977), lid, Nederlands (vanaf 1 september 2015)

- o Lector Organiseren van Verandering in de Publieke Sector, Hogeschool Utrecht (per 1-05-2016)
- o Universitair docent bestuurskunde en bestuurslid, Tilburgse School voor Politiek en Bestuur (tot 01-08-2016)
- o Voorzitter van de Raad van Toezicht van Woningbouwvereniging Lopik
- o Lid van de rekenkamercommissie van de gemeente Gorinchem
- o Lid Raad van Advies samenhang in vernieuwing / decentralisatie, gemeente Rotterdam
- o Lid Thorbeckekring, ministerie van BZK (Thorbeckeleerstoel bekleed door prof. mr. Job Cohen)
- o Eigenaar L.J. de Graaf Advies
- o Visiegroep Binnenlands Bestuur, CDA
- o Lid van de redactieraad van het tijdschrift Local Government Studies
- o Lid van de redactie van het wetenschappelijke vakblad Bestuurswetenschappen

De heer drs. P. M. M. (Paul) Rullmann (1948), voorzitter, Nederlands (tot 1 september 2015)

- o Voorzitter SURF
- o Lid commissie VKO (Validatie Kwaliteit Onderzoek) HBO, Vereniging Hogescholen
- o Lid Bestuur Stichting Landelijke Commissie Gedragscode (vanaf september 2013)
- o Lid Bestuur QANU (Quality Assurance Netherlands Universities)
- o Voorzitter Raad van Toezicht ROC NOVA College Haarlem
- o Lid Bestuur Registerautoriteit BètaTechniek
- o Lid bestuur SSZ (Stichting Studenten Zorgverzekering) – van ISO en LSVb
- o Lid Raad van Toezicht Stichting Khan Academy Nederland
- o Voorzitter Bestuur Stichting Oude Mannen en Vrouwen Huis De Wittenberg, Amsterdam

2b Rooster van aan- en aftreden Raad van Toezicht

Codarts hanteert de branchecode HBO voor de benoemingstermijn voor de leden van de Raad van Toezicht. Het rooster van aftreden ziet er conform de branchecode als volgt uit:

	Benoemd per	Einde termijn 1	Einde termijn 2
De heer dr. S.J. (Sijbolt) Noorda	01-09-2015	01-09-2019	01-09-2023
Mevrouw drs. R.I. (Rudi) Wester	30-09-2009	30-09-2013	30-09-2017
De heer drs. G.(Gerry) Oosterbaan	16-12-2010	16-12-2014	16-12-2018
De heer dr. L.J. (Laurens) de Graaf	01-09-2015	01-09-2019	01-09-2023
	Afgetreden per		
De heer drs. P. (Paul) Rullmann	01-09-2015		

3 Notitie Helderheid

In de notitie Helderheid en de aanvulling daarop van het ministerie van OCW is een aantal zaken expliciet aan de orde gesteld waaraan in het jaarverslag aandacht besteed dient te worden. Het betreft:

1. het uitbesteden van onderwijs;
2. investeren van publieke middelen in private scholen;
3. het verlenen van vrijstellingen;
4. bekostiging van buitenlandse studenten;
5. collegegeld niet betaald door deelnemer zelf;
6. studenten volgen modules van opleidingen;
7. de student volgt een andere opleiding dan waarvoor hij is ingeschreven;
8. bekostiging van maatwerktrajecten;
9. bekostiging van het kunstonderwijs.

Ad.1. De hogeschool besteedt geen onderwijs uit.

Ad.2. Codarts besteedt geen onderdelen van onderwijsprogramma's van in het CROHO geregistreerde opleidingen uit aan een private organisatie dan wel aan andere bekostigde instellingen. Codarts heeft

als uitgangspunt contractonderwijs kostenneutraal te realiseren en die onderdelen waarvoor dit niet lukt geen doorgang te laten vinden. Gezien de geringe omvang van deze private activiteiten zijn de risico's klein. Deze worden beheerst via de algemene risicobeheersingsmethodes.

Ad.3. De examencommissie heeft in 2015 203 verzoeken ontvangen. Het gaat hierbij om onder meer 88 vrijstellingsverzoeken, 34 verzoeken voor individuele leerroutes, 15 verzoeken tot een extra herkansing en 18 verzoeken m.b.t. Erasmus-uitwisselingen. De hogeschool verleent alleen vrijstellingen op individuele basis vanwege elders verworven competenties.

Ad.4. Studenten van buiten de EU betalen het instellingscollegegeld.

Ad.5. In sommige gevallen wordt het collegegeld door derden betaald. Dit kan alleen door middel van het afgeven van een machtiging.

Ad.6. Indien studenten modules volgen, worden zij beschouwd als contractstudenten en ontvangen zij een certificaat na afronding van de module.

Ad.7. Studenten volgen de opleiding waarvoor zij zijn ingeschreven.

Ad.8. Codarts levert geen maatwerktrajecten voor bedrijven of publieke organisaties.

Ad.9. De bekostiging van Codarts wordt deels gebaseerd op het aantal studenten van het studiejaar t-2, met andere woorden het aantal studenten tijdens het studiejaar twee jaar vóór het huidige studiejaar.

Van 2015 t/m 2017 is de bekostiging dus afhankelijk van het aantal studenten in de periode 2013 t/m 2015; deze aantallen laten een stijgende lijn zien t.o.v. de periode 2011 t/m 2013. Indien studenten bij meer dan één KUO-instelling ingeschreven staan, worden zij slechts bij één instelling bekostigd; de hogeschool ziet hier nauwgezet op toe en overlegt in deze gevallen met de desbetreffende instelling waar de student voor bekostiging in aanmerking komt.

Profileringfondsen

Codarts heeft, conform art. 7.51WHW, een voorziening ter financiële ondersteuning van studenten: het Profileringsfonds. Dit fonds regelt financiële steun bij studievertraging door onder meer ziekte, zwangerschap en bijzondere omstandigheden. In 2015 werd aan één EER-student vanuit het Profileringsfonds financiële steun verleend voor de duur van vier maanden. De totale vergoeding bedroeg $4 \times \text{€ } 279,14 = \text{€ } 1.116,56$. De student is daarna afgestudeerd.

4 Participatie in netwerken

Codarts neemt in 2015 deel aan de volgende inhoudelijke netwerken:

- AEC
- EPARM
- ELIA
- Muziekcoalitie Rotterdam
- VO-netwerk
- HO overleg gemeente Rotterdam
- Eigen netwerk gestart op het gebied van artistiek onderzoek: Rotterdam, Brussel, Guildhall (Londen), Glasgow, Graz
- Vlaams-Nederlands overleg artistiek onderzoek
- Netwerk muziek
- Netwerk(en) Dans
- FEDEC
- Netwerk docent muziek
- SAC-KUO

- o Vereniging Hogescholen
- o Platform Onderzoek KUO
- o Platform Professional Masters
- o RASL

5 Erasmus-partners

Land	Instituut t.b.v. Erasmus-uitwisseling	Overeenkomst
België	Artesis Plantijn Antwerpen - Koninklijk Conservatorium	2014-2020
België	Erasmushogeschool Brussel - Koninklijk Conservatorium	2014-2017
België	Hogeschool Gent, School of Arts	2014-2021
België	LUCA school of Arts Faculty of Arts	2014-2021
Cyprus	University of Nicosia	2014-2016
Denemarken	Det Jeske Musikkonservatorium (Aarhus)	2014-2021
Denemarken	Rhythmic Music Conservatory (Kopenhagen)	2014-2021
Duitsland	Universitat der Kunste Berlin	2014-2021
Duitsland	University of Music, Drama and Media, Hannover	2014-2021
Duitsland	Hochschule für Musik und Darstellende Kunst, Frankfurt	2014-2021
Duitsland	Musikhochschule Lubeck	2014-2016
Duitsland	Hochschule für Music Detmold	2014-2021
Duitsland	Hochschule für Musik, Nuernberg	2014-2017
Duitsland	Popakademie Baden Wurttemberg	2014-2021
Duitsland	Staatliche Hochschule für Musik Trossingen	2014-2016
Engeland	Birmingham Conservatoire	2014-2016
Engeland	Falmouth University	2014-2016
Engeland	Guildhall School of Music and Drama	2015-2021
Engeland	Trinity College of Music	2014-2021
Finland	Sibelius Academy	2014-2021
Finland	Helsinki Metropolia University of Applied Sciences	2014-2020
Frankrijk	Conservatoire National Supérieur de Musique de Lyon	2015-2021
Frankrijk	PSPBB Paris	2014-2016
Griekenland	University of Macedonia Economic and Social Sciences	2015-2020
Hongarije	University of Debrecen	2015-2017
Italië	Conservatorio di Musica 'L. Refice'	2014-2021
Italië	Conservatorio di Musica 'Arrigo Boito'	2014-2017
Italië	Instituto Statale Superiore di Studi Musicali 'Gaetano Braga'	2014-2018
Italië	Saint Louis Music Centre	2015-2020
Italië	National Dance Academy Rome	2014-2021
Italië	Fondazione Siena Jazz	2014-2021
Italië	Conservatorio di Musica Giuseppe Matrucci Salerno	2015-2017
Letland	Latvian Academy of Music	2014-2021
Letland	Riga Teacher Training and Educational Management Academy	2014-2021
Noorwegen	Norwegian Academy of Music	2014-2021
Oostenrijk	Kunstuniversitat Graz	2014-2021

Land	Instituut t.b.v. Erasmus-uitwisseling	Overeenkomst
Oostenrijk	Universität Mozarteum Salzburg	2014-2021
Oostenrijk	University of Music and Performing Arts Vienna	2014-2017
Oostenrijk	Konservatorium Wien University	2014-2021
Polen	Akademia Muzyczna w Gdansku	2014-2021
Polen	Karol Szymanowski Academy of Music	2014-2021
Polen	Akademia Muzyczna w Krakowie	2014-2021
Polen	The Ludwik Solski State Drama School in Cracow	2014-2016
Portugal	Instituto Politecnico de Lisboa- Escola Superior de Musica	2014-2021
Portugal	Instituto Politecnico do Porto	2014-2021
Portugal	Instituto Politecnico de Lisboa	2014-2021
Spanje	Conservatorio Superior de Musica 'Oscar Espla' Alicante	2014-2018
Spanje	Escola Superior de Música de Catalunya, Barcelona	2014-2021
Spanje	Conservatorio Superior 'Salvador Sergui' de Castellon	2014-2018
Spanje	Conservatorio Superior de Musica De Castilla la Mancha	2015-2016
Spanje	Institut Del Teatre (School of Dance)	2009-2016
Spanje	Conservatorio Superior of Music 'Rafael Orozco'	2014-2021
Spanje	Conservatorio Superior de Musica de Malaga	2014-2021
Spanje	Conservatorio Superior de Musica 'Manuel Massotti Little'	2015-2017
Spanje	Conservatorio Superior de Musica 'E. Martinez Torner'	2014-2021
Spanje	Conservatorio Superior de Danza de Valencia	2014-2021
Spanje	Real Conservatorio Superior 'Victoria Eugenia'	2014-2021
Spanje	Conservatorio Superior de musica de Aragon (Zaragoza)	2014-2021
Spanje	Conservatorio Superior de musica de Aragon (Zaragoza)	2014-2021
Tsjechië	Janacek Academy of Music and Performing Arts	2006-2010
Tsjechië	Music and Dance Faculty of the Academy of Performing Arts	2011-2012
Turkije	Istanbul Technical University	2014-2021
Turkije	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Istanbul	2014-2016
Turkije	Ege University, Turkish Music Conservatory	2014-2017
Turkije	Yasar Universitesi	2014-2015
Turkije	Dokuz Eylul University	2014-2021
Turkije	Istanbul Universitesi (State Conservatory)	2008-2009
Turkije	Istanbul Technical University	2014-2021
Turkije	Ege University, Turkish Music Conservatory	2014-2017
Turkije	Hacettepe University (dans)	2014-2015
Turkije	Yasar Universitesi	2014-2015
Turkije	Dokuz Eylul University	2014-2021
Zweden	Malmo Academy of Music	2014-2021
Zweden	Royal College of Music in Stockholm	2014-2021
Zweden	University of Gothenburg	2014-2021
Zweden	Malmo Academy of Music	2014-2021
Zweden	Royal College of Music in Stockholm	2014-2021
Zweden	University of Gothenburg	2014-2021
Zwitserland	Haute ecole specialisee de Suisse occidentale	2016-2021